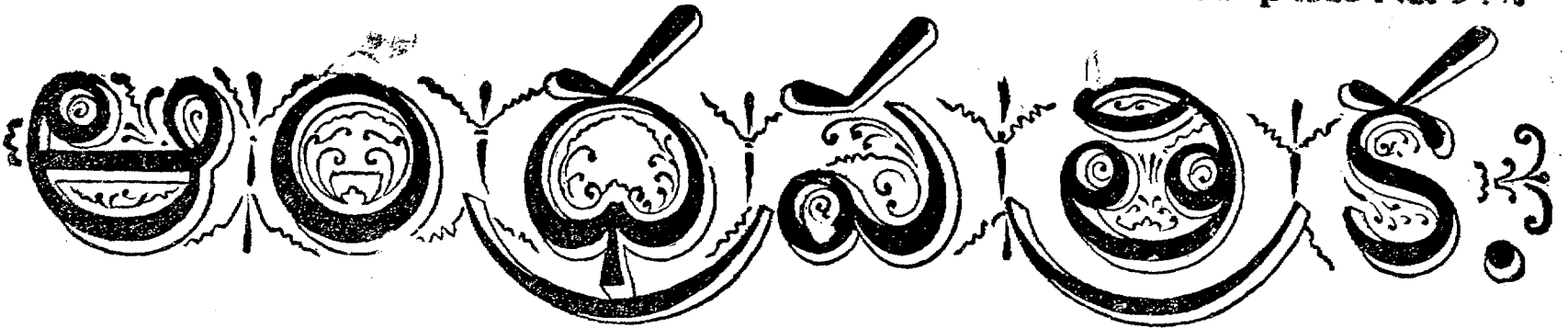

Registered No. M. 1118.

Post Box No. 212.

Tel phone No. 544.

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును.

Vol. 3 } కన్న వట్టణము 1921 వ సం॥ డిశంబరు నెల 12 తేదీ సోమవారము } No. 209
సంపుటము. ౮ } దుర్భేది నామ సంవత్సర మాగ్గ శిర మాస శుద్ధ ద్వాదశి ౧౨. } సంచిక ౨౦౯

“ప్రశస్తమైన ఎన్ జి ల్ బర్లు” రైస్ మెషనరీ ధరలు

ప్రస్తుతము ఇంకను తగ్గించబడియున్నవి

బ్లాక్ స్టాను సూనెయంత్రములు

ఒక స్థలము నుండి మరియొక స్థలమునకు సులభముగా తీసికొని
పోవుటకు వీలగునట్టియు, ఒకేచోట స్థిరముగా కదలకుండ అమర్చు
నట్టి అవిరియంత్రము, బాయిలరులు అతి చౌకధరలకు దొరక గలవు.

ఫోను నెం 108

నెం 9, సెకండు

తంతివిలాసము, ఎంజిను మద్రాసు

లైనుబీచ్,

మార్వల్ సన్నుఅండు కో (ఇండియా) లిమిటెడ్

ఇంజినీరులు

కలకత్తా

మదరాసు

బెజవాడ

బొంబాయి

లాహోరు

తంజావూరు

అమృతంజనము

తలనొప్పులకు ప్రసిద్ధి కెక్కినది.
ఇతర వీధిమైన నొప్పులను కూడా
మా అమృతంజనమును వాడి
నంత మాత్రమున నయముగలదు.
సులభ మెల 0-10-0 అణాలు

మోహిని తైలము

సీసా 1-8 0-12-0

తామర తైలము

కబ్బి 1-8 0-6-0

పండ్ల పొడి

కబ్బి 1-8 0-2-0

అమృతంజనము డిపో,

బొంబాయి మదరాసు.

ఓటో మోటోరి

2833

మీరు బహుటాపోయి వచ్చినతరువాత చాలా బడలికయుండు సమయములో వైసను పెండ్లిండ్లు విందులు
యములలో వైసను ఈ అత్తరును యుపయోగించిన మంచి కోలాపువ్వులు వాసనను యిచ్చి వసకుకు
ఆ ౧౦ శుభమునకు కాంతి నిచ్చును.

రోబినియా తైలము

వేసవికాలములో ఉపయోగించుతూ గచ్చిన శేత్రములకు చలవయు సౌందర్యమును యిచ్చును.
అనేక స్త్రీలు ఉపయోగించుచున్నారు. ప్రపంచమున ఈ రెండును ప్రతి వటుంబములోను అవశ్యకము.
ఎల్లచోట్లను విక్రయించబడును. ఓటోమోటోరి ధర బుడ్డి 1-8 రూ 2, 1, 0-12-0, 0-8.

రోబినియా తైలము ధర బుడ్డి 1-8 రూ 1.0-0

Shyam & Co, 6, Bander st, Madras. మి.మాం కంపెని, 6 బందరువీధి మదరాసు

మొత్తము గమనింపు.

యోగ్యతావత్తములు

2942

(2) పెదదు నుపయోగించునట్టివా రందరికిని కాశిలో
నుండు, దుర్గా మెడికల్ హాల్ వారి ఫాస్ఫోరైట్ పౌడరు
ము ఒక కరము నుంటిని. నా పెదదు సంబంధమైనట్టి వ్యాధు
లన్నియు వూరి గా నయమైనను.

రంగూను

80-6-19

బాబులార్,

హైదరాబాద్

గొప్పతగుధరల అమృతము

నేటిదినము కొనదలచినది రేపటివరకు ఆపకుడు.
విలననగా? నమయ మెరిగి పనిచేసిన నిత్యకృత్యములలో
తప్పక అదృష్టము గలుగును. ఎచ్చట?

కాశీ, కంచి, బెంగళూరు, కొర్నాడ, మరియుతరవాగలలోనుండి వట్టు, నూలు
జువ్వీరకములు అంగడి ఈ దిగువ దొక్కటియే యని తెలుసుకొనవలెను.

ది బొంబాయి స్వదేశి స్టోర్స్ కాశీ, బెంగళూరు, నేలం జువ్వీరకములను,
40, 41, 42 రత్ననగరురోడ్డు, బాద్లి బాగు, మద్రాసు.

1920 సం॥ మద్రాసు టవున్ ప్లానింగు ఆక్టు 10 వ క్లెక్కు ననుసరించి ప్రకటన

1920 సం॥ మద్రాసు టవున్ ప్లానింగు ఆక్టు 9వ
క్లెక్కు ప్రకారము తెనాలి మ్యూనిసిపల్ కౌన్సిలరు
20-12-20-వ తేదిగల నెం 677 రు తీర్మానములలో ఈ క్రింద
కనుపరిచిన స్థలములను టవున్ ప్లానింగు ఆక్టుక్రింద తెనాలి
మ్యూనిసిపల్ టవున్ ప్లానింగు డివిజనులకున్న వృద్ధిచేయుట
కున్న తీర్మానించినారు గాన సదరు స్థలములయొక్క
హక్కుదారులు ఏమయిన అధ్యంతరము లున్నయెడల ఈ
నోటిఫికేషన్ జిల్లా కలెక్టరు ప్రయోచించిన తేది లగాయకు
60 రోజులలోగా వ్రాతములముగా తెనాలి మ్యూనిసిపల్
కౌన్సిలు వారికి దాఖలు చేసుకొనగలందులకు యందు
ములముగా అందరికి తెలియజేయడమయినది.

సదరు ఆక్టుక్రింద తీసుకొనే స్థలములయొక్క ప్లాను
తెనాలి మ్యూనిసిపల్ ఆఫీసులో సిద్ధముగా నున్నది గాన
కనుపరిచిన సదరు ఆఫీసు గంటలలో తనిఖీ చేసుకొన
వచ్చును. ఈ స్క్రీముక్రింద తీసుకొనబడు స్థలములు.

(1) మ-రా-రా, పుప్పలూరు పెంకటప్పగూడ. తులు
గారి తోటకు (ధ కృష్ణలపేట అనే) దక్షిణముగా వుండే
దొంక సరిహద్దువరకు వున్నటువంటి భూమి యావత్తు తీసు
కొని చంద్రవపు శివేశ్వరపురమును పేరుతో ఏర్పాటుచేయుట.

(2) తెనాలి రేపల్లె రైల్వే లయినకు మదరాసు సద
రక్ మహారాటా రైల్వే లయినకు మధ్యనున్న భూమిని తీసు
కొనుటకు.

(3) మద్రాసు దుక్ మహారాటా రైల్వే లయినకు
పడమరగా వున్నటువంటి పినిపాటివారి వీధి వుత్తరము
వరకు వెంపుచేసి సదరురోడ్డును తెనాలి వావా కోడూరు
రోడ్డులకి కలపగా ఏర్పడే వాడుకు తూర్పుగా వున్నటువంటి
టిన్నీ దక్షిణమున మల్లేశ్వరస్వామివారి వీధి దక్షిణపు సరి
హద్దుగా కలిగిన పొందుకొంగుపురముతో యావత్తు విస్తీర్ణము
గల భూములు తీసుకొనుటకు. (8281)

Sanka Veerabhadrayya,
Vice Chairman.

25 11 21.

ఇమిటేషన్ రోల్స్ గోల్డు అనగా సీమ
బంగారముతో చేయబడిన గజ్జల ఒడ్డు
లంపె చెప్పిన ఒడ్డులమునకు మకము
నందు లక్ష్మీయను కెండు ప్రక్కల చి
లకలు చెక్కబడి బహుసుందరముగా యుండను చూచిన
వారికిండ్లకు రూ 270 లు వదింపు కలదిగా తోచును.
మొదటి తరగతి రూ 270 రు 6-0-0 చి 270 రు 5-0-0
రెండవ తరగతి రూ 270 రు 3-0-0 చి 270 రు 2-8-0
యింకా అనేక సామానాలు మా ద్రుస్తువి. కావలసిన
వారు అర్ధరు చేసి తెలియజేయవచ్చును.

కో. దొరసామి మొదలి అందు కంపెని,
నెం. 1/22 క్రిష్ణపు మొదలివీధి, తిరువల్లి క్షేత్ర, మద్రాసు.

నిష్ఠముగ రియాయతేయబడిన కాశ్రియ టౌన్ డివిజను.
ఆంధ్ర ఆయుర్వేద ఫార్మసీలో దొరకును.
తెలుగు భాషయందు గాని, ఇంగ్లీషు భాషయందు గాని
కామలము ఉచితముగా కంపెనియను.
మేనేజర్, ఆంధ్ర ఆయుర్వేద ఫార్మసీ,
19, హైదరాబాద్, హైదరాబాద్ - మద్రాసు.

రాజకీయ గ్రంథములు

1. భారతవస్తు కర్తవ్యముల చరిత్ర	0 8 0
2. స్వతంత్రతాపనము (సుధాకరుడు)	0 8 0
3. స్వరాజ్యరథము (నాటకము)	0 8 0
4. భారతస్వాతంత్ర్యము (ఆంధ్రమాన)	0 6 0
5. మహాత్ముని జీవితచరిత్ర	0 4 0
6. అరవింద యోగుని జీవితము	0 5 0
7. మహాత్ముని జీవితము	0 2 0
8. శాసన తిరస్కారము (ఫోరో)	0 2 0
9. గాంధీగారి హైందవస్వరాజము	0 8 0
10. కిలకు మహారాజుని శతకము	0 4 0
11. ఆంధ్రమాత (నాటకము)	1 0 0
12. భారతదేశీయము (వద్యావళి)	0 4 0
13. రాజపువందేశము (సరళాదేవి)	0 1 6
14. పంజాబువధలు	0 3 0
15. మహాత్ముని యువదేశములు	0 12 0
16. మూర్ఖరాజు (గాంధీ)	0 4 0
17. సితిశాస్త్రము (గాంధీ)	0 4 0
18. స్వాతంత్ర్యసంజ్ఞము (వస్వానీ)	0 6 0
19. గాంధీమహోదయము	0 8 0
20. గుంటూరు గొప్ప	0 3 0
21. స్వరాజ్యలక్ష్మీ వతము	0 10 0
22. కలియుగప్రహార	0 10 0
23. స్వరాజ్యనిమగ్న	0 4 0
24. గాంధీవిజయము	0 12 0
25. గాంధీ సంపూర్ణజీవితము	1 8 0

ఉపేంద్ర ప్రచురణాలయము,

17, నారాయణ మొదలివీధి, మద్రాసు.

ఆంధ్రులకు మహాత్ముని సందేశము

"స్వరాజ్య కాంగ్రెసుకు ముందే ఆంధ్రు
లెల్లరు హిందీభాషను చక్కగ నేర్చుకొనవలెను."

మహాత్ముని వాంఛను పూర్తిచేయుడు. తక్షణం ప్రస్త
కములగాను వ్రాయుడు.

౧. రాష్ట్రభాషాబోధిని (తెలుగు లిపి)	
మహాత్మాజీయొక్క పీఠికగలది.	౦-౬-౦
౨. రాష్ట్రభాషామంజరి	౦-౨-౦
౩. హిందీభాషాబోధిని	౦-౨-౦
౪. మొదటివాచకము తెలుగు అర్థమున	౦-౪-౬
౫. రెండవవాచకము తెలుగు అర్థమున	౦-౪-౦
౬. స్వదేశికము అర్థమున	౦-౩-౦

హిందీ ప్రచారకార్యాలయము,
(8279) ౧౧3, బిగ్ స్ట్రీట్, క్రిష్టికేను, మద్రాసు.

నేత్రేంద్రియము - దీనినందక్షణ.

ఇది యొక శ్రోత్రపు సకము.
కన్నులున్న ప్రతివారికి అత్యావశ్యకము.
మో పొట్టుగాక రు. 0.4-0.
(2197) వల్లూరి పద్మనాభరాజు, కాకినాడ.

శ్రీ కృష్ణజిల్లా ఆయుర్వేదయునాని ప్రభు సమ్మేళనము.

ఏలూరు 8-12-21.

తీర్మానములు.

ఆయుర్వేదాభివృద్ధికి చాలకాలము పాటుపడి కీర్తి
శేషులైన పండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి ఆకృత్య కాంతి
నిచ్చుగాయని సర్వేశ్వరునిప్రార్థించు వారి వటుంబములకు
సభవారు సానుభూతిని జూపుచున్నారు.

శ్రీధ్వంశిరబింబంతి ఆశ్వయుజ బ ౧3 నాడు జయవ
వలసినదిగా నిఖిలభారత వైద్యసమ్మేళనమువారు కాసింది
యున్నారు. పురాణాది పర్యాలోచనమువలన కార్తిక బ 3
గా కనబడుచున్నది. ఈ విషయమునుగురించి ఆలోచించవల
సినదిగా నిఖిలభారత వైద్య సమ్మేళనమువారిని, ఆంధ్ర వైద్య
సమ్మేళనమువారిని, యీసభవారు కోరుచున్నారు.

ఏలూరుపు. మున రు. ౧౦౦౦౦ ధర్మనిధి కేంద్రరతి తమ
తండ్రిగారి జ్ఞాపకమునకై ఆయుర్వేద ఉచిత ధర్మవైద్య
శాలను స్థాపించి 3 సం॥ములంక జరుపుచున్నందులకు మాజేటి
వీరభద్రరావుగారిని, వారిసోదరులను యీసభవారు రక్షించిండు
చున్నారు.

కృష్ణజిల్లాబోర్డుకు జేరిన భీమవరంకాలూ కాబోర్డువారు
రాయవరం గ్రామమున ఉచిత ఆయుర్వేదశాలను స్థాపించు
టకై యీసభవారు రు ౧౦౦౦ లిచ్చుటకు యీసభవారు
అభినందించుచున్నారు.

నెల్లూరుజిల్లా బోర్డువారు చెన్ను పురి ఆయుర్వేద శా
లాల విద్యార్థులకు విద్యార్థి తేజము లిచ్చుచున్నందుకు వారిని
యీసభవారు రక్షించిండుచు, తక్కిన జిల్లాబోర్డువారు ఇట్లు
చేయ నీసభవారు కోరుచున్నారు.

గోదావరిజిల్లా బోర్డువారు అజిల్లానుండలి ఆయుర్వేద
వైద్యుల కందరికి రు ౨౦౦౦ ల గ్రాంటు యిప్పించిండులకు
యీ సభవారు రక్షించిండుచు మన జిల్లాబోర్డును అట్లు చేయ
నీ సభవారు కోరుచున్నారు.

ఆంధ్ర ఆయుర్వేడ్ ఫార్మసీవారిని వారు చేయు
జ్ఞాపకనిర్మాణ ప్రక్రియలకు యీ సభవారు రక్షించిండు
చున్నారు.

అహోబిలంపూర్వము మాజేటి వీరభద్రరావుగారు
జేవరం గ్రామముననున్న నందు ౧౦౦ ఎక గులను
ఆయుర్వేద జ్ఞాపకనిర్మాణమునకు వినియోగించి అభివృద్ధి
చేయుచున్నది తెలిసి టు వారిములకు గౌరవించిండు
యీసభవారు తమ వంతును లభించుచున్నారు.

కావలెను.

నెల 1 కి రు 100 లు మొదలు రు 500 లు వరకు
జీతము వ్రచ్చుకొని పనిచేయగల ఏజెంట్లు కావలెను. ధరావత్తు
క్రింద సామ్యుకట్టలెను కెండుఅజాలు స్థానపుతో దరఖాస్తు
పంపుకొనవలెను. (8271)

ఆర్యవైద్యవేదము, నైదాపేట, మద్రాసు.

ఆంధ్రవిద్యార్థి

(ప్రతిమాసమున ప్రకటింపబడును.)

సుప్రసిద్ధులగు ఆంధ్రమహాశయుల వ్యాసము లిందు
ప్రచురింపబడును. చందాదారులలో నెవ్వరైనను మంచి వ్యాస
ముల వ్రాసి పంపుచుండినచో, విలువ గల నువ్వర్తకములు
బహుమతిగా నొసంగుదుము. సం॥ చందా 2-0-0 మాత్రమే.
సంపాదకుడు:- భీష్మగ్వర కైత - నుబ్రహ్మగ్వరకైత
ఏ. యం. ఏ. సి. అనంతపురము.

విక్రయమునకు

స్వాతంత్ర్యపు హక్కుగలిగినటువంటియు, విడి
విడిగా విభజించుటకు వీలైనట్టియు గంగవొల్ల
పెంట, సీ బిల్లి పెద్దవల్ల సంస్థానములు, మరియు
గ్రామములు (చిల్లర చిల్లరగాగాని, సమూహ
ములుగాగాని) శాఖకట్టణముజిల్లా సాలూరుఎస్టేటు
ట్రస్టీగారిచే విక్రయించబడును ఈ గ్రామములు
చిన్న చిన్న భాగములుగా విభజింపబడి, ప్రత్యేక
ముగా పన్నులును చెల్లించుచున్నవి. ప్రత్యేకపు
భూములన్నియు సారవంతములైనవి. భూములను
కొనగోరు వారు ఆలశ్యము చేయకుండా ఈక్రింది
చిరునామాకు ఉత్తరములను వ్రాయవలెను.
పి. గురుమూర్తి
సాలూరు ఎస్టేటు ట్రస్టీ

శ్రీయుత కన్నెగంటి సూర్యనారాయణ మూర్తి
చౌదరిగారి సందేశము

బ్రాహ్మణులకు

సోదరులారా! పూర్వముండియు, మనదేశములో గురు స్థానము అలంకరించినవారు మీ పూర్వులేయినందున, శిష్టచార సంపత్తికిగి పూర్వాచారపరాయణులై త్రికాలములయందును సాన్నిధ్య సంధ్య, జప, తప, హోమాదికర్మముల పెరవేర్చుచు యజ్ఞయాగాదికర్మములు చేసి దేశమునకు శాంతి కలుగజేయుచు స్వార్థం బెంతమాత్రముమాచరింపక ఉపనయనమునాడుచేప్పిన “భవతి, భిక్షాంజేహి” అను మాట మరువక తాముజన్మించినది పరులయొక్కయుపయోగార్థమని నమ్మి నిష్కామకర్మచేయుచుండేడివారు. అట్టిమహానుభావులలో గురువులై, వర్ణాశ్రమధర్మములను చెడగొట్టక, రాజమొదలు కడులీదవారికికూడ వారేగురువులై సమస్తవర్ణులవారేతనపూజింపబడుచుండేడివారు. సమస్తజనులకు అటువంటి మహానుభావుల పాదసేవయే ముక్తిమార్గమని నమ్మినవారికి దాసానుదాసులై అనుదినము వారిపాద సేవచేసి ముక్తిపొందేడివారు. అట్టిమహానుభావుల సాంప్రదాయములైన మీరు నేడు ఎంతహింసముగా జూపబడుచున్నవారో యోచించుకొనుడు. ఒకవంక బ్రాహ్మణేతరులు వేరొకవంక మనప్రభుత్వమువారు మిమ్మును ఎట్లునిందించుచున్నారో యోచించుకొనుడు. వారిట్లన్నియు మీకు వీరనేతరులగుగాక! వారిట్లన్నియు మీ పువయోగమున కేయన సముద్యు. ఎట్లననజనులై తాకోపకారపరాయణులై లోకనాయకులై సర్వజనులచేతను దాస్యమును చేయించుకొందగిన మీరు స్వసంప్రదాయకమైన భావను మరచిపోయి పరభావవాదాహితులై తుదకు పరదాస్యమును చేయుచుండుట దూరమాలోచించినయెడల మీలో మీ కెన్నిగలగననమ్మెదను. సోదరులారా! మీమిచ్చుటలు మాని, యాపరదాస్యమునకు ఎప్పుడు లోనైతికో అప్పుడే మనదేశము పరదాస్యమునకు లోనైనదని నమ్ముడు. ఈ దేశమునకు మంచిజరిగినను చెడుజరిగినను, మీరేనాయకులని కూడా నమ్ముడు. ప్రస్తుత నాయకత్వము అనగా పీఠధర్మానుండి మ్రోజేట్లుగానుండి నాకర్మగానుండి సేవకావ్యప్రతిపాదండి. దేశమునకు అన్యాయము జరిగించుచున్న మీరు ఏసంతతివారో గమనించి పరదావణకు పాలుగాకుడు. ఆయా, ఇప్పుటికి ని అనేకమంది మహానుభావులు పూర్వాచార పరాయణులున్నారు. అట్టి వారికి నేను యిప్పుడు అనేక నేలసందేహములు అర్పించుచున్నాను. మాబ్రాహ్మణేతరులలో కొందరు తమకును, యీ పుస్తకమునకును ప్రతిపాటుగా నున్నారని నిరుత్సాహమును ఎంతమాత్రమునుపడకుడు. మీ మీదాస్యశృంఖలములను త్రెంచుకొని యివ్వలకురండు. వచ్చి మీమిపూర్వవత్తివలను నిల్పుకొనుడు. ఒక మీవల్లనే యీదేశదాస్యము తొలగిపోవుననుకూడ నాకు నమ్మకముకలదు. అప్పుడు మీరు యీదేశమునకు గురువులైమాచేత దాస్యములు చేయించుకొనుచు మాకు ముక్తిని ప్రసాదించుచుండుడు. అప్పుడే మనదేశము బాగుపడునని నాదృఢసమ్మతము.

* * *

శ్రీయుత కన్నెగంటి సూర్యనారాయణమూర్తి
చౌదరి సందేశము

బ్రాహ్మణేతరులకు

సోదరులారా! ఈ బ్రిటిషు ప్రభుత్వమునకు మనము ఇప్పటికి మూడు గంగి సంవత్సరములనుండి అనేకవిధముల సహకారముగా నున్నాము. లేనిచేడు 2 నేలమయిల్లరూరమునుండి వచ్చి మూడు ఒకలక్షలలోపు జనసంఖ్యగల ఆంగ్లేయులు 33 కోట్లభారతీయులను పరిపాలించుటయే దుష్కర్మగా నుండేడిది అని మీకెల్లరు తెల్లంబయిన విషయమే. ఇదియుంగాక గడచిన వికోపాసంగ్రామమునకు మన ఆంగ్లేయులు మృత్యుముఖముననుండగా మనము అనేకకోట్లరూపాయలను అనేకలక్షలమంది ప్రాణములను అర్పించి వారిని మృత్యుముఖమునుండి తప్పించితిమి. ఆ విషయము ఆంగ్లేయప్రధానమంత్రిపుంగవుడైన లాయడుపార్సీకూడ నొప్పుకొన్న విషయమే. వారి సామ్రాజ్యము అస్తమించునయమలో మనము వారి సామ్రాజ్యమును నిలవజేయునంతటి యుపకారము చేయగా యుద్ధాంతరమున మనకును, మహావ్యతిరేకమున చేసిన ప్రత్యుపకారము ఏదీమన పంజాబులో వైరిక కాసనము అరులులో పెట్టి చెప్పరానియు, వివరానియు ఘోరకృత్యములు చేసి అట్టి ఘోరకృత్యములకు నాయకుడు దుర్మురాయిను అయిన డయ్యరను నాడు చేసేపని తప్పని ఒప్పుకొనియు వానికి మనద్రవ్యములనుండి నేటివరకును సంవ

త్సమునకు 900 నవరూపాయల పెంపును యిచ్చుచునేయున్న గతియు యుద్ధమునకు పూర్వము మహావ్యతిరేకములకు చేసిన వాగ్దానమును వ్యధాపరచుటగా: వాసిమతమునకు అనగా, యిస్లామునకు చేసినద్రోహము మీకు తెలిసియేయున్నది. విక్టోరియా కాశిగారు మనప్రభుత్వమును కంపెనీవారియొద్దనుండి తమస్వాధీనము చేసికొన్నప్పుడు తాను మనకు పంపిన వాగ్దానపత్ర ప్రకారము తానుగాని తనకుమార్లు ఎడ్వర్డు ప్రభుత్వగాని తుదకు మొన్నపట్టాభిషిక్తుడగు నప్పుడు మానాయనమ్మగారి వాగ్దానప్రకారము చెల్లించెదననిన బాబ్బిచక్రవర్తిగాని నేటివరకు చెల్లించని సంవత్సరము మీకెల్లరు తెలిసినవిషయమే. ఇదియుంతయు యిట్లుండ మొన్నమనదేశమునచ్చి ప్రస్తుతము మనదేశమునకు గవర్నరు జనరల్ గానున్న రీడింగు ప్రభువుకూడా యీ సహాయనిరాకరణము దోర్లవ్యరూపము దాల్చునియెడల, నిర్బంధములు యిక నెంతమాత్రమును జరుగవని కపటవాగ్దానములు చేసి శాంతియుతముగా, నత్యయముగా సాగించుచున్న మనయుద్ధము నాయకులను, ప్రచారకులను, నిరపరాధులని నిరాయుధులు అయినవారిని నిష్కారణముగా శ్రీకృష్ణజన్మస్థానములకు ఎన్నివందలమందిని బంపుచున్నారో మీకు తెలిసియేయున్నది.

ప్రభుత్వమువారికి యుద్ధకాలములో మనము చేసిన సహాయమునకు ఒకవంక పిక్రగిల్లి వేరొకవంక జోలపాడినవటగా మనకు ప్రస్తుత కాసనసభ్యులు పాలించుచున్న అబద్ధతా పరిపాలన యిచ్చినారు. ఆమెరికావారిచేతను, ఫ్రెంచివారిచేతను వెయ్యేల తుదకు ఆంగ్లేయులచేతను; పురుషోత్తముడను నామముబడసిన మహాత్మాగాంధీ యిదివరలో యీప్రభుత్వమునకు అనేకవిధముల సహాయము చేసినవారిలో అగ్రగణ్యుడు. దక్షిణాఫ్రికా దేశములో బోయరుయధ్యులకు గాయపడిన ఆంగ్లేయసైనికులకు చేసిన వైద్యసహాయము కాని తదితరసహాయముగాని వర్ణనాతీతము. తుదకు మొన్నాంగ్లేయులు జర్మనీవారితో యుద్ధముచేయునప్పుడు తిలకు మొదలయిన బాతీయవాదులు యీప్రభుత్వము మనకు సంపూర్ణగవరీపాలనము నొసంగునరకు మనధనమును గాని ప్రజలనుగాని సహాయము చేయకూడదని పట్టుపట్టినప్పుడు ఆ మొఱనాలించిన మహాత్ముడు అహోరాత్రములు ప్రచారముచేయుటవలన వ్యాధిగ్రస్తుడయ్యు తన కష్టములుకూడాగమనించకొన్ని లక్షల ద్రవ్యమును మనమ్యులును యీప్రభుత్వమునకుచేకొన్ని యిచ్చెను. తుదకు యుద్ధాంతరమున మనకు యిచ్చిన, యీ అసంతృప్తికరమైన సంస్కరణములయెడల, అసంతృప్తి యిచ్చుచు యీ ప్రభుత్వమునకు ఎంతమాత్రముసహకారము పూనరాదని చెప్పి యీ ప్రభుత్వముతో సహాయనిరాకరణము అవలంబించి యీ ప్రభుత్వపత్తి వ్యవధిగవచ్చి యీ నూత్రముచేతనే స్వరాజ్యము సంపాదించి తద్వారా మనహిందూమతమును కష్టములు పోనీట్టి ఇక ముందు ఈ ప్రభుత్వనిరంతరతత్వము సాగనియ్యవని ప్రతిజ్ఞచేసికంపూర్ణ హక్కులేట్టియు యీ కాసనసభలకు వెళ్లి యీ ప్రభుత్వ ప్రతిష్ఠ నిలువజేట్టరాదనియు యింకా అనేకవిధముల యీప్రభుత్వమునకు ఎంతమాత్రము తోడ్పడరాదనియు కలకత్తా అవసరదేశీయ మహాజనసభలో, యీమహామంత్రిమును మహాత్ముడు వ్యవదేశించెను. అట్టి మహానుభావుడు, లోకోపకారపరాయణుడైన మహాత్మాగాంధీ మనబ్రాహ్మణేతర నాయకుడని నమ్ముడు. అట్టి మహానుభావుని ఆజ్ఞ నల్లంఘించి తాము బ్రాహ్మణేతరనాయకులమని త్యాగరాజు శ్రేష్ఠి ప్రభువులు, మన బ్రాహ్మణేతరులను సంపూర్ణ స్వరాజ్యమునకు అర్హులము కామనియు, యిప్పుడే స్వరాజ్యము వచ్చినయెడల బ్రాహ్మణులు మనల అణగిడొక్కదనియు యీ సహాయనిరాకరణము బ్రాహ్మణమాత్రా కలితోద్ధమమనిన్ని ఎదురుగల్గనగా కాసనసభ్యుల ఎన్నికలలో, స్వల్ప సంఖ్యగలైన బ్రాహ్మణులు జయముగాంచుట దుర్భటమనిన్ని యీప్రభుత్వమువారు బ్రాహ్మణులకు యికముందు వుద్యోగములు యివ్వరనిన్ని, మున్నగుకారణములు చెప్పి మన బ్రాహ్మణేతరులందరు, మమ్మునే ఎన్నుకొనుచు చెప్పి ఎట్లనో మా యో సాయముల చేత నూటికి 11 మందిగల్గి ఎన్నుకొనబడిన స్థానములను అలంకరించుట వారికి ఏటిగోరవమో నాకు తెలియకున్నది. పోని వీరు వై కాసనసభల నలంకరించిన సంవత్సరమునుండి మన బ్రాహ్మణేతరులకు యిదివరకు లేని పువయోగములు వీరు ఏమిచేయజాలినదియు, మీ కెల్లరు తెల్లంబయిన విషయమే కదా! స్వల్ప భావేషోపరై, మన ద్రవ్యములనుండి తెలకు అయిదువేల రూపుములకు వైగా నేలములు పొందుచు మనకు సహాయము చేయవలసిన ప్రజాప్రతినిధులమనియే తాము మరచిపోయి, ప్రభుత్వమునకుమాత్రము పడి తిరుగుచు, మనకు ఎన్నియో అపకారములు చేయుచున్నాను. వీనికి మన చీరాల, చేరాల, రేపల్లె విషయములే తార్కాణములు. వెంకటాచలంలో జరిగిన అల్లరుల విషయమై, ప్రభుత్వమువారు అద్విద్రావిడల

తరపున చేతి మన బ్రాహ్మణేతర సోదరులకు సల్పిన, దుండగములు తెలిసికొని, కాసనసభలో తాము పట్టుపట్టినప్పుడు, తమ పలుకుబడి సాగకపోవుటయు వైగా తాము అగౌరవింపబడుటయు, తామెల్లరు తెలిసిన విషయమే.

స్వల్పభావేషోపరై తాము ఎంతమాత్రము మనకు తోడ్పడకపోగా మనసోదరులలో, అనేకమంది దేశదాస్యమును పోనాడి, దేశస్వాతంత్ర్యమును సంపాదించినవారి స్వసంఘాపయోగము కానేరదని తలంచి, తమ స్వస్వమును పోయినా సరేయని, భవమాన ప్రాణాదులకు లెక్కించక ప్రస్తుత యీ ధర్మయుద్ధమున వీరవిహారము సల్పుచున్న అనేకమంది నిరపరాధులను నిష్కారణముగా యీ ప్రభుత్వ కారాగృహముల కంపి; అన్నపానాదులయినా సరిగా యియ్యక కృతించుచున్నప్పుడు వీరూరు, ఒరిస్సా శాస్త్రములవారు కూడా, మన సోదర కాజీయ నిర్బంధితుల కష్టముల విషయమై కాసనసభలలో చర్చించుచుండగా మన సోదర కాసనసభ సభ్యులు ఏతతే విషయమును మనస్సునకు తెచ్చుకొనక, వైపెచ్చు యింకెక్కువ నిర్బంధములు చేయవని, యీ ప్రభుత్వమును పురికొల్పుచున్నట్లు కనపడుచున్నది. వారి విషయమై గమనించకుండుట, యీ నిర్బంధితులలో మన బ్రాహ్మణేతర సోదరులు లేరనియో వున్నను, సహాయ నిరాకరణవాదులు, మన బ్రాహ్మణేతరులు కాదనియో, తలంచుచుండవచ్చునని నమ్మెదను. వీరి కథ యిట్లుండ వీరి మాయావాగురులకు చిక్కి ఏ తాలూకా జిల్లాబోర్డు మొదలు పదవులకో ఆకపడి వారికి పలుకుబడి గల్గిన కొన్ని గ్రామాదులు మూలమే తిరిగి మీరు సహాయ నిరాకరణ వాదుల మాటలు వినవద్దనిన్ని, మన నాయకులైన మన మంత్రుల మాటలే వినమనిన్ని, అనేక దుర్బోధలు చేయుచుండురు. అట్టివారితో నేను మన గుంటూరు జిల్లాకు ప్రచారముచేయునప్పుడు ఒక గ్రామమందు తటస్థమైతిని. అప్పుడాయన నన్ను ఏమని ప్రశ్నించెనగా, మీరు సహాయనిరాకరణ ప్రచారము చేయవద్దు. దానివలన మన బ్రాహ్మణేతర సంఘమునకు లెక్కలేని యిక్కట్లు వచ్చునని చెప్పెను. అంతట నేను సహాయనిరాకరణమంతయో, మీరు పూర్తిగా వొప్పుకొనప్పటికిని త్రాగుడు మానుట, ప్రతియింటను కాట్టుము పెట్టి స్పృహ ప్రతము అవలంబించుట ప్రతిగ్రామమందును, తగాదాలు, మాన్పించి పంచాయితీ కోర్టు నెలకొల్పుట యీ మూడున్ను, మన స్వసంఘమునకు ముఖ్యోపయోగములు కదాయని చెప్పగా, ఆయ్యా మీకు తెలియదు. మీరు నిన్న మొన్నటి కుర్రవాండ్లు కాక, మీకు యీ బ్రాహ్మణులు పన్ను మాయతంత్రములు మీకు ఏమి తెలుసును అని త్రాగుడు అనునది దుర్భాసమనియు, దానికల్ల మన సంఘమునకే ఎక్కువ చెనువు అనియు, మాకు యిదివరకే తెలుగును. ఇన్నాళ్లనుండి యీ విషయమై మాన్పించుటకు ప్రయత్నించని బ్రాహ్మణులు యిప్పుడే ప్రయత్నించుచున్నారనగా యిదివరకు ఎన్నడును లేని కురితీ పదవులు, యిప్పుడు మన బ్రాహ్మణేతరులకు వచ్చిన వనియు, మనవారికి యిచ్చిన కాటలలో యిది యొక్కటియే అనియు యిది కాస్తా స్తంభింపచేసి మనవారలను తెలివిమాలినవారని, అనిపించుటకు, బ్రాహ్మణులు పన్నినపన్నుగడకాన, యిదివరకు మండి ఎట్లు త్రాగుచున్నారో అట్లే యిక 2 సంవత్సరముల కాలము త్రాగనిచ్చి తదుపరి మాన్పించెదము. కాని యిప్పుడు మాన్పించుటకు ఎంతమాత్రము ప్రయత్నించవలసి చెప్పెను. ఆమహానుభావుడు తాలూకాబోర్డులో యిదివరకున్న దుకాణములే తీసివేయవలయునని కొందరు తలంచుచుండగా, తాను యింకా కొన్ని దుకాణములు వెట్టుటకు సలహా యిచ్చినాడట. ఇంకా తగాదాలు మాని, పంచాయితీ కోర్టులు పెట్టుకొన్న, రాట్టుములు నెలకొల్పి స్పృహ ప్రతములను అవలంబించిన, ప్రభుత్వము స్తంభింపబడుననియు, స్తంభింపబడిన స్వరాజ్యము వచ్చుననియు, స్వరాజ్యము వచ్చినయెడల, బ్రాహ్మణులు మనల నణగ ద్రొక్కుదురనియు, చెప్పి అందునల్ల, మీపుత్రమునకును, మేము తోడ్పడమని చెప్పెను.

స్వరాజ్యము వచ్చినయెడల బ్రాహ్మణులు మనల, నణగ ద్రొక్కుదురని వెల్లిగిమి వెట్టుకొని, మన మంత్రిపుంగవుల ప్రతిష్ఠ నిలపెట్టుటకై త్రాగుచుండుట ఎట్టి హాస్యాస్పదమో, ఎట్టి స్వసంఘహానికరమో యోచించుకొనుడు. వీరి కథ యిట్లున్నది. మీ మీజ్ఞాననేతరులు విప్లవకొని, దూరదృష్టిని పరికించి, యిదమిట్లేయి తెలిసికొని దేశ ధ్వంసకులయొక్క, మాయావాగురులకు చిక్కక నోరొద్దాణకై భద్రకంఠులు కంఠు. ముందు మీ తగాదాలు మాన్పుకొని, గ్రామ గ్రామమునందును, పంచాయితీ కోర్టులు పెట్టుకొని బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతరుల, వైపెచ్చుము పోగొట్టుకొని, దేశోద్ధాణకై త్యాగులై ముందంజ వేయు

(రామచోటి డివిజన్ మేజిస్ట్రేటు కోర్టులో)

పిల్లుల హనుమంతరావుగారి

వా జూ ల యు.

ఇతివరత. నేనుయిచ్చిన, ప్రపన్యాసములలోని కొన్ని సంగతులు చూచుచు, ప్రస్తుత ప్రభుత్వమువై అవిశ్వాసము పురికొల్పుచున్నాననియు, ఇంగ్లీషువారివై ద్వేషమును పుట్టించుచున్నాననియు, చెప్పియున్నాడు. నానోటరాని కొన్ని విషయములను, నేను చెప్పియుంటినిని కొందఱ సాక్షులు చెప్పియున్నారు. దీనికి ఉదాహరణము కమలాపురం గలయినప్పైక్కురు సభకు హాజరైన నర్సిరావు నని చెప్పి కొన్ని అసభ్యుల కుట్రలు కూసివాడు. ఆయన సాక్ష్యములలో చెప్పిన విషయములను, నేను ఎన్నడును ఏ ప్రపన్యాసమునందును చెప్పియుండలేదు. రాజం పేటలో నే నిచ్చిన ప్రపన్యాసము ఒకటి, సాక్షి వ్రాసికొని వచ్చినది ఒకటి. గాంధీ మహాత్ముడే లేనిచో, తెల్లవారు చాల నుడిసియుండేదివాని, నేను చెప్పగా, యిప్పుడు కనుపడిన తెల్లవారిని చంపుచునని, నేను ప్రపన్యాసములో చెప్పినట్లు సాక్షి వ్రాసికొనివచ్చినాడు. కడపలోని సర్కిల్ యినప్పైక్కురుగారు నా ప్రపన్యాసమును, యింగ్లీషునుండి తెనుగులోకి ఎంత అధ్యాయముగా, తప్పుపాడేసి చెప్పినాడో, కోర్టువారే చూచి యున్నారు. ఇంత లేనుగుభాషాపరిజ్ఞానము గల యనప్పైక్కురు నేను చెప్పిన ప్రపన్యాసమును యింగ్లీషులో ఎంత సరిగా వ్రాసికొనియుండునో కొద్దిగా తెలివియున్నట్లుయితే మీరే యూహించవచ్చును. ఇట్లు ప్రతిసాక్షిని, ఖండించుచు, వాడించుట, నావ్యాఖ్యములపై మరేమియులేదు. కాని మేమున మీరు ప్రభుత్వోద్యోగులు, సాక్షులందఱ ప్రభుత్వోద్యోగులు. మీ ప్రక్కనే కూర్చుండి, శబ్దసారధ్యము చేయుచున్న, పోలీసు నూనెండెంటు. ఇవి అన్నియు కాక, మీకు కావలసినది ప్రమాదము. అట్టి ప్రమాదము, మావంటివారి నెంతయందినో జయింకంపినగాని రాదు. కాన నేను మీయెదుట న్యాయమునకై

దు. స్త్రీధర్మ తపస్వతిని విగ్రహించలేదనియు, బాలురు పాఠశాలలను వదలలేదనియు, బ్రాహ్మణులందఱ యింక రాట్నములు పెట్టి స్వదేశివ్రతములను, ఆనలంబించలేదనియు, సామచెప్పకొనుచు ఎవరో దుర్మార్గులు కొందఱ యాత్మధ్వంసమునకు ప్రయత్నములయినారని, మీరు నిరర్థకపాపడక త్వరలో గమ్యస్థానమును చేరుదు. స్వరాజ్యమిక కొలది దినములు మాత్రమే రానున్నదని నమ్ముడు. ఈ వృద్ధ్యము బ్రాహ్మణోద్యమము కాదు. బ్రాహ్మణేతర నాయకుల వల్ల నే సాంకేయజుడుచుచున్న నమ్ముడు. మహాత్ముడు విశ్వాధికులవీరడ ఎంతమాత్రమును, ఆధారపడియుండక, మనవిడనే ఆధారపడియున్నాడని నమ్ముడు. స్వరాజ్యం స్వసంపాదన వల్ల చేపారునదిగాని, మరిఒకరు సంపాదించి ఇచ్చునదిగాజని నమ్ముడు. స్వరాజ్యం ఎట్లువచ్చుచాయని నిరర్థకపాపడక మన నాయకుడైన మహాత్ముని యాజ్ఞాసారము మీ విధాయక కృత్యములన్ని నిర్వర్తింపుడని మిమ్ముల ననేకవిధముల పాదా కాంతుడైన చెడుకొనడు, విమించుచున్నాడను.

దేశము ప్రమాదమున నుండియున్నది. మీలోమీకున్న స్వల్పగురువులవల్ల దేశద్రోహముమాత్రము కాబోతుడు. చేజక్కిన అవకాశమును జారవిడిచి భావికాల హిందూదేశచరిత్రలో దేశద్రోహులైన దుర్మార్గులు తెచ్చుకొనుదు. భారతీయుల కీర్తిని దిగంతములకు ఖండ్, ఖండాంతములకు వ్యాపించుట్లు చేయుదు. గమ్యస్థానము చేరునలో నన్నదని గమనించుడు.

సోదకులారా! మామృతాంశ అనుల్లంఘనముగాను మాతృయాజ్ఞానువర్తనై ఆడమానముల కఠినతీవిధింపబడి శ్రీ కృష్ణ సన్మస్థానమునకు ఏగుచున్నాడు. నేను మహాత్ముగాంధి గారి సంజ్ఞాసారము గతసంతకమునుండి నేను చేయగల దేశసేవ కించిత్తులయినా లోపములేకుండా చేసి కృతార్థుడనై తిని. ఇక భారంబంతయు, మీయందున్నదనియు తాము అందఱు గాంధీగారి యాజ్ఞానువర్తనై దేశంబు ఆఖరులోగా, స్వరాజ్యసంపాదనచేసి, మమ్ముల విడుదలచేయించెదరనే విశ్వాసముతో జయింకేగుచున్నాను.

దైవాజ్ఞవలన చేకూరిన అవకాశమును జారవిడుదలక దేశమునకై ప్రాణంలై నా అర్పించుటకు సిద్ధముగానున్న నాకు యిదిఒక కష్టముగా తోచుటలేదు. నా తపాసంబంధ మైన మాంసకంఠము మెత్తగా నలుగగొట్టి తేమబలమును కృతంప చేసి తద్వారా అర్జునులమును వృద్ధిచేసికొనుటకు యంతకంటె అవకాశము దొరకదని సంతోషపడుచున్నాడు.

నెనగులాడుట హాస్యాస్పదము. రాజద్రోహపుమాటలు చాలా అడిగిన ఒకరు చెప్పియున్నారు. నేను ఎప్పుడును జార్జి సార్వభౌమునికి ద్రోహము చేసియుండలేదు. ప్రస్తుత ప్రభుత్వవిధానమును, తలకెంచుచేయవలయుననియే, నాయొక్కయు, తక్కిన అసహాయవారులయొక్కయు వుద్దేశ్యము. ప్రభుత్వవిధానము మార్చుటకు ప్రయత్నించుట రాజద్రోహ మైనచో నేను చాలా గొప్ప రాజద్రోహమును చేసినవాడ నగుదును. దానికి మీరు, మీ యిచ్చనచ్చినట్లు తీరింపవచ్చును. రాయచోటి గల యనప్పైక్కురు నేను చాలా దౌర్జన్య గాఢ మైన, యువప్రపన్యాసముల నిచ్చితినియు, అట్టి యువప్రపన్యాసములన, ప్రభుత్వమువై, ద్వేషము, ప్రజలలో కల్పించియు, వాటియొక్క ఫలితము, అటుని సోలీసు అధికారులను ప్రజలు కొట్టించియు, చెప్పియున్నాడు. కాని ఆన, ప్రజలననుమల గంబంపజేయువాడని యర్థము. అట్లు ప్రజల మనములకు గంబంపజేయుచున్న, మహా నీయుడొక్కడే కలడు. ఆయనకే రాజును నామము సార్థక మగును. ఇట్టి మహారాజాధిరాజు 88 కొట్ల భారతీయుల హృదయవీరుల నధిష్టించి, రాజ్యము ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యముగా చేయుచున్నాడు. ఎట్టి పూతచరితునిన, యిటీవల, బ్రిటిషు సంబంధబాంధవ్యములచే, కళంకభూయిష్టమని, నిర్దేశమై ఆడు గంటిన భారతజాతి, పరిత్రమై, పునర్జన్మనకు పుట్టెదగాక, ప్రపంచమున కెల్ల నొక మాత్రన సందేశ మొసంగులెనో, ఎట్టి మహానీయుని నాయకు సృజించినమాత్రమున, చూపములన్నియు పటాపంచలనో నిజమైన భారతీయుని దేహము పులకరించునో, ఎట్టి పునరుత్పత్తుడు భూలోకమునకెల్ల, ఉత్తమోత్తమ పురుషుడని భారతీయులవాక్కులే కాక, ఖాదాంతరములనుండి వాక్కులు ప్రతిస్పందించుచున్నవో, ఎట్టి మోధానయోధుడు, వాస్తవములో చిరకరు ఒక పూచిక పుల్లయైనా లేకయే, కేవలము తన ఆధ్యాత్మిక శక్తిచే, పశుబలముచే నిర్మింపై, దైవమునకు, సత్యధర్మములకు విరుద్ధముగా నుండి, అమాయకులైనభారతీయులను హింసించి దేశమునంతయు, వోపిడిచేయుచున్న బ్రిటిషు ప్రభుత్వమునకు, పక్కలోనిబల్లె మగుటచే ఆయనను నిష్పందించి, దైవమును నిష్పందింప జూచుచున్నాడో, అట్టి మహా వీరాధిపతుడు, కాని, సత్యసత్యసూత్రము, గాంధీ మహాత్ముని, అల్పనేకులలో నే నొకడనుగాన, దౌర్జన్యమును గాని, ద్వేషమునుగాని, ఎన్నడును, పురికొల్పలేదు. దానికి బదులుగా కొలాఫో సుగంధమునకు సుమారు 7 కొట్ల మహమ్మదీయుల ద్రోహముచేసి, పంజాబుదేశములో నిర్మోక్షిణ్యముగా, అన్యాయముగా, దౌర్జన్యములను ఆనగా, కొరడా దెబ్బలు, ద్వీపాంతరవాసములు, ఉరిశిక్షలు, జలియన్ వాలాబాగ్ వధలు, ధనాపహాణములు ఇవికాక, మహాపవిత్రముగా నెంచుకొనబడు శ్రీలకు మానభంగము గావించుటయు, మానవుల మానవత్వము పోగొట్టి భారతీయులను, పొట్టివీరడ ప్రాకించుట యొ, ఇన్ని ఘోరపాపములు చేసియు, పశ్చాత్తాపమును తెలుపక, ముఖ్యకారకుడైన, డయరానురుని అభినందించి, సమర్థించి బహుమానము నొసంగుటయు, యివియన్నియు చేసి, ప్రభుత్వమే తనయందు, ప్రజలలో ద్వేషమును పుట్టించుకొనినదిగాని ఒకరుచేసినదనుట లజ్జాకరము. తొల్లి సత్యధర్మములకు నిల యడై, కీర్తిభక్తియు నధిష్టించి, దేశీయమానముగా వెలుగుచుండిన, యీ భారతభూమి, యీ కర్మభూమి యిదివరకె పరిణామములకు పొందినది. కాని బ్రిటిషు ప్రభుత్వము ఒక నూట యేబది సంవత్సరములలో కలుగజేసిన మార్పు యిదివరకె రాజ్యమునందును ఎన్నడునుకలుగలేదు. ఒక నూటయేబది సంవత్సరములలో, ఒక్కపూటకు కూడా గంజిక లేనివారు 7 కొట్ల ప్రజలు కేలినారు. ఆరుమాసములు సహవాసముచేసిన, వీరు జారగురురను సామ్యమున మనవారందఱు, ఆంగ్లమానసపుత్రులయినారు. దీనిసంతయు కనిపెట్టి, గాంధీమహాత్ముడు విరుగుడు సుపయోగించుచున్నాడు. అసృద్ధిదేయిలగు, ప్రభుత్వోద్యోగులారా! నేచెప్ప రెండుమాటలును విని, దీర్ఘముగా నాలోచించుకొనుడు. “దేశమే దైవము. దేశసేవయే, ధర్మమే” కాన దేశసేవ సేవలలో పరమోత్కృష్టము. మీరు సేవలలో అతీతమైన ఉదరసేవ చేయుచు, దేశద్రోహము చేయుచున్నార. మీరు వేంటనే, మీ సదవులకు రాజీనామానిచ్చి మాత్ర సేవచేయుదు. కాళహస్తి సర్కిల్ యనప్పైక్కురుగారి రీతిని దేశసేవచేసి కృతార్థులగుదు. నిన్న గాక మొన్న 60 మంది కన్న ఎత్తున మహిళల మరణమునకు కారకులైన యీ ప్రభుత్వముక్రింద సేవచేయుట లజ్జాకరము, అపమానకరము. ఒకసారి తలఎత్తి భారతమాత దీనవాక్కులను చెవి యొగ్గి వినుడు. ఆర్తనాదము వినుటలేదా? మీ కర్తవ్యము, మీకు గోచరించుట లేదా?

స్వదేశిబట్టల వ్యాపారము

(ఒక ఆనుభవజ్ఞునిచే వ్రాయబడినది)

గాంధీమహాత్ముడు దేశీయులెల్లరు వడికిననూలు వస్త్రములను ధరించుటలతోడనేను, ఆ ఉపదేశము ననుసరించి అనేకులు స్వదేశివస్త్రములను ధరించుచున్నారు. మరికొందఱిప్పుడు ప్రారంభించుచున్నారు. ఈ వస్త్రములను అమ్ముటకు అనేక స్వదేశివస్తులుబయలుపెరిసవి. స్వయముగ నూలువడికి నేయించుకొనిన వస్త్రములను ధరించుట శ్రేష్ఠమైనపద్ధతియై యుండుగా చేతగాక కొందఱుతీరిక లేక కొందఱు ఓషిక లేక కొందఱు స్వదేశి వాపులలో వస్త్రములనుకొని కట్టుచున్నారు. గాంధీమహాత్ముని యుపదేశమును నేదవాక్యముగ పరిగణించి తమనాజూకు వస్త్రములను మంటలోవేసియే, లేక మూలను దాచియే ఈ స్వదేశి వస్త్రములను ధరించుచున్నారు. కాని వాపులలో దొరుకువస్త్రములు శుద్ధస్వదేశిగాక పోగా విదేశీనూలు గుడ్డలు స్వదేశివిగా అన్యుబడుచున్నవి. అందుచే మితిలేని మోసము జరుగుచున్నది. వాపుకాండ్లు లాభము సంపాదించి బాగుపడడమే అగుపడుచున్నది. గాని స్వదేశివస్త్రధారణ మాత్రము అనుకొనుచున్నంత జరుగుటలేదని వ్రాయుటకు చింతించుచున్నాను. మా ఇంటియందు తరతరము నూలువడికు ఆచారము కలదు. నేను చాల గోజులు బట్టలవ్యాపారులలో తిరిగిన వాడను. అందుచే నేను బాగుగ విచారించినాను. నేత గాండ్లు తక్కువగనవచ్చును. వడికిననూలు విశేషము లభించుటలేదు. స్వదేశివస్త్రములను ధరించువారి సంఖ్య నిత్యము లక్షలకు మించుచున్నది.

ఈ జనులలో కలిగిన ఉద్రేకమును, ఆశేషమును అందఱు చూచుకొని అనేకవాపులు బయలుపడినవి. ఈ స్వదేశివాపులు వెట్టినవారిలో నూటికి ఒకరు కూడ స్వయముగ నేయించువారు లేరు. అందుచే ఈవాపులవారు మిల్లుగుడ్డలను జపాను నూలుతో నేయబడిన గుడ్డలను దగాచేసి స్వదేశివిని నమ్మించి వేల కొలిది రూపాయల వరకు అమ్ముచున్నారు. తుని, బ్యాగ్ పూడి సంతలలో మిల్లునూలు (ముతకడి) నేయబడిన గుడ్డలను తెచ్చి ఎర్రనున్న నీటిలో రంగువేసి స్వదేశివరుకు అని అమ్ముచున్నారు. నాగపూరు, రాయపురంమిల్లుల కొలుచెక్కలను 24%, తానులో వైవేరు ఉన్న రెండుగజాల ముక్కనుచింపి స్వదేశి తానుగ అమ్ముచున్నాడు. అసలతాను ఖరీదు రు 11 లు. స్వదేశి తానుగ దగాచేసి రు 15 లకు అమ్ముచున్నారు. జపాను నూలును మిల్లునూలును బురదనీటిలో తడిపి గుటుములతో మోదించి ఆపైనే నేయించి తానిని స్వదేశిసరుకుగ అమ్ముచున్నారు. నెం 40 రు నెం 60 రు కలిపిన నూలుతో నేయించి 4-8-0 ఖరీదుగల 7 1/2 గ చాపును, నీటి నీళ్లలో తడిపి రు 15 లకు పొందూరు చాపుల షేరువీరడ అమ్ముచున్నారు. గడ్డగ మిల్లు ముతక గజకు శుద్ధ స్వదేశిసరుకుగ మారుచున్నది. వడికిన నూలుగుడ్డలు పల్నాడులో విశేషముగ దొరుకుచున్న మాట నిజము. అచట కూడ మిల్లు నూలుతో నేసిన కత్తి సరుకు కూడ విరివిగ తయారగుచున్నది. 45 ఆంగుళములకు మించిన వెడల్పు చాపులు పల్నాడు లో నెచటను తయారగుటలేదు. 48 ఆంగుళముల వెడల్పుకుమించిన చాపులన్నియు మిల్లునూలుతో నేసినవేయని స్పష్టముగ చెప్పవచ్చును. ఈలాటి చాపులు దీపావళికి వేల తరబడి దక్షిణాదివారు కొని తానుపడిదని విన్నాను. సత్యమునకై ప్రాణము లప్పించవలసిన గోజులలో స్వదేశిపేరు బెట్టి ఇంత దగాజరుగుట విచారకరముగ నున్నది. తన సత్యస్వమును అర్పించుటకై నశింపజేసి దీక్షావస్త్రములను ధరించు సమయమున సహితము స్వలాభమునకై ఈ లాగున దగాచేసి జీవించుట ఎవరికిని శ్రేయస్కరము గాదని విస్మయించుచున్నాను. ఇంతట నైనను స్వదేశివాపును బట్టలముగ్ధులకు శుద్ధస్వదేశివస్త్రములను మాత్రమే అమ్ముటయు, దగాసరుకును అమ్ముటయు టయు జరుపబడెనని కోరుచున్నాను. ఆంగ్లదేశీ మనన నెంతయో ప్రేమించుచున్న గాంధీమహాత్మునికి ఈ దగా విషయమే తెలిసినేని మూర్ఖులైన భయముగ నున్నది. ఆంగ్ల ప్రముఖులును ఇప్పుడైనను మేల్కొంచి వడికిన నూలు విరివిగ తయారగు సాధన చేయవలెనని వేడుచున్నాను.

యావద్బ్యాత స్వదేశిసంస్థానములందలి పాతిరుల మహాసభ డిసెంబరు 30 వ తేదీని అహమ్మదాబాదునగరమునందు సమావేశమగును. ఈసభలో తిర్మానముల సుపాదించ నవేత్తించువారు డిసెంబరు 28 వతేదీలోగా తమతీర్మానములను కూర్చు ర్ధవకారణకారద, సామాన్యకార్యదర్శి, అజమీరు అనుచిరు సామాకు వ్రాసిపంపవలెను.

అనహాయోద్యమము

(౧)

చిత్తరంజన దాసుగారిని పట్టుకొనుట గాంధీమహాత్ముని పెద్దకుమారుని పట్టుకొనుట వినచంద్రపాలుగారి కుమారుని పట్టుకొనుట

మాలానా అక్రంభాను-షెర్వాసి-మాలానా అబ్దులుకలాం అదుజ్-గార్లను పట్టుకొనుట
జార్జి జానెపుగారికి ౧8 నెలలు విడిచెడు, 2000 జర్యానా

నాయకులనందరిని పట్టుకొనుట

మహాత్ముని ప్రకటనము

అకోలాసభలో అధ్యక్షుల వహించిన జయకరుగారి అధ్యక్షతవ్యాసమునుగూర్చి యంశ యిండియా పత్రికలో గాంధీమహాత్ము డీటుల వ్రాసెను. అకోలా సభాధ్యక్షుని యుపవ్యాసమును సభాచర్యను బట్టి నేను తీవ్రముగా నాలోచింపవలసివచ్చినది. అదికేవలము అవిశ్వాసమునై నాధారపడినది. త్వరలోస్వరాజ్యము లభింపదుగాన వనము ప్రస్తుతమున్న రాజ్యాంగయంత్రమునుపయోగించి దానినిభిన్నుని నొందింప బ్రయత్నింపవలెను. అనుభావముతో నాచర్య యంతయును జరుపబడినది. వెనుకటివలె కాననసభలందు చేరియే కార్యసాధనమునకు గడంగడగునని మహారాష్ట్రలో హెచ్చుమంది స్పష్టముగ తెలిసిరి. జాతీయవాదులు కాంగ్రెసుసభ్యులుగా నుండియు ఏల న్యాయవాది వృత్తినిసలుపగూడదో తమవిడ్డల నేల ప్రభుత్వపాతకాలకు పంపగూడదో కాననసభలకు అభ్యర్థిని నింపగూడదో తెలియదు. కాంగ్రెసు సభ్యులు హెచ్చుమంది తమతో నేకీభవించునట్లు వారు చేయగల్గుటకును కాంగ్రెసుచేరిట మాత్రము వారు వ్యవహరింపగూడదు. ప్రభుత్వ ప్రతిష్ఠాపనల నుపయోగించుకొని స్వరాజ్యమును బహుగలమని విశ్వసించునట్టివారు గల బలమగు సంఘ మేర్పడుట నాకును సమ్యక్మేలని మహాత్ముడు వ్రాసెను.

చిత్తరంజనదాసుగారు-వంగరాష్ట్ర గవర్నరు

దాసుగారి అంగీకారముతో నొకప్రముఖుడు నూచింపగా దాసుగారితో మాటలాడుటకు గవర్నరు అంగీకరించెను. 8వ తేదీని సమావేశము జరిగినది. అసహాయవాదుల ప్రభుత్వము వారి భావములు వివరింపబడి చర్చింపబడెను. రాజీనామా కుదురుట కవకాశము కనబడలేదు. పరిస్థితులనుబట్టి చర్య జరుపుట కంటే ప్రభుత్వమున కిరరావకాశ మేమియును కనబడలేదు. ఆ ఫలితమును గవర్నరు రాజ్యప్రతినిధికి తెలిపెను. గాని దాసుగారు రాజ్యప్రతినిధిని సందర్శించినను వార్త నిరాధారము.

చిత్తరంజనదాసుగారిని పట్టుకొనుట

10వ తేదీవర్ధాన్నాము క్రిమినలు అమెండుమెంటు అక్టు 17 బి (అక్రమసంఘము నేర్పరుప బ్రయత్నించుట) కక్ష నుకొండ కాంగ్రెసు మహాసభాధ్యక్షుడుగా నియోజింపబడిన వంగరాష్ట్ర జాతీయప్రధాననాయకుడు చిత్తరంజన దాసుగారిని కాంగ్రెసు సంఘకార్యదర్శి బారిష్టరు బి. ఎన్. కాస్టూలుగారిని కలకత్తాలో పట్టుకొనిరి.

కలకత్తాలో పట్టుకొనబడినవారు

గాంధీమహాత్ముని పెద్దకుమారుడు హీరాలాలు గాంధీగారును ఒకప్పీడరును ఒకవలంటీరుదళమునకు నాయకత్వము వహించి కలకత్తా బారాబరకు రాగా 11వ తేదీని వారినిదండిని పట్టుకొనిరి. కలకత్తాలో జంపా (వరుడు) నేవకు (వంగభాష) నివసితకలకు సంపాదకుడును అసహాయవాది నాయకుడు నగు మాలానా అక్రంభానుగారిని 10వ తేదీ వ్రకయమున 124 ఏ, 158 ఏ. విసిసి, కక్షనులప్రకారము పట్టుకొనిరి.

వివిన చంద్రపాలుగారి కుమారుని వంగరాష్ట్ర భిలాఫకు సంఘాధ్యక్షుడుగా మాలానా అబ్దులుకలాం అదుజ్-గారిని కూడ 10వ తేదీని కలకత్తాలో పట్టుకొనిరి.

శ్యామసుందర చక్రవర్తిగారి ప్రకటనము

దాసుగారి కార్యభారమును కొనసాగింప నేను పూనుకొంటిని. తేలకొలదిగా వలంటీరు దళమున చేరవలెను. త్రికరణయా దౌర్జన్యమును పూర్తిగా పరిత్యజించవలెను. నేను కాంగ్రెసుభిలాఫకు వలంటీరు సంఘములందు చేరినని చక్రవర్తిగారు ప్రకటించిరి.

పోలీసు సోదాలు

అమృతబజారు, సర్వెంటుపత్రికా కార్యాలయములను 10వ తేదీరాత్రి పోలీసులు సోదాచూచిరి. సర్వెంటుపత్రికా కార్యాలయమున కొన్ని కాగితములను వలంటీరు దళములకు సంబంధించినవానిని గొనిపోయిరి. కాంగ్రెసు, భిలాఫలు కార్యాలయములను గూడ సోదాచూచి కాగితములను పట్టుకొని పోయిరి.

విచారణలు

8వ తేదీని పట్టుకొనబడిన 145 మంది కేసు ఆరిథూరు జయలులో విచారణజరిగినది. ఒకడు తుమాపణగోర వదలిరి. 8 గురికి చెరి 25 తూపాయిలు జార్యానావేసిరి. తక్కినవారి కందరికిని చెరి 6 నెలల కఠినశిక్ష విధించిరి.

ఇతర అరెస్టులు

10వ తేదీని సైనికులను చాలగడబిడగా నుండిరి. చాల యిండ్లను సోదాచూచిరి. చాల వీడులలో లూర్యాగన్నులను పెట్టి యుండిరి. బారాబర వీధులలో తిరుగుచుండిరి. 100 మందిని పట్టుకొనిరి. పద్మరాజుజయను, బోలానాదు బర్మాను, (బారాబరకాంగ్రెసు సంఘకార్యదర్శులు) స్వతంత్ర అను హిందీ దినపత్రికా సంపాదకుడు అంబికా ప్రసాద వాజ్ పేయగార్లను గూడ పట్టుకొనిరి.

ప్రభుత్వ ప్రకటనము

10వ తేదీని వలంటీరులు బుద్ధిపూర్వకముగా ప్రభుత్వాజ్ఞ నుల్లంఘింపనిధృతమృతమే వారిని పట్టుకొనవలసివచ్చినది. 8వ తేదీని పట్టుకొనబడిన ముగ్గురు స్త్రీలును "మేము పట్టుకోబడుటకు సంసిద్ధులయ్యేవచ్చితి" మని ప్రకటించిరి. వారి కెన్ని విధముల శోధించినను వారు విననందున వారిని పట్టుకొనుట విధియయ్యెను. వారు జామినియ్యవనిరి. ఇతరులయ్యబోయిన గూడ నిరాకరించిరి. అందువలన వారిని పోలీసులు రాజధానిజయలుకు పంపిరి గాని ప్రభుత్వమువారి ఆజ్ఞాసారము ఆర్యత్రియే వారిని వదలివేసిరి. 8, 9, 10 తేదీలను నాయకులు చెక్కుమంది యువకులను వలంటీరులుగా పట్టుకొనబడుటకే పంపిరి. పోలీసువారు వారిలో ప్రధానలైనవారిని మాత్రమే పట్టుకొనినను ఇంతవరకు 500 మంది పట్టునడిరి. వారి చర్యలను నగరమునందలి కాంతికి చాల భంగము కలిగినది. అల్లరులను దోపిడీలును జరుగవచ్చునని తోచి పోలీసు కమిషనరు సైనికుల సహాయమునగోరి నగరముందు కొన్ని భాగములలో కావలియుంచెను. ఇటీవల దొరకన కొన్ని ఆయుధము లిట్టిమరుద్దేశములకు నిదర్శనములుగాన వారిని ప్రభుత్వమురువాగాని న్యాయవర్తములుగాని యుపేక్షింప వీలులేదు. ఈరీతిని నాయకులు బుద్ధిపూర్వకముగ ప్రభుత్వాజ్ఞను ప్రతిసంఘటించినందున దానికొక్కటియే ప్రతిక్రియ. వారు స్త్రీలును చిరుతలనుగూడ ప్రోత్సాహపరచి వారి జీవభక్తి నుకొని పక్షియు నుపవ్యాసముల నిచ్చిరి. వారిని పట్టుకొనుట విధియైనను వారి ప్రోత్సాహపరచిన నాయకులకు విధింపబడు శిక్షను వారికి ప్రభుత్వమువారు విధింపగోరరు. నాయకుల విషయమున మాత్రము తగినచర్య జరుపక విధిలేదుగాన మిక్కిలి ప్రముఖులగు వారిని కొందరిని పట్టుకొని చర్య జరుపవలసియున్నదని ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించిరి.

* * *

అలహాబాదు

జార్జి జానెపుగారికి శిక్ష. అలహాబాదు, డిసెంబరు 10.—జార్జి జానెపుగారు తమ పత్రికాయందు ఒకవ్యాసమును ముద్రించి యుండిరి. నిషేధింపబడిన స్వచ్ఛందసేవక సంఘములందు చేరవలెనను పురిగాల్పుచున్నది. ఆ వ్యాసము ఉద్దేశపూర్వకముగ నే ముద్రింపబడినది.

ఈనెలకుడు పత్రిక ముద్రాపకుడుగ జేసిన విషయమును మూర్తిమే నేను గమనించిని. వ్యక్తి ననుసరించినచో జాల్మానా కఠినముగ నే యుండవలెను. కాని అతని యధికారవదలని అనుసరించి శిక్ష కొంచెము తక్కువగ నుండవలె నని అలహాబాదు జిల్లా మేజిస్ట్రేటు నాక్కుగారు చెప్పిరి.

రెండు నేరములు

ఇండిమెంటు పత్రిక సంపాదకుడు జార్జి జానెపునై రెండు నేరములు మోపబడెను.

మొదటి నేరము క్రింద 19 మాసముల విడిచెడు రూ 100 ల జాల్మానా జాల్మానా కట్టకున్న మరీ మూడు మాసముల శిక్ష రెండవ నేరమునకు 6 మాసముల విడిచెడు రూ 100 జాల్మానా. జాల్మానా కట్టకున్న మరీ మూడుమాసముల శిక్ష రెండవ నేరముల శిక్షయు ఒకేవర్గాయము అనుభవించదగును. అనగా జాల్మానా కట్టకున్న 21 మాసముల విడిచెడు.

మరియిద్దరు

పండిత గౌరవకరమిత్ర కె. వి. మత్తెగారు ఒక్కొక్కరును 6 మాసముల విడిచెడును రూ 100 జాల్మానాను శిక్ష పొందిరి. జాల్మానా కట్టకున్న మరీ మూడుమాసముల శిక్ష పొందవలెను.

అలహాబాదు 11:—అలహాబాదు జిల్లాలో మరికొందరు నిప్పంధింపబడిరి. వీరు కాంగ్రెసు వారెంటియరులను చేర్చి వారు స్వయముగ వాలంటీయరులుగ చేరినందులకును సభల జరిపి, నందులకును ఆరెస్టు చేయబడిరి.

ఎట్రాల్లో రాజకీయసభలు జరుపగూడదను నుత్తరపు ప్రకటించబడెను.

స్త్రీలుకొన్నిలుసభ్యులు

అలహాబాదు డిసెం 11:—స్త్రీలుకొన్నిలు సభ్యుడగు గౌరవాలిగారు కాజప్రతినిధిగారి శోకతంత్రీవార్త నిచ్చిరి. కాంగ్రెసు పునాదికే విచ్చిన్నము చేయు ప్రభుత్వమువారి యుద్దేశమును వారు ఖండించుచు నిర్బంధవిధానమును నెట్లనే ప్రయోగింపవలెననియు అయిద్రాండు సమస్యను పరిష్కరించిన బ్రిటిషు మేధావి భారతసమస్యపట్ల వెలువడగూడదనియు తెలిసిరి.

షెర్వాసిగారు

సోదరుడు నిప్పంధింపబడినందులకు ప్రభుత్వసేవను మానుకొనిన షెర్వాసిగారు అలహాబాదు స్వచ్ఛందసేవకుల విజ్ఞప్తి యందు సంతకము జేసినందులకు నిప్పంధింపబడిరి.

పంజాబు స్థితి.

గృహ శోధనము.

లాహోరులో ననేకగృహములను పోలీసువారు పరిశోధించి లాల్ జవతిరాయి, ప్రాఫెసరు రుచిరాం, ప్రండిత రాభోజి దత్తు, సంతానము గారల గృహములును, రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు సంఘ కార్యాలయమును అనేక ముద్రాకాలములును శోధింపబడినవి.

కానకతిరస్కారము రాజ్యద్రోహ సభాకానమును ధిక్కరించినందులకు కేసరిపత్రిక సంపాదకుడగు లాల్ కాన్యాను లాల్ గారును 6 గురు ఆకాశిసిక్కులును ఈనినము ప్రభాతముననే నిప్పంధింపబడిరి. కేసువాయిదా వేయబడెను.

నియల్కొట్టలో 14 గురు నిప్పంధింపబడిరి. వారితో నగరకాంగ్రెసు సంఘకార్యదర్శియగు అబ్దుల్ హాసీగారు గూడ నున్నారు.

అమృతసరములో రాజ్యద్రోహసభాకానమును ధిక్కరించి శిక్షింపబడినవారికి ఆహారస్నానముల యందుండిన కొన్ని ఇబ్బందులు తొలగింపబడెను.

గయా, డిసెం 19:—పోలీసువారుకిలాఫతు కాంగ్రెసు కార్యాలయములను జాతీయపాతకాలను కాంగ్రెసు సంఘాధ్యక్షుని గృహమును పరిశోధించిరి.

అగ్రా, డిసెం 10—ఈ నగరమునందు కొన్ని రాజకీయ సంఘములు నేడు పరిశోధింపబడెను.

ఢిల్లీ, డిసెం 10:—ఢిల్లీ జిల్లాకాంగ్రెసుసంఘసహాయకార్యదర్శి మరాజ్ బానుగారు 124 ఏకేక్షను క్రింద జూరెట్టు చేయబడిరి.

అహమ్మదాబాదు మునిసిపాలిటీ

ప్రభుత్వవిద్యాధికారులు.

బొంబయి, డిసెం 10:—గతజూన్ మాసములో తమ పాతకాలనుప్రభుత్వవిద్యాధికారులు పరిశీలించవక్కరలేదని అహమ్మదాబాదు మునిసిపాలిటీ వారు తీర్మానించినదియైంది. మునిసిపల్ చట్టములోని 178 వక్సేక్షను ప్రకారము అవిధిని నిర్వహింపక తప్పదనియు డిసెంబరు 17 లోపుగ చేయవలెననియు తెలుపుచు డివిషనల్ కమిషనరుగారు నోటీసు పంపిరి.

ఆంధ్ర పత్రిక

1921-వ సంవత్సరం డిసెంబరునెల-12 తేది

సోమవారము

ధర్మసంరక్షణము

(౧)

శ్రీ. యద్య దాచరి శ్రేష్ఠ స్తతేవే తేహోజనః,
స య ద్విమాణం కరుణే లోక స్తదనవర్తతే. గీ.౩, ౨౦

దాసుగారి సందేశము

దాసుగారిని పట్టుకొనిన పిమ్మట వా రీసందేశములను పంపిరి.

ఓ భారతిపుత్రి పుత్రికలారా! ఇది నాకడపటి సందేశము. విజయము దృష్టిగోచర మగుచున్నది. కష్ట సహిష్ణుతవలన దాని ని మీరు బడయగోరదేనీ అదికరగతము కాగలదు. మనమిప్పుడనుభవించుచున్నట్టి ఆనందము పాలుడుటవలననే జాతు లుత్పన్నమైనవి. శాంతము లముమాత్రమును చెదరగీక ధైర్యశ్రేష్ఠసాహసములతో మీరీ ఆనందమును భవిష్యత్తునకు మునుపెలకొనకాలమును నిరంతర శాధికారులనక్రమమున దుంచగలుగుదురు. మీరు గాంధీమహాత్ముడు నిర్ణయించిన ఆ ప్రకారంపథమును మీ రణజుమాత్రము దాటినను మీరు నిరంతర శాధికారుల కొడిపోయెదరు. స్వరాజ్యము-భాగభాగములగునవాయిదాలమీడిన గారు. సంపూర్ణము సమగ్రమునగు స్వరాజ్యమే మన ఆశయము మనము. దానికొరకు శ్రమపడుచున్నాము. దానిని బడయుటయూ వదలకొనుటయూ అని నిర్ధారణ చేయుమాట శివుడు మీరు చెప్పవలెను.

ఓవిశ్వామిత్రులారా! ప్రపంచచరిత్రమును సర్వకాల ప్రారంభమునుండియు సింహావతారక మునకుంపుడు. మీరనుసరించుచున్న మార్గము ననుసరించి, ఏజాతియైన నీంకొంతవరకు స్వాతంత్ర్యము ను బడసెనా? మీ లోనంజేసినవిన్నులగు వాకికెవరినైన నీసంకేషము చేరువో తున్నదై న నిరంతర శాధికారులతో కలిగిన సంఘర్షణమున మాతృదేశమును నిలచెదరా? వివరములనుగూర్చి రాజీనామా యుండవచ్చును. మనలను నిరంతర శాధికారులను నేనుచేయుచున్న ప్రధాన విషయములనుగూర్చి అట్టిఅవకాశ మేమియును లేదు. మీరు మా తృప్తికామి-పక్షమున నిలువలేని నిరంతర శాధికారుల పక్షముననే నిలచువారగుదురు.

విద్యార్థులారా మీరు భరతఖండమునకు మూలాధారముగా నున్నారు. భరతఖండ ఆశయ విఖ్యాతియు మీరై నాధారపడి యున్నది. రెండు రెండుకలిసి నాలుగగుచని చదువులు నిజమగు విద్యగాదు. మన కందరకు జననియుగు భారత మాతకు మీ లోనస్వగల సేవయే నిజమగువిద్య మాతృదేశ సేవావకాశ మధికముగా నున్నది. ఆశ్వసమునకు మీలో నెవరు సింధిద్వీపయ్యెదరు? అని దాసుగారు సందేశ మంపిరి.

యేబంధు చిత్తరంజనుదాసు నిర్బంధపమయమునందు భారత పుత్రికలను బంపిన పై సందేశమును సకల జనులును గౌరవించవలసిన సమయము సుప్రప్తమైనది. ప్రజలు బూనమేచుములను లెక్కించుచు సాధికార నిర్బంధములకు భయ మొందుచు వారి దయకు వేచియుండగల సమయము గలిగినది. జాతీయ సభాధ్యక్షుడైన చిత్తరంజను దాసుగారిని వంగరాష్ట్ర ప్రభుత్వము నిర్బంధించినది. వంజాబునందు లాలా లజపతిరాయి ప్రభుత్వము వందలమంది నిర్బంధములకు బాలయిరి. సంయుక్తరాష్ట్రములందు మోతీలాలు నైహూ శిక్షనుబొందెను. వంగదేశమునందు వందలమంది శిక్షను సునాయాసముగ బొందుచున్నారు. క్రతి భావంతులైన ఇరువురు జాతీయమహాసభాధ్యక్షులును రానున్న జాతీయమహాసభాధ్యక్షుడును భారతజాతీయమోక్షమునకు శ్రీకృష్ణజన్మస్థానమునందు నివాసమును స్వీకరించినపుడు జాతీయహృదయమునకు స్వరాజ్యయోగము క్రత్యక్తమైనది. వందలమందిజాతీయ సేవకులు నిర్బంధముగవరమానందముతో కారాగృహవాసమును స్వీకరించుచున్నారే. క్రజలు బందీలను నమితోత్సాహముతో నభినందించుచు పూజించుచున్నారు. బందీల నతులు పతులను గౌరవించుచున్నారు. తల్లు లాశీర్వాదముల నొసంగుచున్నారు. నిర్బంధవ్యామోహము ప్రజాహృదయమునుండి లోలగినను సాధికారహృదయమును మాత్ర మింకను పీడుంచుచున్నవిధమును సాధికారచర్యలు విశదము చేయుచున్నవి. వంజాబు సంయుక్తరాష్ట్రములు అస్సాము బీహారు వంగరాష్ట్రము బర్మారాష్ట్రములందు రాజద్రోహ సభాశాసనము విచిత్రరీతిని, నాచరణమునందు బెట్టబడుచున్నది. ఆవిచిత్రాన్వయమే చెన్నరాష్ట్రమునకును కొలదిదినములలో సంప్రాప్తము గాగలదు. లాజపతిరాయిగారిని కాంగ్రెసుగమిటీసమావేశమును జేసినందులకు బంధించిరి. మోతీలాలు నైహూ దాసుగార్లను జేతసేనా క్రతిజ్ఞాపత్రము నామోదించినందులకు బంధించిరి. వంగసతీయలు లను యువజనులను ఖాదీబట్టల నమ్మినందులకును హరతాళమున బంధించినందులకును బంధించిరి. బులును సాంజమూర్తిగారు ప్రభుత్వములను స్వరాజ్య కతాకమును గట్టినందులకు బంధించిరి. సిక్కిమా నాయకులను మతధర్మక్రతిజ్ఞులు జేయుటవలనను బంధించిరి. ఈ భీభత్సమునంతయును ధర్మసంరక్షణమునకు జేయుచున్నటులు రీడింగు ప్రభువు గెరం తరమును ప్రకటించుచున్నాడు. ధర్మసంరక్షణమునకు లక్ష్యముగ నుండదగిన కేంద్రప్రభుత్వపు దృష్టినే రాష్ట్రప్రభుత్వములును ననుకరించుచు భీభత్సవ్యాపనమును జేయుచున్నవి రాజద్రోహ సభాశాసనమున కీ విపరీతార్థము గల్పించబడుచు శాసన నిర్మాతలు కలనైనను దలచి యుండరు. శాసన పండితుడైన రీడింగు ప్రభువును వారి క్రభుత్వమును శాసనములనే నిర్ణయించు ధర్మమని భ్రమపడి ధర్మోపదేశములను జేయుచున్నారు. పాలకజాతులు స్వాధికార సంరక్షణమునకును స్వప్రయోజనములకును నిర్మించిన శాసనము లసమగ్రములై నిరంతరమును మారుచుండును. ఒక కాలమునందు ప్రత్యేక ప్రయోజనమున కేర్పడిన శాసనము నా ప్రయోజనముతీరి కాలము మారినపుడు కాలాంతరమునను వేరొక ప్రయోజనమునకు వాడుట ధర్మహానికి సాధనముగ నుండును గాని ధర్మసంరక్షణమునకు సాధనముగ నుండదు. జాతీయ ధర్మసంరక్షణమునకు ప్రతికూలములైన శాసనముల నుల్లంఘించుట మానవుల జన్మస్వర్ణము. పరాధీనస్థితి నుండి విమోచనమును బొందిన జాతులన్నియును శాసనాతిక్రమణమును జేసినను ధర్మాతిక్రమణమును జేయుటలేదని ధర్మశాస్త్రజ్ఞులు ప్రతిపాదించుచున్నారు. నిరంకుశ విధాన సంరక్షణమున కేర్పడిన శాసనాతిక్రమణమును జేసి స్వరాజ్యమును బడయుట భారతీయులధర్మము. కాంగ్రెసు స్వరాజ్యసిద్ధికి స్వదేశవత్ప్రధారణము విదేశవత్ప్ర బహిష్కారము జాతీయసేవకులు సేవా సంఘములు సాధనములని నిర్ణయించినది. నిరంకుశప్రభుత్వ మీసాధనములను ప్రతిషేధించి ప్రజాస్వాతంత్ర్యమును క్రతిఘటించుటకు బూనుకొనినది. ఈ ప్రతిషేధములు జాతీయ లక్ష్యమైన జాతీయ మహాసభ నే మూల చేదమును జేయుట కేర్పడిన పుధాత్మగౌరవమునకును దేశారాధనమునకును కారాగృహవాసమును స్వీకరించుట నిష్కళంక దేశభక్తులైన లజపతిరాయి మోతీలాలు నైహూ చిత్తరంజను

దాసు మొదలగు నాయకులకును వారి యనుచరులకును నియతధర్మమైనది. లాలాగారును దాసుగారును స్వదేశస్థులకు బంపిన సందేశములును గాంధీమహాత్ముని యభినందనములను నిభావమును విశదము చేయుచున్నవి. సావభుజ్యముల నెరుగని యువరాజు సంచారముతో నిర్బంధసంచారమును జేయించుటయందు గల రాజ్యసిద్ధి మాత్రము జాగ్రత్తముగాకున్నది. ధర్మసంరక్షణము-ప్రజాకర్తవ్యము

రేడింగు ప్రభుత్వము నిర్ణయించిన విధమున సాధికారవర్గము నిర్బంధాయుధములను ప్రయోగించి జాతీయసంకల్పమును నాశనము చేసి స్వరాజ్యోద్యమమును బాడుచేయుటకు బూనినవిధమును సాధికారనిర్బంధములు విశదము చేయుచున్నవి. ఉపసంహరము చేయుటకు కేర్పడిన నిర్బంధశాసనములను వాడుచు జాతీయహృదయ చలనమును బంధించుట సాధికారవర్గము నిశ్చయించినది. ఏముపాహలనో ఏయవచిత్త్యములనో యాధారముచేసికొని యధికారవర్గము నై నీకబలమును ప్రయోగించుటకు సంసిద్ధముగ నున్నది. అమృతపరము లాహోరు కలకత్తా కాకినాడ మొదలగుస్థలములందు నై నీకు లాయుధపాణులై సంచారమును జేయుచున్నారు. స్వరాజ్యసంపాదనమునకు భారతీయులు నిగ్రహపరాయణులై యాత్మ సమర్పణమును జేయుట కవసరము గలిగినది. అధికారు లేనిర్బంధములను గలుగ జేసినను నే ప్రతి బంధకములను గల్పించినను నెట్టిదండ నముల నుపయోగించినను నిర్భయముగ సేవా పరాయణులై ధర్మనిర్వహణమును భారతపుత్రిలు చేయవలసియుండును. దాసుగారు మాతృదేశ విమోచనమునకు తన సుతుని సతీయని చెరసాలకు బంపి స్వయముగ నిర్బంధమును స్వీకరించెను. దాసుగారిని ప్రేయ బంధువుల బంధనముగాని రోనాల్డుపై ప్రభువు లాలనముగాని స్వీయ నిర్బంధముగాని స్వధర్మపరాజ్యముని జేయలేదు. స్వరాజ్యప్రాప్తికి సకలభోగములను విసర్జించి ముతకబట్టలను గట్టి పూర్ణత్యాగమును జేసిన దేశ బాంధవునిసందేశము భారతీయులహృదయములను వికసింపజేయుతుండునా? మితవాదు లింకను సంస్కరణలోకమునందును నుద్యోగభ్రాంతి యందును మునిగియుండురా? విద్యార్థులను విద్యాలయముల భ్రాంతి విడువకుండునా? వంగయువజన హృదయము నావహించిన వికాస మాండ్రలోకమునకు బ్రసరింపకుండునా? అధికార వర్గ మవలంబించుచున్న నిర్బంధవిధానము ప్రజలకు ధర్మనిర్వహణమును సుభము చేసినది. దేశ సేవకులకు దేశ సేవాసంఘములకు రాజద్రోహ సభాశాసన మన్వయించునపుడు శాసనాతిక్రమణము సకలజనులకును సులభసాధ్యమైనది అహమదాబాదునందు జాతీయమహాసభ గూడినను గూడకపోయినను భారతీయులకు వాక్తరవ్యమును స్వీయాచరణమూలమునను సువ్యక్రము చేసి సభాధిపతి దేశబంధు చిత్తరంజన దాసు స్వధర్మానుష్ఠానమును జేయగలిగెను. జాతీయ మహాసభాచరిత్రమునందీ నిర్బంధ ముఖ్యపర్యముగ నున్నది. ఇయ్యది ప్రజాహృదయమునందు మహాప్రబోధమును గలుగ జేయుట కేర్పడిన చిద్విలాసము. భారతపుత్రిలు ముఖ్యముగ నాంధ్ర పుత్రిలు త్రికరణశుద్ధిగ భారతనాయకునిమార్గము నవలంబించి స్వరాజ్యధర్మసంరంభమునందు విజయమును బడయుటకు సంసిద్ధులై యుందురు గాత

దాసు మొదలగు నాయకులకును వారి యనుచరులకును నియతధర్మమైనది. లాలాగారును దాసుగారును స్వదేశస్థులకు బంపిన సందేశములును గాంధీమహాత్ముని యభినందనములను నిభావమును విశదము చేయుచున్నవి. సావభుజ్యముల నెరుగని యువరాజు సంచారముతో నిర్బంధసంచారమును జేయించుటయందు గల రాజ్యసిద్ధి మాత్రము జాగ్రత్తముగాకున్నది. ధర్మసంరక్షణము-ప్రజాకర్తవ్యము

రేడింగు ప్రభుత్వము నిర్ణయించిన విధమున సాధికారవర్గము నిర్బంధాయుధములను ప్రయోగించి జాతీయసంకల్పమును నాశనము చేసి స్వరాజ్యోద్యమమును బాడుచేయుటకు బూనినవిధమును సాధికారనిర్బంధములు విశదము చేయుచున్నవి. ఉపసంహరము చేయుటకు కేర్పడిన నిర్బంధశాసనములను వాడుచు జాతీయహృదయ చలనమును బంధించుట సాధికారవర్గము నిశ్చయించినది. ఏముపాహలనో ఏయవచిత్త్యములనో యాధారముచేసికొని యధికారవర్గము నై నీకబలమును ప్రయోగించుటకు సంసిద్ధముగ నున్నది. అమృతపరము లాహోరు కలకత్తా కాకినాడ మొదలగుస్థలములందు నై నీకు లాయుధపాణులై సంచారమును జేయుచున్నారు. స్వరాజ్యసంపాదనమునకు భారతీయులు నిగ్రహపరాయణులై యాత్మ సమర్పణమును జేయుట కవసరము గలిగినది. అధికారు లేనిర్బంధములను గలుగ జేసినను నే ప్రతి బంధకములను గల్పించినను నెట్టిదండ నముల నుపయోగించినను నిర్భయముగ సేవా పరాయణులై ధర్మనిర్వహణమును భారతపుత్రిలు చేయవలసియుండును. దాసుగారు మాతృదేశ విమోచనమునకు తన సుతుని సతీయని చెరసాలకు బంపి స్వయముగ నిర్బంధమును స్వీకరించెను. దాసుగారిని ప్రేయ బంధువుల బంధనముగాని రోనాల్డుపై ప్రభువు లాలనముగాని స్వీయ నిర్బంధముగాని స్వధర్మపరాజ్యముని జేయలేదు. స్వరాజ్యప్రాప్తికి సకలభోగములను విసర్జించి ముతకబట్టలను గట్టి పూర్ణత్యాగమును జేసిన దేశ బాంధవునిసందేశము భారతీయులహృదయములను వికసింపజేయుతుండునా? మితవాదు లింకను సంస్కరణలోకమునందును నుద్యోగభ్రాంతి యందును మునిగియుండురా? విద్యార్థులను విద్యాలయముల భ్రాంతి విడువకుండునా? వంగయువజన హృదయము నావహించిన వికాస మాండ్రలోకమునకు బ్రసరింపకుండునా? అధికార వర్గ మవలంబించుచున్న నిర్బంధవిధానము ప్రజలకు ధర్మనిర్వహణమును సుభము చేసినది. దేశ సేవకులకు దేశ సేవాసంఘములకు రాజద్రోహ సభాశాసన మన్వయించునపుడు శాసనాతిక్రమణము సకలజనులకును సులభసాధ్యమైనది అహమదాబాదునందు జాతీయమహాసభ గూడినను గూడకపోయినను భారతీయులకు వాక్తరవ్యమును స్వీయాచరణమూలమునను సువ్యక్రము చేసి సభాధిపతి దేశబంధు చిత్తరంజన దాసు స్వధర్మానుష్ఠానమును జేయగలిగెను. జాతీయ మహాసభాచరిత్రమునందీ నిర్బంధ ముఖ్యపర్యముగ నున్నది. ఇయ్యది ప్రజాహృదయమునందు మహాప్రబోధమును గలుగ జేయుట కేర్పడిన చిద్విలాసము. భారతపుత్రిలు ముఖ్యముగ నాంధ్ర పుత్రిలు త్రికరణశుద్ధిగ భారతనాయకునిమార్గము నవలంబించి స్వరాజ్యధర్మసంరంభమునందు విజయమును బడయుటకు సంసిద్ధులై యుందురు గాత

దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులు

—౧—

దక్షిణాఫ్రికాలోని నన్న భారతీయులకు తెల్ల జాతులతో బాటు సమానస్వాతంత్ర్యముల నుప గ్రహించుటకు, ఇండియా ప్రభుత్వ ప్రతినిధి యం గీకారముతో దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారు ఐచ్ఛిక నిర్ణయము నేర్పాటుకేసిరి. ఈ యేర్పాటుకేంద, ఇష్టమున్నవారు దక్షిణాఫ్రికానుండి బయలుదేరి స్వదేశమునకు వెడలవచ్చును. వీరికి దక్షిణాఫ్రికా లోనున్న నివాసపుమాట్లా లంతరించును. ఆదేశమునకు తిరిగి వెడలుటకు వీలుండదు. పేరున కిది ఐచ్ఛిక నిర్ణయమునని తెలుపబడినను, స్వాతంత్ర్యమే భాగమునందును లేని భారతీయుల ఇచ్చను గౌరవించువారెవరును? వారిని బలవంతముగ దేశమునుండి బంపివైచి, వారు బుద్ధిపూర్వకముగ వెడలిరిని జెప్పవచ్చును. లేక, మాయపాటల జెప్పి మోసపుచ్చి, వారిని పంపివేయవచ్చును. దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారింతవరకును ప్రపత్తియనుచున్న విధమునుబట్టి వారి వాగ్దానములందు గాని, మాటలయందుగాని, ఎట్టివిశ్వాస ముంచుటకు వీలులేదని స్పష్టమయినది. అందుచే ఐచ్ఛిక నిర్ణయముకేంద, న్యాయము జరుగదని వెనుక తెలిపియుంటిమి. క్రస్తుతస్థితి. ఈ సందయమును స్థిరపరుచుచున్నది. దక్షిణాఫ్రికానుండి తిరిగి వచ్చిన సి. జి. నాయుడుగారు, ఐచ్ఛిక నిర్ణయముకేంద ఎట్టిమోసము జరిగెనో తెలుప విజ్ఞాపన యందు విశదీకరించిరి. ఆ విజ్ఞాపనను వేరొకచో ప్రచురించితిమి. 190 వ సంవత్సరమునందు దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారిక విచారణసంఘమును నియమించిరి. ఈసంఘమువారే ఐచ్ఛిక నిర్ణయపు ఏర్పాటును సూచించి యుండిరి. అంతకుమున్ను 13,000 మంది భారతీయులు దక్షిణాఫ్రికానుండి వెడలిపోయియుండిరి. ఇండియా ప్రభుత్వ ప్రతినిధి యగు సర్ బెన్జమినురాబురుగారు దక్షిణాఫ్రికా నుండి వెడలిపోయిన భారతీయులు హిందూదేశమునందు సౌఖ్యజీవనము గడపుచున్నటుల వర్ణించుటచే అనేకుల కాశగలిగి దక్షిణాఫ్రికానుండి వెడలివచ్చిరి. నిజస్థితి ఇందుకు భిన్నముగనున్నది. దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులకు గలిగిన దురభిప్రాయమునకు, నాయుడుగారు ఇండియా ప్రభుత్వమువారిని బాధ్యులుగ జేయుచున్నారు. దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారు ప్రచురించిన ప్రకటనయందు ఐచ్ఛిక నిర్ణయమున కంగీకరించెదవారు తిరిగి దక్షిణాఫ్రికాలో బ్రవేశించుటకు వీలులేదనియు, ఇండియా ప్రభుత్వమువారు హిందూదేశమునకు తిరిగివచ్చెడివారి నెవరొకని వారికి పనులను జూపుచున్నారనియు, లేబరుడిపోలు బొంబాయి, కలకత్తా, మద్రాసు నగరములందు తెరువబడెననియు, హిందూదేశమున పంటలు బాగుగ నున్నవనియు, ఆహారము పుష్కలముగ నుండెననియు, నెలిపియుండిరి. లేబరుడిపోలను తెరచిన సంగతిగాని, దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులను ఇండియా ప్రభుత్వమువారెవరొకనిరను సంగతిగాని సత్యవిరుద్ధమని నాయుడుగారు చెబుచున్నారు. ఇతియగాక హిందూదేశమునందు కరువు ప్రబలియున్నదనికూడ నాయుడుగారు సూచించిరి. హిందూదేశమునకు తిరిగివచ్చిన భారతీయులు దుస్థితి ననుభవించుచున్నటుల నాయుడుగారు తామెరిగిన విషయమును వెల్లడిజేయుచున్నారు. వారికి గలిగించిన యాశలన్నియు అడియాశలయ్యెను. లేబరుడిపోలను తెరువలేదని, ఇండియా ప్రభుత్వమువారంగీకరించిరి. దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులకు పనులు దొరకలేదని వారు తెలిసిరి. లేబరు డిపోలను

గూర్చియు, ఆహారపు స్వల్ప ధరలగూర్చియు దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వప్రకటనమున సూచించిన వాగ్దానభాగమును రద్దుజేయవలెనని ఇండియా ప్రభుత్వమువారు దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారిని కోరిరి. ఇందునుబట్టి హిందూదేశమునకు వెడలివచ్చిన భారతీయులెటుల మోసబోయిరో కనుగొనవచ్చును. ఇటులయ్యెన, దక్షిణాఫ్రికా భారతీయుల నాదేశమునుండి పంపివైచు ప్రయత్నములు విరివిగ కొనసాగుచున్నవి. ఇట్టి ఏర్పాటులు తొలగిపోయి, దక్షిణాఫ్రికా భారతీయుల కాదేశమునందు జన్మ స్వాతంత్ర్యము లుద్ధరింపబడునటుల భారతీయులు పాటుబడవలెనని, నాయుడుగారు హెచ్చరించు చున్నారు. ఈ హెచ్చరికను గమనించి, దక్షిణాఫ్రికా సోదరుల కష్ట నివారణమునకు పాటుబడుట ధర్మము. భారతీయుల కింటనే స్వాతంత్ర్యము లేకున్నది. అట్టివాని వెలుకల గౌరవించకుండుటలో నాశ్వర్యములేదు. హిందూదేశమున కందుచే స్వరాజ్య సిద్ధి త్వరలో గలుగుట యావశ్యకమని తెలుపచున్నది. హిందూదేశము స్వరాజ్యము ననుభవించుతే, భారతీయుల నేదేశమునందును కరులు అవమానింప సాహసించరు వలసరాజ్యము లందలి కడగొడ్డు త్వరలో మానవలెననిన, సర్వస్వ స్వరాజ్య సిద్ధి యవసరమని వేరుగ సూచింప నక్కరలేదు. అందుచే భారతీయులు స్వగౌరవానున స్వాతంత్ర్యమును సంపాదించుటకు జేయుచున్న ప్రయత్నములకు, వలసరాజ్యముల భారతీయులు శక్తివంచనలేక తోడ్పడినచో, త్వరలో నెల్లరయభీష్టమును నెఱవేరక మానదు.

గాంధీ మహాత్ముడు: బర్మోలీ ప్రజలు

సూరతుజ్జలాలోని బర్మోలీతాలూకాలో, గాంధీ మహాత్ముడు ముందుగ శాసనాతిక్రమణమును ప్రారంభించెదనని డిల్లీ కాంగ్రెసు కమిటీ కథలో సూచించియుండెను. కాని బొంబాయిలో జరిగిన అల్లరులవలన, గాంధీ మహాత్ముడు తలపెట్టెదనని ప్రారంభింప వీలులేక బోయెను. బర్మోలీ ప్రజలకు దేశస్థితిని గూర్చి దెలుపుటకును, శాసనాతిక్రమణమునకు వారిసంసిద్ధతను వర్తింపజేయుటకును, మహాత్ముడు మాలానా అజిత్ సోబానీ, అనసూయ శరభై, సరభాదేవి చౌనురాణిగార్లతో కలసి వర్మలనము సలిపెను. గాంధీ మహాత్ముడు సూచించిన సంగతులబట్టి, బర్మోలీ తాలూకా ప్రజలు కాంగ్రెసుసంఘము విధించిన నియమములను కొంతవరకు పూర్తిజేసిరి. అంతరాని తనమును వారు పార్లమెంటు లిరి. కాని, స్వదేశ ప్రత్యేకమును వారికను పూర్తిజేయరయిరి స్వదేశ ప్రతానప్తాన మత్యంత ముఖ్యమయినది. ఈవిషయమై పని యింకను పూర్తిగానంతరకు, మహాత్ముడు వీగుల విచారించెను. బర్మోలీతాలూకా, శాసనాతిక్రమణ నియమములను సంపూర్తి జేయకున్నచో, మయొక తాలూకా శాసనాతిక్రమణమున కింత సంసిద్ధముగాలేదని, గాంధీమహాత్ముడంగీరించెను. శాసనాతిక్రమణమే స్వరాజ్యమనిగూడ మహాత్ముడు తేలవరిచెను. ఈనిర్ణయము అతిగంభీరమయినది దీనిని గ్రహించుచో, కాంగ్రెసు కార్యక్రమమును పూర్తి జేయునెడల స్వరాజ్యము తప్పక సిద్ధించినని గ్రహించవచ్చును. బర్మోలీ ప్రజలు తాము నిర్వహించు పనిలనిన కార్యమును పూర్తిజేయుచో, భావికర్త వ్యయమునకు వారినాహ్యనించెదనని మహాత్ముడు తేలవరిచెను. గాంధీమహాత్ముడు ప్రజలలో నిర్మాణశక్తిని పురిగొల్పుట కైత యాతురము జూపుచున్నారో ఇందుమూలమున గ్రహించవచ్చును. కాంగ్రెసు

కార్యక్రమమును పూర్తిజేయువలసిన అవశ్యకతను నాతడు నిరూపించుచున్నాడు. ఈసంగతిని, అన్ని రాష్ట్రములవారును గ్రహించి, కాంగ్రెసునియమములను పూర్తిజేయుటకు ముందుగ పూనుకొనుట యవసరము. కేవలము ఆవేశపూరితులై, చేయదగిన కార్యమును వెంకట బెట్టుటవలన, తలచిన పని నెరవేరదు. బర్మోలీ ప్రజలకు మహాత్ముడు గావించిన హెచ్చరికను, భారతీయులెల్లరును సఫలపరుచుట ఈ తరుణమున ముఖ్యవరము.

హిరాలాల్ గాంధీసన్న్దంభము

గాంధీమహాత్ముని త్వష్టపుత్రులగు హిరాలాల్ గాంధీగారిని, వలంటిరులను నడిపినందులకు కలకత్తాలో అరెస్టుజేసినని నేటి తంతివార్తలలో గలదు.

గూడూరు కల్లుకేసు.

కడచిన మేనెలలో గూడూరు సబ్ జైలులుకార్డరు క్రిని వాసులు యాగ్రామ కాంగ్రెసు ప్రచారకులైన 5 గురియాక గజ్ మేజిస్ట్రేటుగారి కోర్టులో కేసు తెచ్చియుండెను. యాకేసు ఫిర్యాది విల్ ద్రాచేనుకొని పుండెనట్టికిన్ని గూడూరు పోలీసువారు తిరిగి ప్రముద్దయిమిదనే ఇం. పి. కో. 501, 448, 352, సెక్షనులక్రింద ఛార్జీషీటు జాబులుచేసి విచారణకు వచ్చినపుడు ఒకదఫా విల్ ద్రాచేయుబడిన కేసును తిరిగి విచారించుకూడదని ముద్దయిలు వారిచినను మేజిస్ట్రేటుగారు తిరస్కరించు యాయశమును తీర్మానించుకొనుటకు మద్రాసు హైకోర్టులో విజిలెన్టీవక్ పెట్టుగా శ్వామయూర్ సీ. వి. కమరస్వామి, కాన్పులవారు "ఫిర్యాది తనకేసును గ్రామములోనుండు కల్లుబాటువలన రుజువుచేసుకొనేనని చెప్పియుండెనందున పోలీసు వారి సహాయముచే కేసును నడుపుకొనవచ్చు"నని తీర్పుచేయుచు కేసును విచారించుటలకైన దని కార్డరు గజ్ మేజిస్ట్రేటువారికి పంపిరి.

యాకేసు యానెల 12-న లేడి విచారణకు వాయిదాజేయబడివున్నది. కడచిన నెలలో కాశీపాస్టిలో నుపన్దించినందులకు 26-11-21 తేదీన చిత్రామజ్జలా మేజిస్ట్రేటుగారి వలన 6 మాసములు కఠింకను నిధింపబడి జేలూరులో క్రీక్యన్ జన్మస్థానమునకు క్రియంత జేకరెడ్డి కేసురెడ్డిగారు 12-న లేడి విచారించునన్న కేసులో ఒకముద్దాయిగా నున్నారు. వారి వాయిదాకు కావచ్చును. (ఒకవిలేఖరి)

శ్రీయుత సి. కే. రెడ్డిగారి సోదాగాను.

5-న లేడి మధ్యాహ్నము నాల్గుంటులు సమయమున శ్రీ పుర్యూరు జమీందారుగారు, శ్రీయుత రెడ్డిగారునకు, ఈ డివిజన్ ఆఫీసరుగారును కొలువు దీర్చి శ్రీయుత గారునుల కోరికల విని తీర్పుటకు పిలిపించినారు. పిలుపు క్రితాశాగారి వ్యాకా జరుగబడినందున గ్రామములు వారి దేశకాంక్షతోయిరి. గ్రామములని జాతీయపాతకాల గృహమునియై జమీందారుగారితో మనవిచేయగా వారు రెడ్డిగారితో పునరి: "బోర్డు పాతకాలలోని పిల్లలు చాలా తక్కువ యున్నారు. జాతీయ పాతకాలలో శాలామందిమున్నారు. కాట్టి బోర్డుపాతకాలను మరొక కొద్దిముట్టికి మార్చి ప్రస్తుతము బోర్డుపాతకాలమును గృహమును జాతీయపాతకాలకేలయున్నారదనిరి. ఆదులకు క్రిరెడ్డిగారు బోర్డు పాతకాల నిక్కడినుండి తీసివేయుచున్నను తీసివేయుటకు సద్ధముగా నున్నాను. ఈ పాధ్యాయుల నిదివరకే క్రింది యున్నాను. కాని యాజాతీయ పాతకాల కాశ్యతముగా నుండవలెదు. మనవారి యుల్నా వాము 'సోదాగాను'. కంటికి, తిరుదానాడ గొట్టిపగడనే బున్ను కొద్దికాలములో అంతరించునదియని దొంగరిక చిరునవ్వుతో నెలవిచ్చిరి. ఎప్పుడెట్టి మార్పుతో నున్నన, ఈపాతకాలలిరి కేపవల వచ్చుటకు పూర్వము చాలాకాలముంకి యున్నది. అనగా పదునాల్గు సంవత్సరమునుండి పని జేయుచున్నది. వీ ప్రస్తుతపరకంటే దీరా మార్పాయము కలదియని వీ రేమాత్రము ప్రయత్నించినను తెలుసులదు ప్రస్తుత జాతీయోద్యమములయందు దేశమునకు గల భావోద్యమ సోదాగానుకలె బూతగ్రామముగా మృదయములలోనికే ప్రవేశపెట్టబడినా కాదు. కా. తక్కువ పూరియులైన భారతీయుల హృత్పూరితములకు ప్రభుత్వోద్యమములకు దౌర్జన్యరావానల సంపూర్ణములన ఆ దయారసమీ తీరనర్హుల బాష్పమై దౌర్జన్యహితసహాయునిరాక బోధ్యమయూపముగ మాయున్నది ఉద్యోగియౌపమైన ఇంధన సముదాయమైన తేపోవలె; వాటియందున్న దౌర్జన్యమై చల్లబడ్డవలె అంతరకు నీ ప్రస్తుతోత్సాహము దనారంభరికామ నిగ్రహించుట కష్టము. అటులర్వాక నిది కాశ్యక దయారసప్రవాహ మని, క్రిరెడ్డిగారిమటివారికైనను తెలియగలదు. (ఉద్యోగిపురవాసి)

నైర్జ్వాల విశ్మయ

డికెంబరు 8-న తేదీని సైన్యములు వెదలిత సందర్భమున
సేన ద్యూటీశాసనంబిని, గుడిమిత్రిగాని స్వరాజ్య కార్యాలయము
పైఅల్లి చేయవలె ననుజ్ఞేశముతో యేదపతాకములు వ్రేలాడ
గట్టబడెను. ఆవిషయము చాల అజ్ఞాతమైన వగుటచే జిల్లామేజ
స్ట్రీటుగారు జెండాలను దీసివేయ నలసి నది గ వా జ్ఞా
త్రముగ నుత్తరవుతేసిరి. స్వరాజ్య కార్యాలయములోని వారు
తాలూకా కార్యము కమిటీ కౌంటీ మండపాక రంగయ్య
వాయదంతో గూడ అట్లుచేయమని తిరస్కరించిరి. జిల్లామేజ
స్ట్రీటుగారి యుత్తరవుపైని పోలీసువారు జెండాలను దీసి
వేసిరి. మధ్యాహ్నము 2 గంటలకు ఆదేశాదిరి జెండాలు
స్వరాజ్య కార్యాలయముపైని వ్రేలాడగట్టబడెను. ఈ విష
యము జిల్లా మేజ స్ట్రీటుకు ను, డిప్యూటీ మే
జస్ట్రీటుకును తెలియజేయబడెను. జిల్లామేజస్ట్రీటుగారు దాని
పైని క్రిమినలు ప్రొసీజరు కోర్టు 144 సెక్షను కింద 7 రోజుల
వరకును జెండాలు వ్రేలాడగట్టగూడ దని యుత్తరవు తేసిరి.

ఈ ఉత్తరపున ఉన్న దండోరా వయించి. ఈ సంగతిని తీర్చుట మేజిస్ట్రేటుగారు స్వంతముగ జిల్లా కార్యదర్శి కమిటీ నెలకొని బయట సాంబమూర్తిగారికి చెప్పిరి. తేడాలును తొలగించలేదు. సాంబమూర్తిగారు అంత తొలగించిరి. మూడు 200 మంది గాంధీజీ తేడాలును కేటావేయును అంటు గుమిగూడిరి. కొంతవేలవరకు రాత్రి 7-30 గంటలకు బయట సాంబమూర్తిగారు అధీనముననున్నవారిని యువస్వనించిరి. ఆ యువస్వస్థులను ప్రారంభించును, జిల్లా మేజిస్ట్రేటుగారు తేడాలును తీసివేయించి, ఉద్దేశమును కనుగొని భారతీయులను మానభంగముగా విడిచివేయించిరి. అట్టి యుత్తరపున తేడాలును జిల్లా మేజిస్ట్రేటు కట్టి తాత్కాలికమున తీసివేయించి, అట్టియుత్తరపున తీసివేడి కొంత భంగము తేడాలును తీసివేయించి చెప్పిరి. ఆయుత్తరపునకు బద్ధులైయుండక మరుసటి ఉదయము వేయిజేందాలను ప్రేలాడగట్టువని ఆయన కలహా చెప్పెను. బి. సాంబమూర్తి యం. రం. గయ్యగారు, 6, 7 గంటలవరకు బహుభూతి ప్రతినిధులను వెల్లి జేందాలు ప్రేలాడతీయుమని కలహా విచ్చి వచ్చిరి. ఇందుకు ఫలితముగ బహుభూతిలో నాలుగైదు జేందాలు ప్రేలాడ తీయబడెను. ఈరోజుదయం స్వరాజ్య అధీనున నొక జేంద వేయబడెను. నేను దానిని తొలగించునని కోరిని. పెద్దాత్తుం కే. కామరాజు, యక. శుభ్రరావుగారు అట్లుచేయమని తీర సుగించిరి. అంతటనే ఆ జేందాను తీసివేయించిరి. మరియొక జేందావేయబడెను. అది యిచ్చు దేగురు మన్న. యక. శుభ్రరావుగారు ఎట్టుబట్టిన ఫలితమున రామదండును తీసికొని వచ్చెను. అట్టి ప్రదర్శనములవలన రాజభక్తిపరులకు ఆగ్రహము కలిగి కొంత భంగముగలిగి అల్లరులుబడును. దెబ్బపట్టి మేజిస్ట్రేటుగారు సభలేమియు జరుగగూడదని యుత్తరపు జేసిరి. ఈ యుత్తరపునకు బి. సాంబమూర్తి యం. రంగయ్యగారును గారు స్వీకరించిరి. ఒక్కొక్కరిని అరెస్టుచేసికొనిరియు, జేందాతీయునున్నకొనియు మూడుగంటల కొకజేందాను కట్టెదమని వారు చెప్పిరి. రామచంద్రపురం పీఠం బి. గయ్య గారాయులుగారుగూడ వారితోనుండిరి. ఆయనగూడ నిరాకరణ వాడియె.

ఈ వాతావృత్తిలను తిరిగి చదువబడినది సరిగా నుండెను.
(సం) కే. అప్పారావు,
యస్. వి. 9-12-21.
(సం) జి. టి. మోచ. బ్రాకెను,
జిల్లా మేజిస్ట్రేటు 9-12-21.
(నిజమైకాపీ)
(సం) డి. మహాలి.

10-12-21 జిల్లా మేజిస్ట్రేటుగారి యనుమతిని.
మే:—ఈవారములో జిల్లా యం. దండం కొంత యుండ వలెనని నేను తలచుచున్నాను.
సాంబ:—జిల్లా యంతయు కాగుగ నిప్పటికే కొంతము కనబడును.
మే:—నాకు తెలియదు. నెమ్మది మిగతా తెలియగలదు. ఈ వారములో సంతోషముగ కొంతము జిల్లా యంతట నెలకొనవలెనని నాకోరిక.

సాంబ:—మా ప్రజలు మాత్రము సంతోషముతో నున్నారని నేను దృఢముగ విశ్వసించుచున్నాను.
ఫిర్యాది పక్షపు సాక్షులకు 17 వ తేదీ నాటికి హాజరు కావలసినట్లు సమస్యలను బంతు డని మేజిస్ట్రేటు తనగుమాస్తా తో చెప్పెను.

మే:—మీరు డిఫెన్సు సాక్షులను పరీక్షిస్తే నెడరా? లేదు. ఎన్నటికినీ లేదు.
మే:—మీ పక్షమున ఎవరైనను సాక్షులు గలరా? సాంబ:—మాకు అనేకులుగలరు. కాని మేమెవరిని నెట్లు కొనసరిగలేము.

సమయ స్ఫూర్తి లేకుండుట
అంతట మేజిస్ట్రేటు నలుగురు నిందితులను; రామచంద్ర పురం పీఠం తొలుతు తీసికొని కేరవలసినదని యుత్తరపు చేసి కొద్దయింది తేదలిపోయెను. ఇచ్చటి కేరవలసిన కొద్దలాని చర్య ను జూచుటకు వచ్చియుండిరి. మేజిస్ట్రేటు సమయమునకు తగిన ట్టుప్రవర్తించ లేదనిరి. సమస్య కేసులను విచారణ చేయనప్పడు సమస్యకేసులుటకు గల కారణములను తెలుపుటయు, యుత్తరపున ప్రారంభమున జరుపుట యాచారము గలదు. ఆయాచారమును గూడ మేజిస్ట్రేటు పాటించలేదు.

నాయకులసంతోషము
నిందితు లెల్ల సంతోషముగనున్నారు, తమకు గిన్నించు ప్రతివారిని డిసెంబరు 31 వ తేదీలోపుగ ముగియజేయు స్వరాజ్యము

నుబొందు నవసరమున కారాగృహవ్యవస్థల వద్ద వేలకొలదిగ గూడవలసినదని పలుకుచున్నారు.

స్వరాజ్యపతాకము
నిష్పంధముల యంతరము
సాంబమూర్తిగారు స్వరాజ్యపతాకమును నిలువజెట్టు విషయమై తెలిపిన ప్రకారము చెలికాని రామారావుగారు కాకినాడలో స్వరాజ్య కార్యాలయమునై పతాకమును డిసెంబరు 9 వ తేదీ సాయంత్రము 5 గంటలకు నిలువజెట్టిరి. ఆ పతాక మును మరల ఎవరును ముట్టుకొనలేదు. కావున నది యిప్పటికినీ నటులే కావ్యాలయమునై నెగురుచున్నది.

నెల్లూరు
నెల్లూరులోని ఇరువురికి విడి.
ఒక్కొక్కరికి 1 సం॥ క వి
(ఒకవిశేషమునండు)

నెల్లూరు, డిసెంబరు 10:—గుంటూరు వెంకట శుబ్బ య్య చెవలలక్ష్మీనరసింహంగారెట నెల్లూరు జిల్లా మేజిస్ట్రేటు ఒక్కొక్కరికి ఒక్కొక్కసంస్కారము కలిగి విధించిరి. 108 వ సెక్షను క్రింద పీఠపురిని జామీను నిమగ్న యడిగి గాని నిష్పంధితు లిరువురును యువకులైనను ధైర్యశాలురు గనుక జామీను నిచ్చుటకు, నిరాకరించిరి. ఇటు మిగుల నన్యాయముగ నున్నది. ప్రజలు వేలకొలది గూడి నాయకులను కారాగృహ మునఁజేసి వెయింపిరి. కారాగృహవ్యవస్థల వద్ద వారిని పు వ్వుటా లాలంకృతుల గావించిరి.

గుంటూరు కేంద్ర సమస్య

తీర్మానములు.
గుంటూరు, డిసెంబరు 10:—నిన్నటిదినము గుంటూరు జిల్లా కార్యనిర్వాహకవర్గమువారు సమావేశమై యాక్రిందితీర్మానముల గావించిరి. పల్నాడు తాలూకాలో కొమ్మలను నాజ్జాత సుగంధమును ప్రవేశపెట్టుటకు ఆతాలూకా యంతయు తగియు న్నందున ఆంధ్రరాష్ట్రీయ కార్యదర్శి సంగ్రహమువారి యనుజ్ఞ పడవలయును. నిరంకుశాధికారవర్గమువాడు. నిషేధించినను ఈజిల్లాలో కొంతవేలవరకు జాతీయస్వచ్ఛంద సేనను స్థాపించవలెను. కార్యనిర్వాహకసంగ్రహమువారు ఒకయువసంఘమును నిర్మించివారికి సర్వాధికారము నొసంగిరి. నడింపల్లి నరసింహారావు గారు, మద్ది రాధాకృష్ణయ్యగారులు అందుసభ్యులు. జిల్లాలో కాసంతసార్వభౌమమును ప్రవేశపెట్టునెడల యుత్తరపు నొసవలెను. 144వ సెక్షనును ఢిక్కరించుటకు కృషిలు తగియుండురు. జిల్లాతాలూకాసంఘముల సభ్యులు ప్రచారకులు, జాతీయ పాతకాలయుపాధ్యాయులు తమతమ పలుల కట్టిపెట్టి స్వచ్ఛంద సేనకులను ఏర్పాటుజేయుటకు తమయావచ్చుకీని వినియోగింపవలె ను. స్వచ్ఛంద సేనకులనిప్పుడే చేర్చుకొను చున్నారు. జేతభక్త వెంటుపయ్యగారును ఇతర నాయకులును ఇప్పటికే స్వచ్ఛంద సేనకులు గ జేరినారు.

గుంటూరు డిసెంబరు 12:—ప్రస్తుతస్థితినిగూర్చి యోజించుటకై ఆంధ్రరాష్ట్రీయ కార్యదర్శి సంగ్రహము కార్యనిర్వాహకవర్గము ఈనెల 17 వ తేదీ కేనివారము మధ్యాహ్నము 1 గంటకు గుంటూరుపురమునందు సమావేశ మగును.

గొల్లపూడి సీతారామశాస్త్రి
క ర్యదర్శి

సత్వైవల్లి తాలూకా కార్యదర్శి సమావేశము
గుంటూరు, డిసెంబరు 12:—సత్వైవల్లి తాలూకా కార్యదర్శి సమావేశము డిసెంబరు 21 వ తేదీని మధ్యాహ్నము సత్వైవల్లిలో సమావేశ మగును. తాలూకాసభ్యులందఱును విచ్చేయవలెను. తాలూకా కార్యదర్శి కమిటీకి సభ్యులను నియమించుట, ఫిర్యాపంచాయితీ కోర్టులు, ఫిర్యా ఖద్దరు దుకాణములు వాలంటీర్లను కేర్చుకొనుట మున్నగు విషయములకు గురించి చర్చలు జరుగును. వాలంటీర్లుగా కేరగారువారందరు సభకు రావార్థితులు. వారువెద్దవారి సలహాను నైకొనవచ్చును. గ్రంథకర్తలును, ఉపస్థానకులును అగు చెలుకువాడ నరసింహం పీఠపురి లక్ష్మీనాయుడు, గుంటూరు వైశ్యప్రముఖులగు మద్ది వెంకటశుబ్బయ్య, కనకపల్లి రామస్వామిగు షకారణ సభకు అనుదేయరు. గొల్లపూడి సీతారామశాస్త్రిలు గారుకూడ రావచ్చును. సభ్యులందరు తమకార్యదర్శు లిచ్చెడు కార్యదర్శి సభ్యుని సర్టిఫికేటును గొనివచ్చుటకు ఉత్తరము. ప్రతిగ్రామమునండి కనీసము 7 గురు సభ్యులు సభకు బయలుదేరి రావలెను అని డి. నరసింహంగారు మాకు నేడు తంతివార్తను బంపిరి.

వేల్పు యువ రాజగారి

యోధులతో ముచ్చటించుట
లక్ష్మీ, డిసెంబరు 11:—యవరాజుగారు చాలసేపు వేన్వరతోను, ముఖ్యముగ యోధులుగానుండి వేన్వర తుమ్మి కొన్న వారితోను ముచ్చటించిరి. మధ్యాహ్నము తనరాక గౌరవార్థము నిరుపేదల కన్నదానము చేయుటను యవరాజు గారు చూచుచుండిరి. కే వ డిగ్గర్లకు పటాలము నడదీస్తేని కులకు యవరాజుగారు బహుమతుల నొసంగిరి. విశోపామహా సంగ్రామమునందు ఈపటాలము అత్యద్భుతముగ బోధ ప్రదర్శితా కృను. వేల్పు యవరాజుగారు కొంచెముసేపు నై నికులకు ప్రోత్సాహమును హితోపదేశమును చేసిరి.

లక్ష్మీ విశ్వవిద్యాలయపు సన్మానపత్రము
యవరాజుగారి ప్రత్యుత్తరము
ఈది:—మీ లక్ష్మీ విశ్వవిద్యాలయపు విద్యార్థులను సందర్శించుటకు మీరు నాకతకాళమును గలగ జేసినందుకు మీకు శుభ నముల సర్పించు చున్నాను. క్రీడా రంగము నందు విజయాలైనవారికి బహుమతుల నొసంగుటకు నాకర్తుత్వానుగ నున్నది. నేను బాంబాయిగరములోను పస్యనించుటకు, సామ్రాజ్యచంద్రి యవజనులందు! నాకర్తుతే ప్రీతి. వారివిద్యావివరములు, క్రీడలు, ఉల్లాసములు, బాల్యమును గుణాతీతములకు తోడ్పడు ఇతరసంకర్షములను కనుగొనుటకు నేను కుతూహలముతో నిరీక్షించుచుండును. శాస్త్రత్యేకా భిప్తము ప్రకారము ఈసభ ఉద్దేశింపబడినది.

మానవునిగుణ విశేషములకు క్రీడాసక్తి అత్యధికముగ ప్రోత్సాహము నిచ్చుచున్నది అని మీరుగమనించిన విషయము నిజమే. న్యాయముతో నాటలాడిన యెడల మానవునికి కొన్ని ఉత్తమగుణములు కలుగుచున్నవి. అటలలో నెవనికి గాని కష్ట పడనిది ఫలముండదు. నీమకు, అనూయాపరుడు, దీర్ఘాలోచనలేని వాడు, స్వపక్షవిజయమునకు తోడ్పడనివాడు అటలయందు కీర్తిని సంపాదించగలడు. క్రీడాసత్వము మనోనిశ్చయము ధైర్యమున్నయెడల అతడు వస్త్రే కట్టును. అట్టివారే ముద్దకాల మునందు సామ్రాజ్యమునకు తోడ్పడిరి. తీవ్రతక్ష్మములను సాధించుటకు ఇట్టి గుణవిశేషములే తోడ్పడుచున్నవి. ఇందువలన నే మీరు అటలతీత్యులు బహుమానముమీద నానామును చెట్టుటకు నాకేలాటి అభ్యంతరములేదు. లక్ష్మీ విశ్వవిద్యాలయము ఉన్న తదిద్యకే ప్రసిద్ధిమైనదికాదు. జాతీయగుణము ఈ విశ్వవిద్యాలయమునందు సహజరూపమును బాల్చుచున్నది. మీ విశ్వవిద్యాలయము తయారుచేసి బయటికిపంపెడు లోనములన్ని మంచి ధర్మనిచ్చుగాక! పనిపాటలందు మీవిద్యార్థుల కన్ని సందర్భములందు విజయము చేకూరుగాక!

తాలూకాదారుల సన్మానపత్రము
భూస్వాముల ప్రతినిధులగు తాలూకాదారులు వేల్పుయువరాజుగారికి ఒకసన్మాన పత్రమును సమర్పించిరి ఆసన్మానపత్రము లోనిముఖ్యాంశముల నిచ్చట ప్రకటింపచుంటిమి.

“ఆంధ్రప్రభుత్వమువారు మాజన్మస్మారక్యములను, హక్కులను గాపాడుచున్నయకు మేము వారికి కృతజ్ఞులము. ఆంధ్ర సామ్రాజ్యసంబంధము భారతదేశమునకు తేమలాభముల నిచ్చుచున్నదని మేము దృఢముగ విశ్వసించుచున్నాము. ఈసంబంధము చెడనంతకాలము మాసంఘమువారి హక్కులు సురక్షితముగా నుండునని మాకుదోచుచున్నట్లే”

వేల్పు యువ రాజగారి ప్రత్యుత్తరము
మీరు నాకు సన్మానపత్రమును సమర్పించినందుకు నేను మీకు హృదయపూర్వకముగ, నమస్కరించుచున్నాను. మీ పరిపూర్ణ రాజభక్తిని గురించి నేను స్వయముగ జాణి సార్వభౌమనితో ముచ్చటించెదను. తాలూకాదారుల వంశపారంపర్యపు రాజభక్తిని గురించి నేను అనాదిగ వినుచుంటిని. కాలచక్ర మెంత దిరిగినను, మీరాజభక్తి నిమ్మకాయగా నున్నదని వినుటకు నేను సంతసించుచున్నాను. ఈ రాష్ట్రములలో మీరు వాల పలుకు బడి, గొప్ప సాంఘిక సితి గలవు. అరేబియనురాత్రుల చిత్రనిధితులను మించిన ఈ తెలుగుల నగరునందు మీరు నాకు వియచేయు నుద్దేశించుచున్నారని నేను సంతోషించుచున్నాను. నా కండ్లమెదుట గను పట్టు వింతలను నే నెన్నటికిని తలుచువలెను.

కానిగు ప్రభువుగారికి మీ వర్గమువారు చాల కృతజ్ఞులు. “ప్రజలయందు విశ్వాసమునెట్టి, తయూపాక్షిణ్యములతో బాలించుటవలన, పాలితులకు పాలకులయందు రాజభక్తి, పరిపూర్ణవిశ్వాసము కురుగలదు” అని ఆరేఖోక సారి కుపస్యనించి యుండెను. ఈ పద్ధతి నవలంబించుట కల న నే, ఆంధ్ర సామ్రాజ్యము నిర్మించబడినది. ఈపరిపాలకపద్ధతి వల్ల గాక యది నేడు ప్రాధిమ్యముచున్నాను. (నవీనము)

లాలా లజపత్రాయ నం దేశము.

దేశబాంధవులారా,

రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసుసంఘము నేడు తెండుగంటలకు సమావేశమగును. ఈ సమావేశము నాయత్తరువువైసి ఏర్పాటు చేయబడినది. ఇది న్యాయరీత్యా బహిరంగసభ కానేరదు. రాష్ట్రీయలో నిట్టిసంస్థాసమయమున కాంతిస్థాపనమార్గముల నాలా చించుటకు యేరాష్ట్రీయ కాంగ్రెసుసంఘమువారు సమావేశ మగుట కు ద్వేషించిరి. దేశభూతి కమిషనరు గారు రాజద్రోహ సమావేశముల చట్టము క్రింద ఈసభ జరుగగూడదని యాటంకపరచిరి. ఇంతలో నేను సాక్ష్యమొనరించుటకు ఆరెడ్డుకాకుండ ప్రయత్నించవలె నని గాంధీ మహాత్మునిగద్దనండి యత్తరువు వచ్చెను. ఈ సమావేశము అమిత ముఖ్యమైనది. దేశభూతి కమిషనరు ఉత్తరువు న్యాయవిరుద్ధమున నున్నది. పంజాబు అధికారులు ధర్మమును విచారించు నటులు గావించుదు. ఇట్టిస్థితిలో సభనాపివేయటమగునని నేను వెళ్లకుండ సభజరుగ నిచ్చుటకు గాని నాకు మన సాహ్సం లేదు. అందుచే నేను సభకు వెళ్లి జల్లా అధికారులదయ వచ్చేనేని ఆరెడ్డుగుటకు నిశ్చయించు కొంటిని. గాంధీ మహాత్ముడు సయితము ఈసాక్షానులలో నుండిన నిట్లే చేయునని నేను తలచెదను. తరువాత జరిగిన సం గతులాయనకు దెలిసి యుండేనేని యిట్టి సలహా నాయన యిచ్చియుండని వాడే. నేను ఆరెడ్డు కాకుండ నుండి జాతీయ సంరక్షణములో నీరుగుణమున మంచిసేవ జేసియుండేది వాడే నే కాని యీతరుణములో ఆరెడ్డు కాకుండ తప్పించు కొనుట న్యాయము గాదు. అట్లు చేసితి నేని నానై సహాహుల గల్గియుండేదే. అట్లుజరుగుట మీకు ఇష్ట ముండదువా. నేను మనస్తాపములేక ఆరెడ్డుగుటకు కొరకు లేదు. ఈసభకు నేను తప్పక వెళ్లితీరవలయును. అది నాది. నా ధర్మము. వెళ్లుమని నామనసు చెప్పుచున్నది. ఇట్టి పరిస్థితులలో నేను తప్పక చేయుచుంటి నేని. దేశీయులగు మీరును, మహాత్ము డును నన్ను తమించెదరుగాక!

నేను ఆరెడ్డునాసాక్షానే ఆగామహాత్ముడు సర్దారు సాహెబుగారు రాష్ట్రీయకాంగ్రెసు కమిటీ అధ్యక్షులుగ పని చేయుటకు మేము తీర్మానించితిమి. ఆగా మహాత్ముడు సర్దారుగారి దేశభక్తియూ, విజ్ఞానశక్తి లభ్యమైన మీరెగియే యున్నాడు. వారి నాయకత్వముక్రింద కాంగ్రెసు కమిటీ లన్నియును, రాష్ట్రీయలోని కాంగ్రెసు వారు లందఱును తమ విధులను భక్తితో ధైర్యముగ నిర్వహించెదరుగాక!

నేను ఆమెరికానుండి బయలుదేరినపుడే చాలకాలము జెయిలుకు పంపబడిన సుందరి యనశానియే యుంటిని. ఆరునెలలు నా దేశీయులతోబాటు పనిజేయించిన చాలునని స్నేహితులతో జెప్పియుంటిని. భగవంతుని దయవలన 19 మాసములు పని జేయించిరి. ఇప్పుడు సంపూర్ణస్వచ్ఛందముతో, మనము జేసిన దంతయు మనస్ఫూర్తిగ వైవేచ్య ననుసరించి జేసితి యని జెయిలుకు వెళ్లుచున్నాను. నామనసులో నేర్పి మైన ఆనందముగాని భయముగాని లేదు. మనము త్రొక్కినవారి మంచిదనియే నాకు గట్టిసన్మతముగలదు. జయము లేవుక చేకురును. నేను మరల త్వరలో నే విడుదల యై వచ్చి వివాలోబాటు పనిచేసెద ననిగూడ నమ్మకము గలదు. నేను మరలరావున్న నేను సృష్టికర్తదత్త పోవుమం డుటచే నెట్టిముఖమును బొంద ననుము లేదు. నాకు మానవ దుష్టతలేము గలదు. గాంధీమహాత్మున కున్నంత ఆధ్యాత్మిక శక్తి నాకేమాత్రములేదు ఒక్కొక్కసారి నేను కోపము నణచివెట్టుకొనలేను. నాకప్పుడప్పుడు రాగూడని ఆవేశము వచ్చెడిది. కాని నేనొకసంగిని మాత్రము చెప్పగలను. నే నేవని జేసి నను నే శము యొక్క బాగు నే మనసునందినదొని చేయుచుంటిని. నేను నావిధుల నిర్వహించు టుగా చాలతప్పుల జేసియుంటిని నాకు దెలియును. ఒక్కొక్క సారి నేను నాదేశీయులనునమ్మనొచ్చునట్లు విమర్శించియుండ నున్నాను. ఇందులకు నా మితవాదిఆర్యసమాజసోదరులను నేను తుచాపణ జేసుకొనుచున్నాను.

ప్రభుత్వసేవకులగు దేశీయుల స్థితియే బహువిధముగ నున్నది వారిస్థితులు నాకు బాగుగలేరియును. పూటగడవక పోవుటచే వారటులు తమకీష్టము లేకపోయినను సేవజేయవలసి వచ్చినది. నిరాకరణవారు లేవరును వారి నేమాత్రమును తూల నాడవలదని నేను కోరుచున్నాను.

విజయ మెట్లు?

ఉద్యమవిజయమునకు కావలసిన కేమనగా:-

- (1) వివిధ జాతులవారికిని అన్యోన్యమైతి యుండవలయును. అన్యోన్యమైతిసహకారములను మతవిషయములన భంగము జేసికొనుట పాపము.
- (2) దేశములో దౌర్జన్యమేమియును నుండగూడదు. ప్రభుత్వోద్యోగులు ప్రజలను ఎన్నెన్నియో విధముల ప్రోత్సహింపచుచున్నారు. ఎంతటి ప్రోద్బలము గల్గినను మనము దౌర్జన్యమునకు గడంగకుండనుండుట దేశభక్తియు, ధైర్యమును ధర్మమునై యున్నది. ఇప్పుడేమాత్రము దౌర్జన్యమువచ్చినను అంతర్వైచ్యములు గల్గినను నాశనము దెచ్చివెట్టును. కావున దేశీయులందఱును నిగ్రహభావముతో నుండవలెనని నేను మననముగల్గి గోరుచున్నాను. ఆరెడ్డులు జరిగినేని హఠాత్తులుగాని సభలుగాని జరుగగూడదు. కోర్టులకక్కరారు. అందఱును శాంతమనస్కులై తమతమ కార్యములను కాంగ్రెసుసంఘాలనుగ నిర్వహించుచు, స్థానికరాష్ట్రీయనాయకులు చెప్పింట్లు ప్రవర్తింపవలయును. అసహాయోద్యమము దౌర్జన్యరహితమగుట ఉద్యమవిజయ మునకు ముఖ్యము. (3) కాంగ్రెసుప్రచారమున కేమియు భంగము కలుగగూడదు. కర్షణ ప్రచారము ఎక్కువగా వలయును. విదేశనస్త్రిబహిష్కారము పూర్తి గావలయును. యువరాజు వచ్చినపుడు, అలంకారములుగాని సంతోషనివాదములుగాని జరుగగూడదు. మీరందఱును గాంధీమహాత్ముడు చెప్పినట్లులు నడువకవలయును.

యువకుల కొకమాట

పంజాబు యువకులారా! మీకొకమాట జెప్పెదను విశ్వవిద్యాలయపరీక్షలు పూర్తి సగుటతో మీజీవితము సఫలముగాలేదు. స్వప్రయోజనమునకై కృషి నలుపువాడు మానవుడు గావాలను. మన చిన్నతనము లోనే ధీరాశ్రయముల చంపివేసి, నీచబుద్ధుల గల్గియుండి కులాసాగా జీవనము గడుపునట్టివరుకు బ్రతుకుటకంటె చచ్చుట మేలు. మీరు ఆగ్రహావేశపరులై ప్రవర్తించవలె నని నేను చెప్పటలేదు. మీరు శ్రేయగల పనులు చేడుగలవు. కర్షణను ధరింపుడు యువరాజుగమనమును బహిష్కరింపుడు.

స్త్రీల కొకవిన్నపము

పంజాబునారీమణులారా, మీరుగూడ దేశసేవ జేయ నుత్సాహంతులై యున్నారని నాకుదెలియుచున్నది. అట్టిసేవ చేసి స్వాతంత్ర్యమును గోల్పోయితిరేనిమీరు అత్యవసరముగ నాకు నాకు దెలియును. మీరు చాలమంది జెయిలుకు బోవ సిద్ధ ముగనున్నారు. కాని యిండియాలోని జెయిలులు, భూలోకనరకములు, అచట నెన్నెన్నియేనిభూరములు విపరీతముగ జరుగును. కావున జెయిలుకు పోవుటను మీరు కోరుకొనగూడదు. మీరు చేతుదగినపని కద్దడధరించుటయు, స్వతేజికచారమును జేయుటయుజైయెల్లుది. మీరుచేయవలసినపని మరి యొకటి గలదు. దేశమునకై జెయిలుకు బోయినవారిపిల్లలను మీరు సంరక్షింప వచ్చును.

సెలవు

దేశీయులారా, నేను సెలవుపుచ్చుకొనుచున్నాను. దేశముయొక్క గౌరవమును మీరు కాపాడెదరను విశ్వాసముతో నేను వెళ్లుచున్నాను. వంశమాతరమున్ను, తిలకు రాజకీయ సిద్ధాంతమును నాప్రియమైన పిల్లలు వారి నిద్దరినిగూడ మీకు వదిలివెట్టి వెళ్లుచున్నాను.

లాహోరులోనున్న నాసోదరులను రావద్దని చెప్పియుండుటచే, మనపని కాటంకము గలుగకుండు నని కాతుండిరి.

3 డిసెంబరు 921 } మీ శ్రేయోభిలాషి,
ఉద 5 గంటలకు వ్రాసినది. } లజపత్రాయ
(బ్రెహ్మసంప్రతికనుండి)

ఆయుధ చట్ట క్రింద లై సెన్సులు:—1920-వ సంవత్సరపు ఆయుధములలో గూలు 29 (2) క్రింద ఒకజల్లా కల్లెరు, తన జల్లా కచ్చి న లై సెన్సు నికొకజల్లా కల్లెరు తన జల్లా కు పయోగ పడ దని తీర్మానింప వచ్చునాయని సందేహమువచ్చింది. వైజెషియరులులో, 1-వ సబురాలును క్రిందనిచ్చిన లై సెన్సును 2 (2) సబురాలుప్రకారము లై సెన్సుయధికారి తీర్మానింపవచ్చునని యున్నది. అంతేగాక యా లై సెన్సుచిన్నయధికారి మాత్రమేయని లేదు గాన నొకజల్లాలో తగినయధికారి లై సెన్సుచిన్న పక్షమున అటువంటి యధికారముగల తనజల్లా కాలై సెన్సు నన్వయింప జేయవచ్చునని ప్రభుత్వమువారు తీర్మానించినారు (ప్రచురణసంఘము)

మాపిలాల విప్లవము

జల్లామేజిస్ట్రేటు ప్రకటనము

కల్లికోట, డిసెంబరు 9:—మేలత్తూరులో తిరిగి 277 మంది శత్రుసైనికులు 2/8 గూర్ఖాపటాలమునకు వశపడిపోయిరి. ఒకతపోకి, 188 ఖడ్గములుగూడ గూర్ఖాల కిచ్చివేయబడినను 6 వ తేదీన పండికాడులో 450 మంది శత్రుసైనికులు 46 ఖడ్గములతో సహా ఆంగ్లేయులకు లోబడిపోయిరి. మన్నార్పూటు లో 288 మంది పెరింతలమున్నాలో 742 మంది శత్రువులు లోబడిపోయిరి. నీలంబూరుకు ఈశాన్యదిశయందును, కల్లికావుకు ఉత్తరదక్షిణములందును శత్రుసమాహముల విచ్ఛంభణము హెచ్చుచున్నట్లుగపడుచున్నది.

సైనిక ప్రకటనము

శిల్లీ, డిసెంబరు 9:—యలబారునుగురించి సైనిక ప్రకటన మిట్లుచెప్పుచున్నది.

“ఆంగ్ల సైనికులు ఆగ్నేయదిశనుండి వాయవ్యమువరకు మండలమంత చుట్టివచ్చిన పిమ్మట శత్రువుల విచ్ఛంభణ కొంత తగినది. శత్రువులనష్టములు 38 మంది మరణములు 3 మందికి గాయములు, 45 మంది కైదీలుగావెక్కుట. మానైన్యములో నేటాటి నష్టములు కలుగలేదు. శత్రువుల సేకస్థలములందు ఆ సంఖ్యాకులుగ తమంతటంతామే న్యాయముగ రచ్చి మానైన్యమునకు వశపడిపోవుచున్నారు. వారిరుపాకులను, ఖడ్గములను ఇచ్చివేయుచున్నారు. శత్రునాయకులు ఇంక చిక్కలేదు గాని పెద్దపెద్ద సైన్యములన్ని చిందరవందర చేయబడినవి. చిన్న సైన్యములు, మొండి శత్రువులు ఇంక లోబడవలెను. దేశమందంతటను మా సైన్యముక పర్యాయము చుట్టివచ్చినందు వలన, శత్రుభితి చాలవరకు షీటీంగ్ నది. రాజభక్తుల విశ్వాసము కలపడుచున్నది. రాజభక్తుల ఉత్సాహము తగ్గుచున్నది. మిగిలిన చిన్న శత్రు సైన్యములు రేయింబుగల్లు వేటాడబడుచున్నవి. వారు చిల్లరచిల్లరగ మండలమునందలి వివిధ భాగములలో తప్పించుకొని తిరుగుచున్నందువలన వారిని పట్టుకొనుటకు కొంత కాలము పట్టును. సైనికులు, ప్రత్యేక పోలీసులు మండలమునందంతటను వెట్టుబడుచున్నారు. ఇట్లు చేయుటవలన మిగిలినమాపి లాశత్రువులందఱు త్వరలోమనవశమగుటకు నీలంబడును. గతపక్షముడినములలో శత్రుసైన్యము ల సేకములు మాపరమైనవి. ఆంగ్ల సైనికులు వెల్లి పడినవారి సంఖ్య అట్లుండగ, 8769 మంది శత్రు సైనికులు, 1674 ఖడ్గములతో మాకు లొంగిపోయిరి. మండలమునందంతటను శత్రువులు ఇట్లు లోబడిపోవుచున్నారు.

నీటిఖర్చు

చెన్నైపురిలో రోజుకు మనిషికి 1 గాలన్ నీటిని సప్లై చేసి, మురుగుకాలువ పారుదల జాగ్రత్తచేయుటకు, సంవత్సరమునకు రు 50,000 ఖర్చుగను. ఇది చూచినయెడల నీరసవసరముగ ఖర్చుచేయు తెంతతప్పి తెలియగలదు. స్నానము దంతధోవనము చేయునపుడు రోజుకు 5 గాలను నీరు పారపోయుట బహుసులభము. చెన్నైపురిలో నందరిట్లు చేసినయెడల ఆనవసరముగ రు. 2,50,000 ఖర్చుగను. ఇదియునుగాక నీరు పార పోయినతో దోమలకు నిలకడస్థలము లేర్పడి మలేరియా వృద్ధి యగును. మురుగుపారుదల చూచుటకు కొంత ఖర్చుగను.

ఇకన్నియు గమనించిన యెడల నీటి సప్లై సరిగ వాడుటకు ఎల్లగ సహాయ మవసరమని తేలగలదు. ప్రతివారును నీరు జాగ్రత్తగా వాడవలెననియూ, పారపోయటం దోషమనియు నందరకు తెలియజేయవలెను. విద్యాకర్తులందఱును జనసామాన్యమున కీ సంగతి తెలియజేసి, జనసామాన్యములో జ్ఞానమలవడ జేయూ పక్షమును కార్పొరేషన్ రూలు జరిమానాలు మొదలైనవాని కన్న బాగా పనిజరుగగలదు.

ఏడవ రెడ్డిమహాజనసంఘసభ:— రెడ్డిమహాజన సంఘసభ డిసెంబరు 20-21 తేదీలందు కర్నూలుపట్టణమున సమావేశమగునట్లు ఆంధ్రప్రతికనందు ప్రచురింపబడియున్నది. ఆసమయమున అహమ్మదాబాదులో జేరియ మహాజనసభ కూడుటంబట్టి రెడ్డి మహాజనసంఘ సభకు విచ్చేసి, వారి యభిప్రాయముల వెల్లడి జేయుటకు యావస్థుండి రెడ్డిసోదరులకు మిగుల అసంభవము. ఈవిధమున నిర్ణయించుట ఆహ్వానసంఘమువారి యాదేశమేమి ప్రతి రెడ్డిసోదరునికి 3 వ యభిప్రాయమును ఉపహాసించి దానిని తీర్మానముగ నేయిటకు రెడ్డి జనసంఘమున హక్కుగలదు. గాన ఈ విషయమంతయు బాగుగ ఆలోచించి 1921 వ సంవత్సరము జనవరి 2, 3 తేదీలలోగాని లేక అమాసాంతము లోపలగాని ఏర్పాటుచేసిన ఎల్లరికిని సౌకర్యముగ నుండునని తలంచుచున్నాము.

కేతు వెంకటరెడ్డి, కస్తీరెడ్డి చిననరసారెడ్డి.

ఆంధ్ర సహితానభ

ఉన్నవ లక్ష్మీబాయిమ్మగారి యువన్యాసము

నిన్నటి సాయంత్రము ర గంటలకు బ్రీఫింగ్ కేసులో గండ్ల కొండలో మంటపమున శ్రీమతి ఉన్నవ లక్ష్మీబాయిమ్మగారు ఆచంట దుర్గమ్మ (బి. ఏ.) గారి యధ్యక్షతన ప్రస్తుత రాజకీయపరిస్థితులను గూర్చి యువన్యాసించిరి. తత్ఫలితము వారి మణులు పలువురు విచ్చేసిరి.

లక్ష్మీబాయిమ్మగారు పంజాబు వధలను ప్రస్తుత రాజకీయోద్యమతత్వమును గూర్చి విపులముగ చర్చించుచు తన దుస్థితిని గూర్చి తెలియజేసిరి 150 సంవత్సరములనుండి బ్రిటిషు పాలనము జరుగుచున్నది. కాని కాశ్మీరును గూర్చి భారత దేశము పొందలేదు. కొండరు, అల్పసంతోషులు మనకు ఇనుప దారులు, తంతివార్తలు మున్నగునవి మనమోక్షముకొరకు కలుగ జేసినవియు బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారు తెనివో మనకు ఆధోగతి యే యనియు జెప్పెదరు. కాని ఈయనుపదారులు తంతివార్తలు స్వప్రయోజనపరులై స్వలాభమునకే ప్రభుత్వమువారు ప్రవేశ పెట్టినవియు నిజముగ మనలాభమునకే ప్రవేశపెట్టిన కొన్ని మాసముల క్రితము జేకాభక్త కొండా వెంకటప్పయ్య పంతులు గారు బందించబడినపుడు నాకు తంతివార్త సంపత్తివార్తా కార్యాలయమువారు నిరాకరించినవియు ఇదియే ప్రభుత్వము వారి స్వలాభమును నిరూపించుచున్న దనుటకు ప్రత్యక్ష ప్రమాణమనియు ననిరి.

వాక్ స్వాతంత్ర్యము మనకు బాతుగ లేకుండ జేయుట గాక స్వదేశీవత్తముల నమ్ముటగూడ ద్రోహమని ప్రభుత్వము వారు శ్రీమతి ఉర్మిబావేని, సునీతిదేవిగార్లను (శ్రీమతి దాసుగారి భార్య సోదరిరత్నములు) బంధింపుటను జేసిరి. ఇంతకంటే భూరముగలదా యనిరి. ఇదియుగాక జేకనాయకు లగు లాలబజపతిరాయ, చిత్తరంజనరావు మున్నగు వారిని చెఱసాలకొనిరి. జాతీయోద్యమము నెట్లుయినను జంప వలెనని ప్రబలయత్నములను ప్రభుత్వమువారు చేయుచున్నారు. కాని మనము మనశ్చర్యలయ్యారాగలము కాజ్ఞాతి వారు చెఱ సాలకు ప్రభుత్వమువారిచే బంధపడిన వారిస్థానము నాక్రమించి మనధర్మమును అహింసానిధాంతమున కనుగుణముగ నిర్వహించి స్వరాజ్యము త్వరలో సిద్ధింపవలయు ప్రయత్నింపవలయును. ఉపన్యాసముచిట్లు కిదిసమయముగాదు. ప్రతిజ్ఞము మననాయకులు, నాయకులు మనవధ్యనుండి విడదీయబడి బండిలుగ జేయబడుచున్నారు. కాన మనము సదా కార్యక్షేత్ర పరిపాలించి గాంధీహత్యకు చెప్పినటులు స్వదేశీయోద్యమమును పూర్తిగ కొనసాగింపవలయును. గాంధీగారు సాక్షాత్తు పరమ యోగి, ధీమావంతుని అపరాధతారము. మనల నుద్ధరించుటకు అవతారము తెలిసి. కాన నిజముగ అమనయెడల మనకు గౌరవము గలదేని మనకష్టములను స్వరాజ్యమును బడయ నభిలషించెదమేని విశేషవత్తధారణము నేటినుండియైన విస్మరింపుడని మిమ్ములను ప్రార్థించుచున్న దానను. శ్రీలు చేయలేని కార్య మొక్కటయు లేదు. గాంధీహత్యకు శ్రీలు, న్యాయ వారులు, విద్యార్థులు రైతులవై స్వరాజ్యసిద్ధికి ఆధారపడి యుండిరి. కాని న్యాయవారులు, విద్యార్థులు తోడ్పడక న్యాయస్థానములకు కళాకాలకు, బోవుచునే యున్నారు. కాన మనమైనను తోడ్పడకున్న లాభములేదు. మీ భర్తలను స్వదేశీ చీరలు గొనవలయు నని బ్రతిమాలుడు. వారిని దూరకుడు. మన మిప్పుడు స్వదేశీవ్రతము నవలంబించుటచే ఇంగ్లాండులో కల్లోలముగ నున్నది. లత్తులలోది ఆదాయము వారికి పడేపోయినది. లంకామైదు మాంచెప్పర ప్రజలు తిండిలేక మాచుచున్నారు. అమెరికావారు తమకీయవలసిన ఋణమునిచ్చి వేయవలయునని బ్రిటిషువారిని గోరుచున్నారు. ఇట్లెవయమున మిగిలిన ప్రత్యింటును ఒకరొకరినను బెట్టి నూలునుకడికి గడ్డలను నేయించి స్వదేశీవత్తములనే ధరించి మిషిల్లలను భర్తలను గూడ తుదకు ప్రాభేయపడియెను, ఖద్దరువత్తధారణము చేయుటలు కష్టమిచ్చుచున్న మనసామ్మలంతయు మనదేశములోనే నిలిచిపోవును. మనప్రజలకే స్వవిధముల జీవనోపాధిగల్గును. భుక్తియు నారు ఆర్థికపు విక్రమలకు తాళలేక స్వరాజ్యమునిచ్చి పతిరెదరనిరి. మనకు తుదకు మాట్లాడుటకైన స్వాతంత్ర్యములేదు. అట్టిబ్రతుకంటే స్వరాజ్యస్థానమునకు బ్రయత్నించి బండికృతలై ఆచటనే ఆకృష్టజన్మస్థానమునే ఆయననామమును సంస్కరించుచు ముక్తిబొందుట మేలనిరి. బ్రిటిషువారివై మనకు కోపములేదు, ఏ వ గింపు లేదు. మాస్వధర్మముల మాకు

నీయవలయునని గోరుచున్నారము. వారిని దూషించుట లేదు. నిజశ్రీతులను వాకికే తెలియజేయుచున్నారము. చాలవరకు స్వదేశీవత్తధారణమును గూర్చి ప్రస్తావించి నేటినుండియైన స్వదేశీవత్తను గైకొని స్వదేశీవత్తధారణమును జేయుటయేగాక రైలుదగ్గరకును బ్రాములదగ్గరకును, మరితరముఖ్యవిధులకేగి ఖద్దరువత్తములను విక్రయింపవలయు ననిరి. శ్రీలంధరును స్వచ్ఛంద సేవకురార్లుగ జేరవలయుననిరి. అట్లు చేర దలచుకొన్నవారు దుర్గమ్మగారిలో స్వయముగ మాట్లాడవచ్చును, లేదా ఉత్తరములకముగ కనుగొనవచ్చు ననిరి. ఉపన్యాససందర్భమున చీరాల బారుల మనోనిశ్చయమును గూర్చిగూడ మాచించిరి. నవనాగరికమోహితులై శ్రీలు సెబ్బలను, మొగము మెరుగులను, ఫేస్ షేడలను ముఖమున రుద్దుకొనుచున్న దురభ్యాసమును ఖండించి వానివలన కల్గు అనర్థములను తెలియజేసెను. నీకాయ నున్నపిండికంటే సబ్బు లెంతమాత్రము మంచివికావనిరి. మొగమును మరింత పొడగుననిరి. జపాను, దక్షిణాది చీరలను నేటినుండిన వర్జించవలయును. పూర్వపు నల్లగాజులను తప్ప ఈ క్రొత్త రంగురంగు గాజులను ధరింపవలదనిరి. అంగభాషావిద్యాభ్యాసమువలన గల్గిన నష్టములను తెలియజేసి మన పురాణములయందు భక్తివిశ్వాసములను తగ్గించెననిరి. ఉపన్యాసమును వినుటలోనే సంతృప్తిజెందక మనోవాక్కాయకర్మల స్వదేశీవ్రతమును తక్షణము ఆవలంబింపవలయునని వేడుకొనెను.

అధ్యక్షురాలునకును ఉపన్యాసకురాలునకు వందనములతో సభ ముగిసెను.

వృత్తాంత లెఖలు

నెల్లూరు.

(వ్యక్తిమతి భాగము)

డిసెంబరు 6: - మాజిల్లా కలెక్టరుగనున్న కామ్యుగారిని మార్చివారు. వారిస్థానమును పూర్వ మొకప్పుడు మాజిల్లాగా గూడుగు డివిజన్ సబ్ కలెక్టరుగ నుండిన మూర్తిగారు వచ్చెదరు. డి. పి. డబ్లిము ఇంజనీరుగ నొక నాయకుల వాయుగు గారిని నెట్టి పేటకు మార్చువారు. వారి స్థానమున జేల్లుగనుండి వార్డిగారు వచ్చెదరు.

పండిత సమావేశము.

ఈ నెల 4 వ తేదీన రాజాగారి కళాకాల సాధమున బ్రహ్మశ్రీమహాపాధ్యాయ వెంటటరాయ కాస్తులవారు అముక్తమూల్యరాసర్వకలప వ్యాఖ్యానించుచున్న శంకర్యం చిరి. ఆసభలో బుచ్చిరెడ్డిపాఠం జమీందారగు దొడ్ల రామిరెడ్డిగారు శ్రీ కాస్తులవారికి పండిత సత్కారముగ నూటపదార్లను దానమిచ్చిరి.

కలలు.

నెక్లెక్ 18 కింద పూచీత్తుల కొడుకువని నోటీసులు వారితే బంధన ఉదయగిరితాలూకా చినమచయ్య గ్రామ వాస్తవ్యులగు నులూరు వెంటటరాయబ్రహ్మగారి యొక్కయు విశాఖపట్టణ కైద. పాఠశాలనువదలి ప్రచారము చేయుచున్న జైల్లెడ్ల వెంటటరయింబంగారి యొక్కయు కేసు ఈ నెల 10 తేదీన కలెక్టరుగారి విచారించెదరు. వారాయల రెడ్డిపేటలో కల్లుత్రానివానిని నిర్బంధించిను శేరముమీద పదమూగురికి నెల్లూరు సబ్ మాజిల్లా గారికి నెల కఠింశ్రీతుమిచ్చిరి. ఇప్పుడేది ఆపీనులూరున్నది. దువ్వూరులోనుండు కల్లగడినికొక డెట్టినిను శేరము క్రొంద పత్తాధర భూస్వాములును నుంచి పలుకుటచే నిలబాటుననున కేసు రెడ్డిగారిపై పోవుటవారు కేసు నెట్టిరి. జడిబుచ్చిరెడ్డిపాఠం లో నొక విచారణవచ్చును.

హిందీ ప్రచారము.

మాపురంగుడిమున తిక్కనపురక భండారగారియన కనుబంధముగ నొక హిందీభక్త భండార గారమును గూడ స్థాపించిరి. ఇంగ్లండులోను 100 హిందీ పుస్తకములుగలవు. పురంగుడిర పండితి భూపతివాలయమునకు తెనుగు ఇంగ్లీషు పత్రికలతో గూడ నైనుహిందీ వార్తపత్రికలనుగూడ వచ్చుచున్నవి. పురమున నెక్కువదల విద్యార్థులు హిందీనభ్యసింపచున్నారు.

తెలుగు

డిసెంబరు 6: - మా గ్రామమున బోర్డు హైస్కూలులో చదువుచున్న 7 లేక 8 మంది విద్యార్థులు 1 తేదీనుండి తరీయ మహాసభాత్రికము ననుసరించి మానుకొని వారు ధరించి

యన్న విశేషవత్తముల నన్ని జేవున కిచ్చించి జాతీయ విద్య నభ్యసించ నమితోత్సాహముతో జాతీయ పాఠశాలకేగిరి.

తెలుగు తాలూకా తెలుగు గ్రామ మనసముకరణములగు చు-రా-రా-శ్రీ చిట్టూరి యిందయ్యగారును, చిట్టూరి అయ్యత రామన్నగారును, తెలుగు కల్యాణారాయణగారును. సదిరు తాలూకా యిలాకా యిలాకాము గ్రామోద్యోగియూను రాజీనామా నొసంగిరి. మా తాలూకాలో గ్రామోద్యోగముల ను క్రిందినవారలలో వీరి నే ముడటివారు.

నాటకములు.

మా గ్రామమునకు సుమారు 5 మాసము క్రిందుట సురభి కంపనీ వచ్చి నాటకములను ప్రదర్శించుచున్నది జాతీయ పాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయులు మరికొందరభియానుమున్న ఒక నాటకము ప్రదర్శించుట వలననచ్చెను ధనమును జాతీయపాఠశాల పోషకాగ్ధ మియనలవినదని కోరిరి. అందుకు మేనే జరు సమ్మతించి 4-12-21 తేదీ గాత్రీ కుశలక నాటకమును ప్రదర్శించి వానికివచ్చినధనము రు 97.0.0 లగాను వారి ఖర్చులు పోను మిగిలిన రు 60.0.0 లు నిచ్చి (ఒకవిశేషభాగ)

ఆనంతపురం

(ఒక విశేషభాగము)

డిసెంబరు 7: - కొన్ని దినముల క్రిందుట నీ గ్రామమున కాయగెను చాలంటియ్యగారు పనిచేయుచుండిన లక్ష్మీవతినాయుడు, ఏకాంబరంపై మొదలగు యువకులవై పోలీసువారు, కల్లు త్రాగెడువారిని దౌర్జన్యముతో నడ్డగించెదరని కేసుచేసిరి. తగు మయిన సాక్ష్యములేదని మేజిస్ట్రేటు ముద్దాయిలను విడిచిపెట్టెను. ఇట్లుండగా గతిమాసమున మంత్రి రామారాయని గారు మా గ్రామమునకు విజయించేసిరి. ఆనాడురాలో హరితాళము గావించబడెను. సర్కారు యుద్యోగులు తప్ప తదితరులు మంత్రిగారి నెదుర్కొనజాలేదు. మంత్రిగారి కన్యాసమున కత్తెన సరములయిన బండి, బ్యాండు, గ్యాసు లైటు మొదలగునవి దొరకకపోగా పోలీసువారే శ్రమపడి కొండలను పోలీసు కా పలాతో తీసికొని పోగలిగిరి. వాటి సాయంత్రము సబ్ మేజిస్ట్రేటుగారు బజారునకుపోయి దుకాణాదారుల నంగడులు తెరువుడని భయనయముల మందలించెను. కాని కాన్యము లేక పోయెను. ఈ తమాషా చూచుట కక్కడ కొందరు బాలురును యువకులును చేరిరి. సభలీకృతప్రయత్నము గాక చుండిపడుచున్న మేజిస్ట్రేటుగారి కాకుంపులానుండి, గాంధీ మహాత్మకు జై యను జయభాసము కర్ణకళోముగా విసరడెను. ఇట్లనుట వినియు నూరకుండుట మేజిస్ట్రేటు ప్రతివక్త భంగకర మని యెంచి యాగుంపులానున్న రామిరెడ్డి యను నొకబాలుని పట్టి తెప్పించి తాణాలో నుంచెను. ఈ వృత్తాంతమును విని ఏ. పి. కవిగా రచ్చటికి వచ్చి రామిరెడ్డి నరెప్పచేయుటకు కారణమే మని మేజిస్ట్రేటు నడిగెను. ఆయన ప్రత్యుత్తరము చెప్ప నవసరము తనకు లేదని నిరాకరించెను. అతీక్షణమే యా బాలుడు మొదటి క్లాసు మేజిస్ట్రేటుచే విచారింపబడి తీక్ష విధింపబడి యారాత్రియే బర్లోకి గొంపోబడెను.

దాని కనుబంధముగా, ఏ. పేరనార్యకవిగారు, వారాయణస్వామి మున్నగు వారార్ధమై 148 నెక్లెక్ ప్రయోగించబడి పోలీసువారిచే కేసు నెట్టుబడినది. ప్రాసిక్యూటర్ పరము సాక్షులు సబ్ యిన నెక్లెక్, సబ్ మేజిస్ట్రేటు, గ్రామ మేజిస్ట్రేటుల తప్ప నితరు లెవ్వరు లేరు. వై రామిరెడ్డియొని కేసున గూడ నీ ముగ్గురే సాక్షులు. ఈసారి కేసును డిప్రీకలెక్టరు విచారింపక తాలూకా తహశీల్దార్వారిని విచారింప నుత్తర వొసంగిరి. గత మాసమున 28 వ తేదీన విచారణ గావించబడెను. ముద్దాయిలలో వారాయణస్వామి యను నొక సాలంటియర్ మాత్రము నకీలును డెట్టుకొనెను. నాడు సబ్ మేజిస్ట్రేటుగారి సాక్ష్యము మాత్రమయినది. ఆయన ఏ పత్రికయు నిడివెటకు జదివిన పాపమున బోలేదట. గాంధీ మహాత్ముని యుద్యమము హింసారహితమయినదని గూడ నాతనికి తెలియదట. ఆనంతపురమున కాయగెనుంపు మొకటున్న దని గూడ నాతనికి తెలియదట. గాంధీ మహాత్ముకు జై యనుట దౌర్జన్యమున కాహ్వనముట. “ఏ యధికారమున నీవు మానిన యంగడుల తెగపింప బ్రయత్నించితివి” అని వకీ లకుగగా తాను సబ్ మేజిస్ట్రేటుయ్యు రివిన్యూఆఫీసరుగాన నావనికి ప్రయత్నించితిని యాతడు తైర మొనంగెను. రివిన్యూ ఆఫీసరున కయినా యట్టి యధికారమెచ్చుట నన్నదని వకీలు ప్రస్తావనగాని తనకు తెలియదని యు నట్లు చేయుచున్న తన యుద్యోగము పోవునభయముతో నట్లు ప్రవ రించితినియు మేజిస్ట్రేటుచెప్పెను. నాడు విచారణ ముగియలేదు. చిన్న యుద్యోగియులు వైవాహికమున బడయుటకు వారి యిష్టమునే యనుసరింతురగాన స్వతంత్రించి న్యాయమును నిష్పక్షపాతముగ బాలింపలేరు గావున నీకేసు మొదటి క్లాసు మేజిస్ట్రేటునొద్దనే విచారణగావలెనని వకీలు బ్రాన్సుఫరు కోరగా డిప్రీ కలెక్టరు దానిని నిరాకరించెను. ఈ నెల మొదటి తేదీన కూడ విచారణ తాత్కాలికపద్ధతే జరిగినది. మరల నేటికి వాయిదా నేయబడినది.

మహాత్ముని బాధోల్లసంచారము

హాలాహ అబాద్ సుఖానీ, శ్రీ ఆనందా సారాభాయి శ్రీ సరభాదేవి చాధురాణిగార్లతో గలసి గాంధీమహాత్ముడు రెండు దినములు బాధోల్ల ప్రజలతో గడవెను. తమతోపాటు మియు తమన్నన బాధోల్లలో కానబోల్లంపున మహివేయ బడిన నందున ప్రజలు నిరాశకెందుచున్నట్లు కన్పట్టుచున్నది. కార్యనిర్వాహక సంఘము నూరతుల 22వ తేదీనికూడినంతట గాంధీ మహాత్ముడు బాధోల్లకి వెళ్లుట వేసికొనినా! కార్యక్రమము బొంబాయి యల్లరుల మాలమున చెడిపోయెను. గాన నిరాశ యాలవ్యమైనది. వివరము ఆయన రాక ప్రజల నత్యుత్సాహులగావించెను. గాని గాంధీమహాత్ముని యుద్దేశ మింతె గాదు. ప్రజలు కానబోల్లంపునమున కంత వరకు సిద్ధముగ నున్నదియు స్వయముగ గనుగొని దేశస్థితియు, బొంబాయి యల్లరుల నెట్లు గమనింపబడినదియు వారికి తెలియజేయుటకు మహాత్ముడు వచ్చిపోయెను. నూరతులలో బాధోల్ల యొక ముఖ్యమైన తాలూకా. దానిలో 140 గ్రామములును, అక్షుప్రజలు నున్నారు. దక్షిణాఫ్రికా సత్యాగ్రహసందర్భమున నీ తాలూకా ప్రజలు చాలమంది తన చేసియున్నారు. వారు ప్రస్తుతోద్ద్యమమున గూడ చాల తనచేయుచున్నారు. దక్షిణాఫ్రికాలోని వారి యనుభవము బాధోల్లలో వ్యవహారములకు చాల సహాయము చేసియున్నది.

గాంధీప్రభృతులు ఆగ్రామముల దర్శించిరి. మహాత్ముడుగ్ని పోతుచేసెను. ప్రతిగ్రామమునందును బహిరంగసభలకు పోక పూర్వమాత్రము నాయకుల దర్శించుచుండెను. ప్రతిస్థలమునందు బాధోల్ల ప్రజల దర్శించుటవలన తాను గనుగొనిన సంగతులను గూర్చి ముచ్చటించుచుండెను. బాధోల్లలో నాయనయొక్క యువస్వాసముల భావమున్న ఆయనయొక్క ముఖ్యాభిప్రాయము నిక్రింద బొందుపరచబడినది.

బాధోల్లకి పోవుచున్న

బాధోల్లసంచారములో నాయన మాచిన దానినిబట్టి వృద్ధతాత్పర్యముగ నభిసందించుచున్నాననెను. బాధోల్లప్రజల స్వస్థతాదోషము నివారించుటలోన కాంతిస్థాపన చేయుటలోను చాల కార్యము సాధించి యున్నాడు. గాని ముఖ్యమైన స్వదేశోద్ద్యమములో చాలావెనుక బడియున్నారని చెప్పటకు చింతింపవలసి యున్నది. ప్రజలు ఖద్దరతరప్రాంతములనుండి దిగువల్లె నాధారపడి యున్నారు. గాన ఖద్దర కట్టుకొనుటేగాని నూలువడకుట బట్టు తయారచేయుట లేదని తెలుచున్నది. ప్రతిగ్రామమునందును రాటుముల బెట్టుట కష్టములొంది గాదు. స్త్రీలు చక్కనినూలుతీయకుండుటకు కారణమేమన, తాము తీయునూలును తమ గ్రామముందే యుపయోగింపకుండుట. ప్రేక్షకులలో చాలమంది ఖద్దరు ధరించిన చాలదు. చాలమంది స్త్రీలు ఖద్దరు లేని కారణమున ధరించుట లేదనమాట మరుగుపడదు. దీనికి మందు మనచేతులలోనే యున్నది. మనమెవ్వరము వంటయంతికష్టము తప్పించుకొనుట కితరులచేత పిండికలిపించుకొనముగతా. అట్లు చేయుట బహు ఏనాఁదు. నేతచేత కానిపక్షమున నూలువడకుట యునిట్లేయుండును. మనముచేయ సంకల్పించుపక్షమున చేయబాలకపోము. మనకు స్వరాజ్యము నెలలలో నున్నది. గాని సంపత్సరములూనకకములేదు. మీరుచాలాకార్యము నిప్పటికేచేసియున్నారు గాన సంపూర్ణిహద చేయగలిగియుండురు. పంచముల మీ రాహాస్యనింది యప్పుకత్త వాసియున్నారు. గాని ఇంకను ముందుకు వడచి వారియింద్రుల మీరు పోవుటయు, పంచముల పిల్లలను జాతీయపాఠశాలలకు పంప జేయుటయు మీరు పూనుకొనవలెను.

ఇంకను యోగ్యతాపరీక్ష

ఇదివరకు మీ రుపయోగించిన పద్ధతులమాలమున గాక నితర మార్గముల మాలమున ప్రభుత్వ పాఠశాలల విస్తరణమునకు ప్రయత్నింపుడు. ఏలనని కొందరు స్వచ్ఛందసేవకులు తండ్రిగారి కిల్లలను ప్రభుత్వవిద్యాలయములనుండి మాన్పించగలదుగ నుపయోగము చేసిరట. ఇదియును ఒక విధమైన కార్యక్రమము. ఇట్టి కార్యక్రమము వలన ఇష్టము లేకున్నను తండ్రిగారి కిల్లల కింత వుంది లొంగిపోయెరట. ఇది మంచిదిగాదు. అనుమానకరమైన మన లంగించుటకు ప్రతివారిని స్వాగత్యముండవలెను. అయితే చేసిట్లుచుంపినని మీ ప్రయత్నములన్నియు విఫలములయ్యెనని యధైర్యపడవద్దు. బాధోల్ల ప్రజలు కానబోల్లంపునమునకు పూర్తిగ సంసిద్ధులైయున్నారని నేను నిర్ధారణచేయునగాని నేను

మాచిన దేశమంతటను ఈ తాలూకా కానబోల్లంపునమున కెక్కుడు సంసిద్ధముగ నున్నది. కానబోల్లంపున మనగా, స్వకార్యము కన్న వేరు కాదు గతా. మీ సాధుత్వ మనుజునము. హిందూమతమృత్యుసమృద్ధి మింతబాగుగ నెచ్చుటలేదు. గాన మీ ప్రయత్నములు సాగించి కానబోల్లంపునకు రయారగుటకు దిగబడియున్న యంతముల పూర్తితయ గోరుచున్నాను. అప్పుడే మీరు నన్ను పిలిచి మీ యుద్దము వడపుమని కోరగల్గుదురు. అప్పుడే కాంతివిప్లవము సాగించుటకు నా కతిసంతోషముగ నుండును.

హాలాహ అబాద్ సుఖానీగా రివిధమున హిందోలో నుడివిరి:— బాధోల్ల మాచిన చాల సంతోష మగుచున్నది. స్వదేశోద్ద్యమ విషయమున సహితము బాధోల్ల యగ్రస్థాన మాగ్రమించినదిగాని మహాత్మునిపరీక్ష మిక్కిలి వాడియైన దగుట చేత నాయన ఖద్దరు దిగువతని గనుగొనెను. ఈ తోషము సవరించినగాని ఎల్లప్పుడు మన కాలంకతాయకముగ నుండు నని మహాత్మునితోపాటు నేనుగూడ నమ్ముచున్నాను. మహాత్ముడి యులు ముఖ్యముగ కాంగ్రెసువారికార్యక్రమములోని దౌర్జన్య రాహిత్యమును బాగుగ గమనింపవలెను. వైకంఠులదౌర్జన్యముతో మామూలు సిపాయిల దౌర్జన్యము పోల్చిచూడవలెను. మహాత్ముడు మక్కాలో 18 సంవత్సరములు దౌర్జన్యము వహించి తరువాతనే యాయుధము చేత పట్టెను. ఆయనదౌర్జన్యము కష్టమున కోర్చుటకు కావలసి దౌర్జన్యమే. మనమిప్పుడు పొందుచున్న కష్టకాలములో బొంబాయిలో మాదిరి యల్లరులు సాగినని జాతీయతాయమునకు మరణము సంభవించును. ఆల్లరులు సంభవించుచున్నమున మహాత్ముడియు లిండ్లనుండి బయటికి రావచ్చును, వచ్చినపక్షమున యల్లరుల నావుటకు ప్రయత్నించి నను మంచిదిగాని యల్లరిచేయుటలో పాల్గొనుదు రని నమ్ముచున్నాను.

బాధోల్లకి స్త్రీలు

ఇండియా ప్రజలందఱు బాధోల్లవంక నే మాచుచున్నార గాన గాంధీ ప్రభృతులతో కలసి యచట సంచారము చేయుట చాలా యుపయోగకరము. ఆ గ్రామములలో స్వాతంత్ర్యము వచ్చియున్నట్లే కన్పట్టినది. నూరునూరులు బాధోల్లలో చేసిన ప్రయత్నముల కభినందింప వలసియున్నది. గుజరాతు కంతకు నూరతు ముఖ్యస్థానము. నూరతు బాధోల్లని మాచి గ ర్పించుచున్నది. క్రొద్ది రోజులలో బాధోల్లని మాచి ఇండియా యంతయు గ ర్వ పడ గలదు. ఇచ్చటి స్త్రీలుగూడ పురుషులతో పాల్గొనుచున్నారు. మహాత్ముని మాడగచ్చు స్త్రీలందరు ఖద్దరునే ధరించియున్నారు. ఇతరబట్టల కట్టు స్త్రీలలో నూటికి 90 మంది ఖద్దరతరహాటులనుంచియైనను దొరక నందున మిల్లుగుడ్డలు ప్రాతవి ధరించుచున్నారు. విదేశకన్యములెవరును గానము.

ఎక్కడమాచిన ఖద్దరే.

స్త్రీలయందు చాలవరకు ఖద్దరే కన్పించుచున్నది. మిల్లుచీరల కట్టిన వారికంటె ఖద్దరు చీరల కట్టినవారెక్కుడు గౌరవింపబడుచున్నారు. పురుషులెల్లరును ఖద్దరే ధరించుచున్నారు. వారహింసా యుద్ధమున సిపాయిలగుట కెట్లు తయారయియున్నారో వారిదుస్త్రులబట్టి గ్రహింపవచ్చును. పూర్వపు కోటులు తలగుడ్డలు పోయినవి. కుడి తిసి ఖద్దరుతోపీమారము ధరించుచున్నారు గాని పూర్వపు మర్యాదకేమియు లోటులేదు. ఈదుస్తులే మహాత్మావరణస్థితి కనుకూలము. గాంధీప్రభృతుల జూచుటకు ప్రజ లిట్టిదుస్తులతో పంతులు దీర్చికూర్చుండియుండురు. వారు రాగనే ఒక్కరైన ను లేచుటగాని కేకలు వేయుటగాని బండివద్దకు మూగుటగాని చేయలేదు. మహాత్ముడే కొన్ని కొన్నిచోటుల దిగి వారిని దర్శించుచుండెను. మాచువారికి వృద్ధయరంజకముగ నుండెను — బాంబే క్రానికల్ విలేఖరి.

బర్మా నిర్బంధములు

రంగూను మార్కెట్టున నగర కాన్సిలుసభ్యులగు వైదుగురు నిర్బంధింప బడిరిని తెలియుచున్నది. రంగూను, డిసెంబరు 10:— భారత సంరక్షణ చట్టము క్రింద బర్మా "న్యూలైటు" పత్రికా సంపాదకుడగు హంగు నెయినుగారు నిర్బంధింప బడిరి. బర్మాసంఘమువారు సహాయనిరాకరణము నామోదించినందున వారివద్దకుండివచ్చురేఖలను గాని మాచనలుగాని పాటించుటకు నీలులేనని ప్రభుత్వమువారు ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి.

మరియు కజలియన్వాలాబాగ్ నవ

లాలాబాగ్ నుగు నాయకుల నభినందించుట

రాజద్రోహపునాశకావము

అమృతసరస్సు, డిసెంబరు 10:— ఈ దినము సాయంత్రము పౌరుల బహిరంగసభ యొకటి జరుగునని చాటించబడెను. రాజద్రోహపు నాశకావము 5 వ నిబంధనప్రకారము సభను జరపరాదని నిషేధించుచు, జిల్లామేజిస్ట్రేటు కఠింకూలముగ ప్రకటించెను. సభసమావేశము గావలసిన జలియన్వాలాబాగ్ నందున్న కాంగ్రెసు కిలాఫాతు కార్యాలయములందును, స్వరాజ్యాగ్రహ మునందును కత్తెరుప్రకటనలు తగిలించబడెను. కొత్తాల్లో నైనికడకము, గూరాలపటాలము, అనేకమంది పోలీసులు, పెట్టుబడిరి. పోలీసులందరు ఆయుధపాటులై యుండిరి. జలియన్ వాలాబాగ్ ప్రథమ ద్వారమువద్ద పోలీసులు పహరాచేయుచుండిరి. సభా ప్రకటనమునందు సంతకములు బెట్టిన స్వరాయనోపహాసింగు, బాబు బర్మాటాల్ సోక్తా, లాలా దేశ్ రాజుగారలు మేజిస్ట్రేటు నిషేధపు టుత్తరువుకు బెదరక, నైనిక పోలీసు మూడుములను గని వెలి గొండక, అత్యుత్సాహముతో బాగ్ తోపలికి ప్రవేశించిరి.

జలియన్వాలాబాగ్ చుట్టు పౌరులు వేలవేల మంది గుంపులుచేరిరి. అనేకులు స్థలము దొరకక ఇండ్లకప్పులపైకి ఎక్కిరి. బాగ్ లోపల సుమారు 100 మంది స్త్రీలు పురుషులు చేరి యుండిరి.

బాగులోపల గూర్తొపటాలము పహరా, బంతులు పోలీసుభటుల పహరా. బయటివారిని తోపలికిపోనయ్యకుండుపోలీసు భటు లాటంకపటచుచుండిరి. సభ తప్పుక ఇప్పుడు ప్రాంతించును అని బాబు బర్మాటాల్ - సోక్తాగారు చెప్పగా, సంతకములు బెట్టిన మావ్యురులోపలికినిర్భయముగ ప్రవేశించిరి. బాగ్ లోపల సభాసమావేశమై వారిచుట్టు చేరిపోయిరి. పోలీసు శూడరింబెండెంటు, ఇతర అధికారప్రముఖులకూడ తోటలో చేరియుండిరి.

5 నిమిషములసభ

5 నిమిషములలోపల సభను చాలించి పౌరులందరు వెళ్లి పోవలసినదని పోలీసు శూడరింబెండెంటు ఆజ్ఞాపించెను. వారి ఆజ్ఞను శిరసావహించవలసినదని సభాధికారులు పౌరులతో చెప్పిరి. ఆందరు నిశ్చయముగ బయలుదేరి వెళ్లిరి ఈ దినము సభకు దాక్టరు సత్యపాలుగా రధ్యక్షత వహించవలసియుండిరిగాని వారు నిన్న ఆరెట్టు కాబడిరి. లాలాగ్ నేతదాసుగారు సభాధ్యక్షత వహించుట కంగీకరించిరి. ప్రజలు వారి వెంబడివెళ్లిరి.

లాలాగ నేతదాసుగారంతట ప్రజలందరు మైదానములో కూర్చుండవలసినదని ప్రార్థించిరి. అలెడీ క్రిందితీర్మానము నుప పాదించెను. బాబు బర్మాటాల్ గారు తీర్మానమును ఆమోదించిరి, సభాసదులందరు "వందేమాతరం" "మహాత్మాగాంధీకే" యను జయజయధ్వనులతో తీర్మానము నంగీకరించిరి. అంతట నియమితకాలములో అధ్యక్షుడు సభను చాలించెను.

అందరు కాంతచిత్తులై, నిశ్చయముగా నుండిరి. పోలీసు మాత్రము కొందరు ప్రజలమీద తమ దౌర్జన్యమును ప్రయోగించిరి.

తీర్మానము

పౌరుష దౌర్జన్యసాహసములతో దేశయోధాధారణకు పాటుబడుచుండిన పంజాబి కూరుడు లాలా లజపతిరాయి గారిని, అతని సహచరులను, వీరకంఠియగు స్వరాయభారతా సింగుగారిని, అతనిమిత్రులను, సత్యాపాలుగురుభక్తులే దాక్టరు ఈ అమృతసరస్సు పౌరులసభ ఆభిసందించుచు, అమూల్యుగు వారి జాతీయసేవను ప్రశంసించుచున్నది. సామాన్యముగ పంజాబు ప్రజలను, ముఖ్యముగ అమృతసరస్సు పౌరులను నాయకుల అడుగులను ద్రోక్కి, దౌర్జన్యరాహిత్యమును సహాయ నిరాకరణమును జయప్రథముగ నెరవేర్చుచునయిన సంపూర్ణ విదేశవస్త్రబహిష్కారమును చేసి, ప్రజలు ఖద్దరువస్త్రధారణమును చేసి నాయకులయందు తమకు ప్రేమానిశ్వాసములు గలవని యభిప్రాయపడెద రని ఈసభవారు దృఢముగ విశ్వసించుచున్నారు. (11 వ తేదీ హిందూ పత్రిక నష్టి మెంటు)

అమృత సరస్సు

డాక్టరు సత్యపాలుగారు ఒకసంవత్సరకాలము కాంతిని కాపాడు నిమిత్తము రూ 10000 బావిను కట్టవలసినదని అమృతసరస్సు మేజిస్ట్రేటు నగర కాంగ్రెసుసంఘకార్యదర్శులగు డాక్టరు సత్యపాలుగారికిని డాక్టరు తుక్కాచికిరిని నోటిను బంపిరి.

ఆంగవ రక్షణము

పశువులరు అందు స్త్రీయు నావిగేషు కంపెనివాతి సాం

విచ్చిత ఆలోచనలు

પાર્શ્વ શામિક સ્તિતિ

నాకావ్యాపారము

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

అంతా సంతోషముగా, సైతావేది, ముదాను,

తంతివిలాసము "సూర్యోత్" మధ్యము.

M. ANNAJEE

Whole sale & Retail Chemists & Druggists.
2/200 MINT STREET, MADRAS.

భాగ్యరథము

గ్రేట్ యిండియన్ జ్యోతిషాలయము.

ఖరీదాదారు, విశాఖపట్నం జిల్లా

అమృతా నన్నది! కృతా సిద్ధియను!!
 1922 సం॥ స్వదేశీకారేంద్రు
 మహాత్మాగాంధీ, ఈ లో॥ తెలుసు

పటములు అందు
లో కలవు. కొలది
కాస్తలేందరులు
మూలమేమిదింప
బడుచున్నది గాన

వెల స్వామికింగు హస్తేజ్జి వహు 13 అణాలు,
మేలరకం కస్తూరి, గోరొజనం,
కుంకుమపువ్వు, పచ్చకర్పూరం ధర
సహాయ గ వారకును.

తండ్రినిలాగము: క్రిజ్ రాజ్ ఆంధ్ర కో.,
'కోలాహల్య' 256, ప్రెస్ బాగ్ కోడ్, మద్రాస్

ఆరోగ్యములకు

ఒక మూరము

తక్షణమే మీరు
ఒకరూపాయి మాత్రము ఖర్చుచేసి

అత్యంత నిగ్రహమాత్రము నేనించిన
చాలును.
జూబితలు ప్రాయశః వారికి ఉచితము.
తగ్గరచుదును!

వైద్యుల (ప్రే) మణిశంకర్ గోపిందజీ,
అకింబనిగ్రహయావధాలయము, 28 బ్రాడ్వే, మదరాసు.

వృక్షములలో లేని చదువు

ఈజిప్టునందు మొన్న కల్లినక్షోభ అతిస్వల్పకారణము వల్ల పుట్టికట్టు కనబడుచున్నది. ఒక చిన్నదోమ పెద్దవినుగకు చికాకు పుట్టించును. అణామూత్రపు చిన్న క్రిమి ఎంత పెద్దవల వంటు నైనను చంపగలదు. యారీతిగ నే పెద్ద నడనడికపల్ల పెద్ద పెద్ద క్షోభలు కల్గి రావ్వి పరివర్తనములు సంభవించును. స్వల్పముల నెన్నడు పరిగణింపకుండకూడదు. ఒకప్పుడు ముఖ్యము లనుకొన్న వాటికన్న స్వల్పములే బలవత్తరకారణము లగుచు న్నవి. బ్రిటిషు వుద్యోగస్థులకు యాజప్తనందు తమ వ్యవహారములు నిర్వహించుటలో యాజప్త ప్రజలయెడ మంచినడతలేక పోవుటచేతన, ఆ ప్రజలను తీర్చిగా సన్మానించకపోవుట చేతను యిప్పుడు ఆ దేశమున క్రొత్త పరిపాలనావిధాన మేర్పరచుటని వచ్చినది. ఆ దేశమున కిదివరకు వ్యవసాయమున నవకావకారములు బూడిదలో పోసిన పన్నీరాయెను. ఆ ప్రజాసర్కారును వ్యవసాయమున కొల్పోయినాము. పెహుళక యిండియాలోని వహ్నిక్షోభకు కూడ యీ నూతనకారణమే అనగా మన ప్రవర్తనయందలి లోపమే, కారణమయి యుండునట్లును. స్త్రీవర్గము యిండియాకును యింగ్లాండుకును వున్న దూరము మరింత పెంచుకొనినదని ఒక ఇండియాదేశపు యజమాకుడు నుడివెను. వాని అభిప్రాయ మేమనగా, స్త్రీవర్గ వుండుటచేత బ్రిటిషు వుద్యోగస్థులు వీటికిమాటికి కలవులలో వారి స్వదేశ వగు యింగ్లాండు వెళ్ళుచున్నారనియు పూర్వము యీస్త్రీవర్గ లేక ముందు రాధారి పదవలలో రాకపోకలు కష్టతరము లగుటచేత, వుద్యోగస్థులు సంవత్సరములకొది యిండియాలో నివసించియుండెడివారనియును తత్కారణముచేత పూర్వము వారికి యిండియాదేశజ్ఞానము అభ్యర్థిపాంచి ఆ దేశమునందు ఎక్కువ అభిమానము కలవారగుటకు ఎక్కువ అవకాశము లుండెడివనియును, అయినవని యభిప్రాయము. ఒకరినొకరు తెలిసి కొన్నట్లుయితే సాధారణముగా వారిరువురకు యుద్ధము తటస్థించు గనుక మన ఈ వుద్యోగస్థులను ప్రాక్సామ్రాజ్యభాగములను యేలుటకు పంపించక పూర్వము వారికి మంచి నడవడిక బోధన చేయవలెనని కొంద అభిప్రాయపడుచున్నారు. యిది మంచిప్రామా. న్యాయమైనది కూడను. కాని మంచి నడవడిక నేర్పితే వచ్చేదాడు. మంచినడతయొక్క బాహ్యరూపములే నేర్పవలయు. అది యెట్లనెన 'చివ్వుద్యోగస్థుడా! నీవు ఇండియా దేశములో తగు మనుష్యులతో మాట్లాడునప్పుడు, నోట్ల చట్టపెట్టుకొని కుర్చీపై వికారముగా ఆసీనుడవై, పగోతము బూజరాదు' అని చెప్పగలము గాని సామ్రాజ్యమున నీ ద్యోమునకు వచ్చినప్పుటికిని నీవు ప్రత్యక్షాన మాచరించి, స్థితపూర్వ భాషివికమ్ము యని బోధించు టెట్లు. యిది సాధ్యముకాదు. సాజ్యత గ్రంథ పరిశోధనవల్లరాదు. ఇది నేర్పుటకు వీలులేదు. ఏ పరిశోధనములవల్లను యిది శోధించలేము. యిది కేవలము ఆత్మవికాసమువల్లనే వచ్చును. యాజప్తవల్ల మనకు గలిగిన ప్రబోధమువల్ల మన జీవితములను బాగుచేసుకొనవలెను. ఆడంబరము, డంభములేని అవ్యాజసుందరమగు జీవితములు జీవించవలెను. వతము పిచ్చకాదు. కేవలము సాంఘిక మర్యాదలను కాపాడుటకు ఏర్పాటుపడెడిదాడు. మతమనునది మానవ జీవితమునకు ముఖ్యమైన విషయము. జర్మనీదేశము పశుత్వమునకు పతితమగుట, గర్వ భూయిష్టమగుట, తటస్థించుటకు కారణము వారు ఏనుక్రిన్త చెప్పినటువంటి సీతమార్గమును మరచి, 'నవంతి సంత డ్రైలోక్యాదపిలబుంసమున్నతిం' అను న్యాయమును తూలనాడి నున్న సాజ్య సౌఖ్య సౌఖ్యతకును ఆధారమైన వినయమును కొల్పోవుటయే కదా. యథార్థమేమనగా ఎవడు 'ఆత్మ వక్త్యర్థ భూతాని యాపశ్యతి సవశ్యత' అనిన్ని యితరులు తనకట్లాచరించవలెనని తాను కొరకొ తానట్లే యితరుల కారించవలెననిన్ని, వున్న యీ సంగతులపై సకల సాజ్యత ఆధారపడియున్నదని గ్రహించునో వాడే నిజమైనజ్ఞాని. యీ సత్వమును జర్మనీవారు గ్రహించక, ఇనుము, రక్తము తమకు మోక్షముని మున్నని ఆశపడిరి. యీసత్వమే న్యాయసారము. మిక్కిలి నిష్ఠాయమైన మార్గముకూడ నిదియే. మన వుద్యోగస్థులు వారు పరిపాలనచేయు దేశములయందలి ప్రజలను ప్రేమించి, వారితో సానుభూతికలిగి వారికి తోడ్పడుటయే ధ్యాయనిన్ని, వారి పురుషార్థమనిన్ని ఎంచి యుండినయెడల యాజప్తనందు గాని, యిండియానుగూడగాని, అక్రికాయందుగాని మన కేచిక్కులు ఎన్నడురావు. ముందు ఆత్మవికాసము పెంపొందిన యెడల సాజ్యత దానంతట అదియే వచ్చును. (మైమేగజీ)

దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులు

నాగరిక ప్రపంచమున కొకవివతి దక్షిణ ఆఫ్రికానుండి తిరిగివచ్చి సి. ఆర్. నాయుడు గారు యీ క్రింది వివతి పత్రమును ప్రకటించు చున్నారు:— సోదర సోదరీమణులారా:—

నాగరిక ప్రపంచమునందు భూతదయగల వారందరి యీ క్రింది వివతి పంపుకొనుచున్నాను. నా స్వదేశమగు భారత భూమికి న్యాయము సమకూర్చి ప్రపంచమునందు 5 వ భాగముగ రాజ్యము బ్రిటిషు సామ్రాజ్యపు గౌరవమును కాపాడుటకై మీరు సాధ్యమైనంతవరకు కష్టపడెదరని నమ్ముచున్నాను.

1860 వ సంవత్సరమున ఆంగ్లేయులు దక్షిణాఫ్రికా ప్రవేశించి భారతీయులను కూలీలుగ తీసుకొని పోవుటకు ప్రారంభించిరి. మనకూలీలు తక్కువ జీతములు పుచ్చుకొనుచుండినను క్రద్ధతో పనిచేయువారు మన కూలీలకు ఎట్టి లాభము కలుగక పోయినను, అచిరకాలములోనే నేటాలు మిగుల అభివృద్ధి చెంది దక్షిణాఫ్రికా ఉద్యోగవనమును పేరు పొందెను.

ప్రస్తుతపు నేటాలు సౌందర్యము, విశ్వము భారత కూలీల కృషి ఫలితము. అయినను 1895 సంవత్సరపు 17 వ చట్టము ప్రకారం నేటాలు ప్రభుత్వమువారు దక్షిణాఫ్రికాకు వచ్చు ప్రతిభారతీయునివైనను పన్ను విధించిరి. 1914 వ సంవత్సరమున గొప్ప సమ్మె జరిగిన పిమ్మటనే యీ పన్ను రద్దుచేయబడెను. అజే సంవత్సరమున సాలమన్ విచారణ సంఘమువారి సలహాల ననుసరించి ఉపకాంతి చట్ట మొకటి ఆమోదించబడెను. ఈ చట్టము అములు నందుచుట వల్ల 1914 మొదలు 1920 సంవత్సరము లోపుగ పదమూడువేల మంది భారతీయులు దక్షిణాఫ్రికాలో తమకుగల కష్టాంత హక్కులు, పురోభివృద్ధి పదలకొని, ఇండియాకుతిరిగి వచ్చిరి. ఈభారతీయులకు మామబడిన లాభమేమనెన ఇండియాకు తిరిగి వచ్చుటకు ఖర్చులన్నియు ఇచ్చుటయే.

భారతీయులు భూమిసంపాదించుకొనుట వ్యాపారము చేయుట మున్నగువిషయములపై ఆలోచించుటకు 1920 వ సంవత్సరమున దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారికి విచారణసంఘమును ఏర్పాటు చేసిరి. ఆ విచారణసంఘమునం వొక్క భారతీయుడైనను నియమింపబడలేదు. భారతీయుల కష్టముల తెలియచెప్పటకు ఇండియాప్రభుత్వమువారు సర్ బెంజమిన్ రాబర్టు సకాగారిని నియమించిరి. 13 వేలమంది భారతీయులు దక్షిణాఫ్రికాను వదలినను సంతృప్తిచెందక, ఈసంఘమువారు భారతీయుల విద్యకీర్తనమును గురించి గట్టిగ సలహా లొసంగిరి. ఈ సలహాతో భారతీయులు మోసగింపబడిరి. ఇండియా ఖర్చుపై పంపబడి సర్ రాబర్టుసకాగారు ఇండియా విశ్వగ్రామితో కలకత్తానున్నదని చెప్పిరి. దక్షిణాఫ్రికా యందలి భారతీయుల లిహుటల నిజమని నమ్మిరి. దక్షిణాఫ్రికానుండి తిరిగి వచ్చిన భారతీయులు సుఖముగనున్నారని సర్ రాబర్టుసకాగారు చెప్పినందులకు ఏ భారతీయుడును అతని అభినందించడు. ఇండియాప్రభుత్వమువారి యొక్కయు సర్ బెంజమను రాబర్టు గారియొక్కయు మోసపు మాటలు విని దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులు ఇండియాకు వచ్చి పడరాని కష్టములు పడుచున్నాడు. ఈ కష్టముల కన్నిటికిని కారకులు ఇండియాప్రభుత్వమువారే యని భారతీయులు నాగరిక ప్రపంచమువారు నమ్ముచున్నారు.

విచ్చిక నిర్మనముట! ఈమాటకు అర్థమేమి, కష్టపడి సంపాదించుకొనిన హక్కులను వదలకొనిన భారతీయులు విచ్చిక నిర్మనమునకు అంగీకరించెదరా. కష్ట మొనర్చి నేటాలును ఉద్యోగమునతే గావించిన భారతీయుల పట్ల, అధికారుల గు ఆంగ్లేయులు కృతజ్ఞులై యుండవలెనుకదా!

ఆంగ్లేయులు పానులంబింపుచున్నారు. అట్టితర కొన్ని అజాలు సంపాదించు భారతీయుల నోటికూటిని తీసివేయుటకు ప్రభుత్వమువారి కేమి హక్కుగలదు.

ఇది ఎటువంటి విచ్చిక నిర్మనము! దక్షిణాఫ్రికాప్రభుత్వమువారు ప్రవారకులను నియమించి విచ్చికనిర్మనమునకు గొప్పలాభములు కలుగునని భారతీయులకు తెలియచెప్ప మొదలిడిరి.

దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించిన కరపత్రము నందలి యీక్రింద ప్రకటించబడిన భాగములు చదివినవో భారతీయులకు చేయబడిన అపకారము స్పష్టమగును.

మాడవపేరా:—ప్రభుత్వము వారి సలహా ననుసరించి ప్రభుత్వమువారి కర్పణతో దేశము వదలిపోవువారు 1914 సం

వత్సరపు ఉపకాంతిచట్టము ప్రకారం తిరిగి ఈదేశమునకు వచ్చు హక్కును కొల్పోయెదరు.

4-వ పేర:—ఇండియాదేశమునకు తిరుగపోవుకూలి రిని తగుపనులలోకుదుర్చుటకు ఇండియాప్రభుత్వమువారు ఏర్పాటుచేయుచున్నారు. కాశ్మీరులడిపోలు బాంబాయి కలకత్తా మద్రాసులలో స్థాపింపబడినవి.

5-వ పేర:—యిండియాలో ధాన్యము సమృద్ధిగనున్నది పంటలు బాగుగ పండినవి. చేబియ్యము 165 పానుల బస్తా 24 రూప్యములకు అమ్మబడుచున్నది దక్షిణాఫ్రికాలో రెండు సంవత్సరములనుండి చేబియ్యము దొరకుట లేదు.

ఇచ్చియు అమాయకులగు దక్షిణాఫ్రికా భారతీయుల మోసగించుటకై ప్రకటించబడిన అసత్యములు. కార్మిక డిపోలు ఎచ్చట స్థాపింపబడలేదు. తిరిగివచ్చిన భారతీయులకు ఇండియా ప్రభుత్వమువారు ఎట్టి ఏర్పాటులు చేయలేదు. ధాన్య సమృద్ధి అధికముగ నున్నదనుట మరియొక అబద్ధము. నిజమేమనెన, ఇండియాలో షామ మధికముగ యున్నది. దక్షిణాఫ్రికానుండి తిరిగి వచ్చిన భారతీయుల వాగ్మూలములు నా వద్ద కొన్ని యున్నవి. దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారి "మోసపు మాటలను విని మేము ఇండియాకు తిరిగివచ్చినాము. ఇచ్చటపడరాని పాటుపడుచున్నాము. అనుజ్ఞ అయినవో దక్షిణాఫ్రికాకు తిరుగ వెళ్లెదము." అని వారు చెప్పుచున్నారు. దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారి మాటలన్నియు అబద్ధములు. ఈ విషయమును ప్రభుత్వమువారికిగీరించి 1291 సంవత్సరము 6 తేదిన యీ క్రింది ప్రకటనము గావించిరి:—

"దక్షిణాఫ్రికాలో ప్రకటింపబడిన కరపత్రమునందు, ఇండియాప్రభుత్వమువారు కార్మిక డిపోలు స్థాపించుచున్నారనియు ధాన్యము సమృద్ధిగ యున్నదనియు ప్రకటింపబడినది నేటాలునుండి తిరిగివచ్చుచున్న కూలీవారిసంఖ్య స్వల్పముగ నుండుటచే కార్మిక డిపోలు స్థాపించుటకు వీలులేదనియు ఇండియాలో షామమధికముగ నున్నదనియు, అందుచే దక్షిణాఫ్రికా, ఫిజి, గయాననుండి తిరిగివచ్చుచున్న వారు పనులు దొరకక బాధపడుచున్నారని ఇండియాప్రభుత్వమువారు గడవినజాన్ మానుముతో దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారికి తెలియపరచియుండిరి. కావున కార్మిక డిపోలు, అవారసకార్థముల సమృద్ధిమున్నగువిషయములకు సంబంధించిన భాగములను కరపత్రమునుండి తీసివేయవలయునని ఇండియా ప్రభుత్వము వారు దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారిని కోరుచున్నాడు."

ఈ ప్రకటనము ప్రచురింపబడిన పిమ్మటకూడ నిర్లభనపు ఏర్పాటులు తీవ్రముగ నే జరుగుచుండెను.

భారతీయులకు గావించబడిన ఈగొప్ప అపకారము నాగరికమునకు గొప్పలాపము. భారతీయుల అభివృద్ధికి గొప్ప అటంకము.

కావున సోదర సోదరీ మణులారా! తిరుగ మిమ్ములను ప్రార్థించుచున్నాను. దక్షిణాఫ్రికా ఇండియా ప్రభుత్వ లొనర్చిన అన్యాయముచే కష్టపడుచున్న భారతీయులకు మీరు విశక్తికొలది తోడ్పడుడు. దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వమువారి నిర్లభనకాసము అంతమొంద వలయునని భారతీయులందరు గట్టి పట్టుదలగలవారై యున్నారు. నాగరిక భూతదయగల ప్రపంచవాసుల సహకారముతో మన మీచట్టము నంతమొందించెదము. ఈకష్టముల కన్నిటికిని కారకులగు దక్షిణాఫ్రికా ఇండియాప్రభుత్వము వారలు తగుశ్రద్ధవహించి ఈగర్వమునపు ఏర్పాటును అంత మొడించవలెను. ప్రభుత్వమువారి రీపనిచేయని యెడల భూతదయగల భారతజేమిత్రు లీ గొప్పపనిని చేయుదురు గాక!

తిరిగివచ్చిన భారతీయులు తమ దక్షిణాఫ్రికానుండుగుల నివాసహక్కులునుతిరుగపొందవలెను ఆదేశమునందు వీరికి జన్మించినబిడ్డలు ఆదేశపు జన్మహక్కులందవలెను. ఇండియాలోతిరిగి వచ్చుటకుధనమిచ్చినంతమాత్రమున భారతీయులకు గల నివాస హక్కులను నిరాకరించుటకు ప్రభుత్వమువారికి అధికారము వేరు కీప్రకారములో యీ హక్కులను స్థాపించుకొనుటకు మనము కృషి జేయవలెను.

కావున నో పాతక మహాశయలారా! మీరు యానిమ యమై తమ సలహాతీచ్చుచు విశక్తికొలది సహాయముచేయవలయునని ప్రార్థించుచున్నాను.

సి. ఆర్. నాయుడు.
21. బ్రాడ్వే మద్రాసు

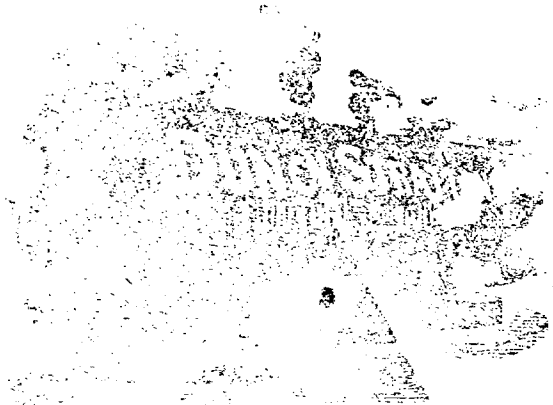
ఇయ్యది సిద్ధులచే నుపదేశించుటచే నాతనముగ తయారుచేసి నేనకలుగా విక్రయమగుచున్నది. ఏవిధమైన పథ్యములేక మనుష్యులకు వచ్చెడు సకలరోగములను వాగుజేసి అనేకతొగ్యతాపత్రికలను బడసియున్నది. ఉత్తయోగించిడి విధానమును బుద్ధి జేంటి కుంపటచేను. అర ఆప్తజ్ఞును బుద్ధి గికి రు తి. కాలు ఆప్తజ్ఞులుద్ధి రూ గి మూత్రమే. వి. పి. చార్డ్ ప్రత్యేకము. కలయూ వారలు దేవామృతరసము కంపెనీ, (బ్రామ్రేటరు: ములుబుట్ట నరసింహ్వరధానులగారు, కరూరు, ఎన్. వి. అక్. తిరుచినాపల్లి జిల్లా.

DUNCAN STRATTON & Co.

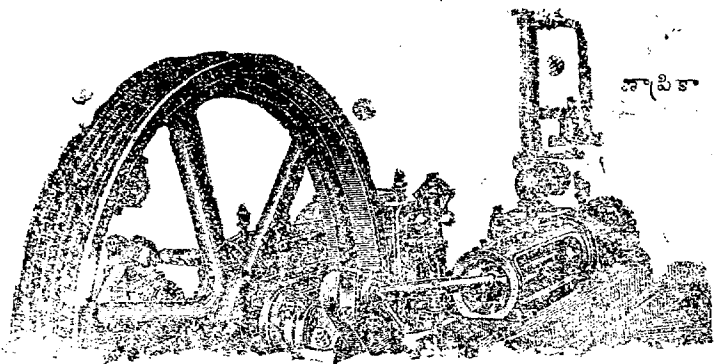
డన్ కన్ స్ట్రాటన్ అండ్ కో.

(2412)

ఎంజనీర్లు, మెషిన్ల ఇంజనీర్లు. 9 మెయిన్ వీది, బొంబాయి.

పొడవు 10 అడుగులు
మొదలు 24 అడుగుల వరకు
వరుసగా — డయామీటరు
అ. 4. మొదలు 6 అ. 8 అం.
వరకు యందును.
స్టీమ్ ఇంజిన్లు (మెషిన్లు)
80 హానులు మొదలు
150 హానుల వరకు వుండును.

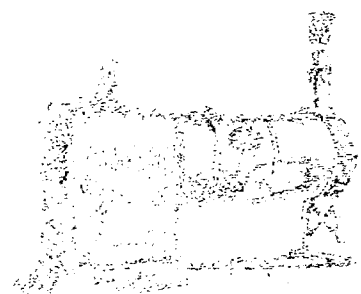
వాపికా భారత్

స్ట్రాటన్ స్టీల్ కార్నిష్ బాయిలర్లు.

స్ట్రాటన్ స్టీల్ లంకామైద బాయిలర్లు.
పొడవు 30 అ. మొదలు 62 అ. వరకు వుండును.

డయామీటరు 6 అ. 6 అం వరకు వుండును.
మొదలు 250 హా. వరకు వుండును.
స్టీమ్ ఇంజిన్లు (మెషిన్లు) 100 హా. మొదలు 250 హా. వరకు వుండును.

లోకో మోటివ్ బాయిలర్లు.
స్టీమ్ ఇంజిన్లు (మెషిన్లు) 80 హానులు మొదలు
100 హా. 120 హా. 150 హా. వరకు వుండును.

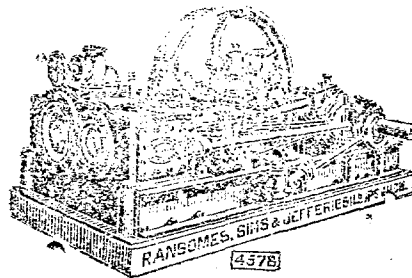

వర్టికల్ బాయిలర్లు.
డయామీటరు 80 హానులు మొదలు
100 హానుల వరకు వుండును.
స్టీమ్ ఇంజిన్లు (మెషిన్లు) 100 హా. మొదలు 250 హా. వరకు వుండును.

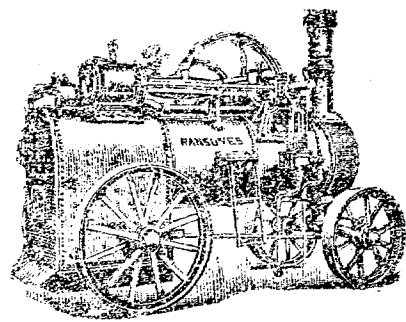
ఈ క్రింద తెలుసుబడిన వాటిని
స్వల్పము చేయుదుము.
మాది బిల్డింగు మెషిన్, వాటిసామానులు
మాది (వెస్టింగ్) మెషిన్
మాది స్పిన్డింగు మెషిన్
మాది పిండింగు మెషిన్
అన్నిరకముల స్టీమ్ ఎంజిన్లు
అన్నిరకముల స్టీమ్ బాయిలర్లు
లోకో మోటివ్ మిల్లింగు మెషిన్
మాది మిల్లింగు మెషిన్
మంచుగడ్డకేయు మెషిన్ [నలు]
వడ్డు బియ్యముచేయు మెషిన్ వాటి సామా
అన్నిరకముల పంపింగు మెషిన్లు
కాగితము, పుస్తకముల సంబంధమైన కొరముట్లు
కిరగిన మాది వరుడు అయిల్ ఎంజిన్లు
ఎలక్ట్రిక్ లైటింగు (పావు) కొరముట్లు
తేకులు మర్చుసాపు కొరముట్లు
స్టీలు పాప్టింగు, కపింగులు, వెడెట్టులు
కాట్ బరన్ అండ్ కాస్టు విరన్ ఫుల్లింగు.
వగయిరా అన్నిరకముల సామానులు.

స్ట్రాట్ స్ట్రాట్ కాంపౌండు
'హిందూస్థాన్' ఎంజినులు.

(కాన్ క్లెవర్ మొననుడి పోట్ పియబడినది,
ఇందులో సింగిల్ సిలిండరు ఇంజినులు కూడ గలవు.

హెన్రీడు కాంపౌండు ఎంజినులు.

పోర్టబుల్ స్టీమ్ ఎంజినులు.
సింగిల్ సింగిల్, డబుల్ సిలిండరు గలవి.
స్టీమ్ మెషిన్లు 120 హానులు గలవి.
కాంపౌండు — హై, లో, మెషిన్ సిలిండరు.
స్టీమ్ మెషిన్లు 150 హానులు గలవి.

వివరములకు, ధరలకు బొంబాయిలోయుండు డన్ కన్ స్ట్రాటన్ కంపెనీ కై నను లేక

బెజవాడ (కృష్ణాజిల్లా)లో యుండు ఇంగ్లీషు స్టాల్స్ ఇంజనీరింగు కంపెనీ ప్రాప్రైటరు గారైన
మానేవల్లి బాపనయ్యగారి కై నను వ్రాయవలెను

ఆహారాంజనము అన్ని నొప్పులకు దివ్యామృతము.

దగ్గు, శైత్యము, పడిశము, రొమ్మపడిశము, తిలసెప్పి, వాయునొప్పులు,
పోట్లు, బెణుకులు, బిల్లలు మొదలగు నొప్పులకు దివ్యామృతము.
చక్కని డబ్బితో నూనెలు 0—10—0; డబ్బితో 1—5—0; పోట్లు 5—12—0. పోట్లు 5—12—0.

ఆహారాంజనం డిపో.

109, ఫ్రెంకో డిపో, బొంబాయి,
6, తంబు శెట్టి వీధి, మదరాసు.

